

CEMAT LIETTUAN TALOUSNÄKYMÄT 1/2012

28.3.2012

Sisällys

Bruttokansantuotteen nopein kasvu takana	1
Teollisuus ja kauppa vauhdissa, rakentaminen toipumassa.....	8
Investoinnit kiinteään pääomaan kasvaneet hieman	19
Luottamusindikaattorit edelleen vaihteita	22
Inflaatio hidastumassa.....	26
Valuuttakurssikehitys, vaihtotase ja mahdollinen eurojäsenyys.....	34
Pankkisektori toipumassa	42
Työllisyystilanne kohentunut	50
Ansiotulot kääntyneet kasvuun.....	55
Julkinen sektori velkaantunut nopeasti	61
Ulkomaankauppa rikkonut ennätysä	67
Liettuan kauppa Suomen kanssa kasvussa	72
Ulkomaiset investoinnit toipumassa	75
Suomalaiset investoinnit Liettuassa lähellä ennätystään.....	86
Liettuan tulevaisuudennäkymät	92

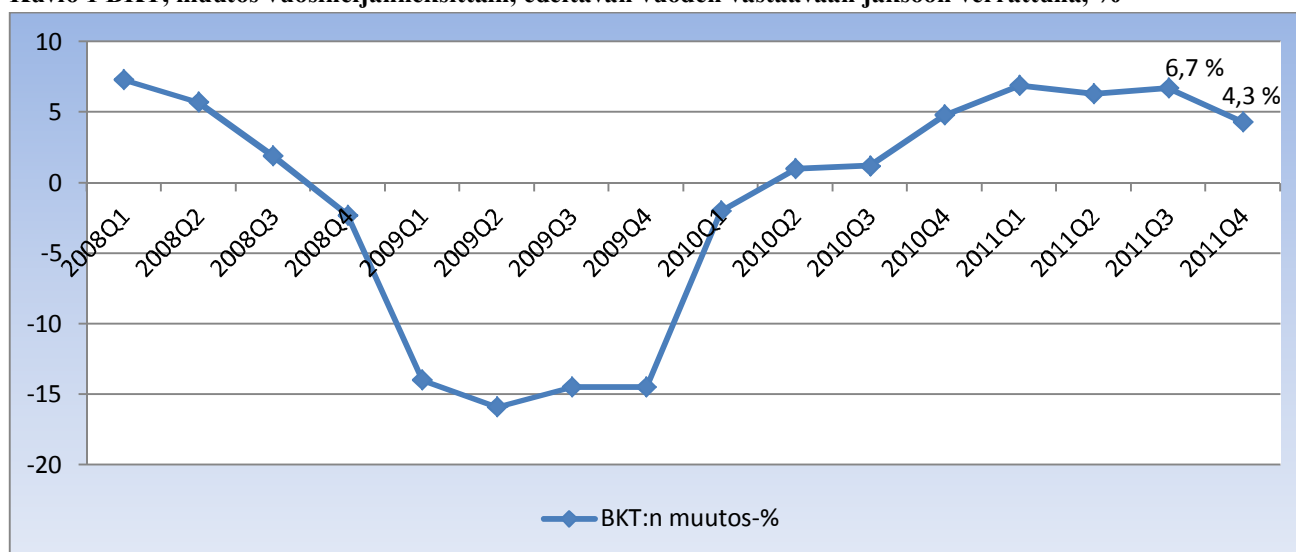
Bruttokansantuotteen nopein kasvu takana

Viime vuosikymmenellä Baltian suurin talous Liettua oli yksi Euroopan valoisia kasvumarkkinoita, jonka nousu kuitenkin katkesi vuonna 2008 globaaliin talouskriisiin. Baltian maat olivatkin kansainvälisesti katsoen eräitä suurimpia häviäjiä talouskriisissä. Tästä huolimatta Liettuan talouden keskimääräinen kasvu 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä oli 5,3 %, kun naapurimaissa Virossa ja Latviassa kasvu jäi 4,6 %:iin ja 4,3 %:iin. Ero johtui ennen kaikkea vuosien 2008–2009 tilanteesta, joka oli Virossa ja Latviassa vielä koruttomampi, vaikka tätä ennen Liettuan talouskasvu oli ollut näitä hitaampaa (Invest Lithuania 2011).

Ennen kriisiä Liettuan talouden oli uskottu olevan hyvässä kunnossa, ja sen kasvun merkittävimpiä ajureina oli pidetty etenkin tuottavuuden nousua ja rahoitussektorin monipuolistumista. Jälkikäteen tarkasteltuna on kuitenkin selvää, että kasvu nojautui huomattavasti enemmän ylettömään lainanottoon, ylikulutukseen sekä tuottamattomiin investointeihin. Kriisin laukaiseman sukelluksen syvyys voimistui entisestään, koska kotitalouksien velkaantuneisuus ja kiinteistö hinnat olivat olleet ennen nousukautta hyvin alhaisella tasolla. Pankit sulkivat silmänsä mahdollisilta valuutta- ja inflaatoriskeiltä taistelussaan markkinaosuuksista ja syöttivät lainaa markkinoille kevein perustein, minkä siivittämänä talouteen syntyi hintakuplia (Liettuan keskuspankki 2011a).

Ensimmäinen virallinen merkki talouden alamäestä nähtiin vuoden 2008 viimeisellä neljänneksellä, jolloin bruttokansantuote laski -2,3 % kasvettuaan sitä ennen useita vuosia peräkkäin EU:n keskiarvoa nopeammin. Laskua jatkui koko vuoden 2009, jolloin BKT supistui peräti -14,8 %, mikä oli yksi EU- alueen synkimmistä pudotuksista (Kuvio 1).

Kuvio 1 BKT, muutos vuosineljänneksittäin, edeltävän vuoden vastaavaan jaksoon verrattuna, %

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2012).

Aallonpohja ajoittui vuoden 2009 toiseen vuosineljännekseen, jolloin pudotusta edeltävän vuoden vastaavaan jaksoon oli lähes -16 %. Liettua kuitenkin toipui kriisistä suhteellisen nopeasti, ja vuonna 2010 bruttokansantuote kasvoi 1,4 % verrattuna vuoden 2009 pohjalukemiin (ks. esim. Liettuan tilastovirasto 2011).

Vuonna 2011 Liettuan BKT:n kasvu kiihtyi edelleen 5,8 %:iin, ja kasvuvauhti olikin EU-alueen huippuluokkaa. Kokonaisuudessaan bruttokansantuotteen arvo oli viime vuonna alustavien arvioiden mukaan noin 105,7 mrd. LTL. Kasvua tapahtui lähes kaikilla talouden osa-alueilla: rakentamisessa 15 %, liiketoimintapalveluissa 6,8 %, teollisuudessa 6,4 %, rahoituspalveluissa 5,5 %, ja maataloudessakin 3,2 %. Talouden kasvua siivittivät erityisesti viennin nopea elpyminen, yllättävän vahva kotimainen kysyntä (etenkin yksityinen kulutus) sekä tuotannon ja tuottavuuden kasvu. Kotimaisen kysynnän vahvistumisen taustalla olivat mm. rakentaminen, vähittäiskauppa sekä rahoituspalvelut, joissa myös avoimien työpaikkojen ja työllisten määrä kasvoi selvästi.

Vaikka talous piristyi nopeasti, kasvulukujen taustalla on myös hinta- ja muita kausittaisia tekijöitä, jotka eliminoimalla Liettuan BKT oli vuoden 2011 loppupuolella kuitenkin vain hieman suurempi kuin vuonna 2006. Näin ollen Liettuan toipuminen kriisiä edeltäneelle tasolle näyttää olevan vielä edessäpäin. Myös talouden suurin kasvupyrähdys lienee jo ohitettu, mistä vuoden viimeisen neljänneksen BKT-kasvun hidastuminen on varsin selvä merkki (Liettuan keskuspankki 2011b; EIU 2011a; Oxford Economics 2011; Swedbank 2011e ja 2012a).

Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulun Kansainvälisten markkinoiden tutkimuskeskuksen (CEMAT) haastattelema suomalaisyrityksen edustaja vahvistaa näkemyksen keväällä 2012: ”No kyl se epävarmuus on tietysti tullut osaksi arkipäivää[...] että en mä sellaista varovaista toiveikkuutta siellä nyt näe. Mä näen semmoisen stabiilin jäätyksen, taikka talvehtimiskauden, missä sitten jokainen yrittää pärjätä kuin vain voi”. Sen sijaan vielä syksyllä 2011 myös suomalaiset pääsivät

nauttimaan Liettuan talouden nopeasta elpymisestä. *"Tänä vuonna firman myynti on kasvanut, sanotaan nyt, ainakin tähän hetkeen mennessä se on kasvanut jopa semmoisen 15–20 %".*

Odotukset kuitenkin hieman vaimentuivat loppuvuodesta mm. euroalueen ongelmien vuoksi: *"Tämä vuosi on mennyt ihan odotusten mukaisesti, että ollaan nähty pientä kasvua. Ja kyllä tietysti ennen kesälomia, niin kuin kaikkialla, tunnelmat olivat ehkä vähän positiivisemmän odottavammat kuin nyt [...]. Tuntuu että muutamassa kuukaudessa markkinoilla ehti tapahtua kuitenkin aika paljon."*

Liettuan viralliset BKT-luvut eivät sisällä ns. harmaata sektoria, jonka rooli maan taloudessa on suuri. Kun harmaan talouden osuutta vertailtiin 32 Euroopan maan kesken, Liettua sijoittui harmaimpaan kärkekymmenikköön, sijalle 7 (The Baltic Times 2010; The Lithuania Tribune 2010b). Tuoreimpien arvioiden mukaan Liettuan harmaa talous vastaa suuruudeltaan noin 29 %:a BKT:sta, mistä sen ennustetaan laskevan 27 %:iin tänä vuonna. Tutkimuslaitos Lithuania Free Market Institute on arvioinut, että peräti 45 % Liettuassa toimivista yrityksistä harjoitti jonkinasteista laitonta toimintaa viime vuonna (LFMI 2011). Liettuassa toteutetussa kyselyssä 34 % vastaajista kertoi ostaneensa salakuljetettua tavaraa (lähinnä alkoholia, polttoaineita ja tupakkaa), ja 20 %:lla oli kokemuksia pimeästä työstä ja palkoista. Vastaavasti noin kolmanneksella (32 %) vastaajista ei ollut kokemusta harmaasta taloudesta (The Baltic Course 2011a).

Myös alueelliset erot Liettuan talouskasvussa ovat erittäin suuria. Liettuan saamat EU-tuet ovat näyttäneet lisäävän erityisesti jo menestyneiden alueiden houkuttelevuutta, vaikkakin ne ovat parantaneet myös maaseudun infrastruktuuria. Kehitys on kuitenkin hidasta erityisesti maan eristyneissä koillisosissa. Erot näkyvät selvästi myös kansalaisten kulutustottumuksissa: varsinkin ulkomaisten yritysten työntekijät Vilnassa ja muissa suurissa kaupungeissa ovat jo omaksuneet länsieurooppalaisen elämäntyylin, kun maaseudun väestö pysyttelee edelleen pitkälti vanhoissa tottumuksissaan. (EIU 2011b)

Kansainvälisten ennustelaitosten mukaan Liettuan talous on toipunut odotuksia nopeammin, joskin ennusteissa näkyy edelleen epävarmuutta. Lähes kaikki tutkimuslaitokset korjasivat alkuvuodesta 2011 laadittuja arvioita kesällä selvästi positiivisemmaksi, mutta syksyllä tehtiin jälleen useita korjauksia alaspäin. Viimeisissä ennusteissa on myös melko suuria eroja (ks. Taulukko 1).

Sekä paikallisten että kansainvälisten ennustelaitosten lähivuosien kasvuennusteet jäivät selvästi viime vuotta pienemmiksi. Vuodelle 2012 ennustetaan 2,0 – 3,8 %:n kasvua, ja vuodelle 2013 vastaavasti 3,0 – 5,2 %. Lähes kaikki ennustelaitokset näkevätkin selviä riskejä Liettuan talouden kasvulle. Esimerkiksi EIU:n arvioiden mukaan Liettuan tulevien vuosien kasvuvauhti voisi olla huomattavasti ennusteita suurempi ilman heikkoja demografisia näkymiä (maastamuutto, väestön ikääntyminen, alhainen syntyvyys) (EIU 2011b, c, d, ja e). Myös DNB Bank nostaa maastamuuton lisäksi esiin mm. Liettuan alhaisen koulutustason, heikon valtion rahoitustilanteen, lyhytnäköisen strategisen päätöksenteon, korruption, heikon lainoitustilanteen ja monimutkaisen verojärjestelmän. Pankin mukaan Liettuan talouden suurimmat välittömät uhat tulevat kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden epävarmuudesta sekä EU- ja Ivy-alueiden hidastuneesta talouskasvusta.

Liettuan vienti on erittäin keskittynyttä näille alueille, minkä lisäksi ulkomaisten investointien virta sekä investoinnit kiinteään pääomaan ovat kehittyneet heikosti (DNB Bank 2011 ja 2012).

Taulukko 1 BKT:n kasvuennusteet, % -muutos edellisvuoteen

	2012	2013	2014
Liettuan finanssiministeriö	2,5	3,7	3,4
IMF	3,5	3,7	3,8
EIU	3,7	4,2	4,2
Oxford Economics	2,6	5,2	6,3
Swedbank	3,3		
SEB	2,0		
Danske Bank	3,8	3,6	
Nordea	2,0	4,0	
DNB Bank	2,5	3,0	3,0
Liettuan keskuspankki	3,5		
Eurostat	3,4	3,8	

Lähteet: DNB Bank (2012), Danske Bank (2011), EIU (2011e), Eurostat (2012), IMF (2011), Liettuan finanssiministeriö (2011), Nordea (2012) Swedbank (2012b), Liettuan keskuspankki (2011b), SEB 2012, Oxford Economics (2012).

Nordean mukaan Liettuan talouden suurin riski on se, että globaalin talouden heikkous ”tarttuu” sen kauppakumppaneihin, koska Liettuan talouden lähitulevaisuus on suuresti riippuvaista muun maailman taloudellisesta kehityksestä. Esimerkiksi mahdollinen kulutuksen lasku Yhdysvalloissa heijastuisi välittömästi Saksaan (joka vie paljon Yhdysvaltoihin), mikä puolestaan olisi erittäin huono uutinen Liettuan omalle vientiteollisuudelle, jolle Saksa on tärkeä markkina. Haasteena on myös korkea rakenteellinen työttömyys¹ erityisesti rakennusallalla, joka rajoittaa kotitalouksien kysynnän kasvua. Tämä vaikeuttaa Liettuan pyrkimyksiä kehittyä alhaisen kustannustason tehdastuottajasta kohti palveluvetoista taloutta, jossa kotitalouksien kulutuksella on entistä suurempi rooli kasvun veturina (Nordea 2011a, b ja 2012; The Lithuania Tribune 2011a). Myös IMF:n (2011) mukaan kaikkien Baltian maiden talouskasvu tulee tulevaisuudessa olemaan 4-5 prosenttiyksikköä alhaisempaa kuin vuosien 2002–2007 nousukauden aikana. Tämä johtuu nousukauden aikaisesta kestäättömästä kasvusta, elintason nousun heikentämästä hintakilpailukyvyistä sekä työvoiman tuottavuuden kasvun hidastumisesta, kun investoinnit laskevat ja samanaikaisesti väestö vähenee ja ikääntyy.

Myös Swedbank (2011 a,b,c ja d) arvioi, että Liettuan talouden ulkoiset riskit kasvoivat selvästi syksyllä 2011. Mahdollinen globaali taantuma heikentää suoraan Liettuan vientiä ja yritysten investointeja, mutta sillä voi olla merkittävä vaikutus myös kotitalouksien kulutukseen ja ennen kaikkea tulevaisuudenodotuksiin. Pankin mukaan yritysten varastojen kasvattaminen oli myös eräs merkittävä syy alkuvuoden 2011 nopeaan talouskasvuun. Nopeasti saavutettu varastojen optimitaso

¹ Rakenteellisella työttömyydellä tarkoitetaan tilannetta, jossa työttömyys ei vähene, vaikka jollain toimialalla olisi samaan aikaan työvoimapula.

yhdistyneenä heikentyneisiin globaaleihin talousnäkömiin vaikuttivat loppuvuoden talouskasvuun negatiivisesti, koska tarvetta varastojen täyttämiseksi uusien tilausten tai tuotannon kautta ei ollut (Swedbank 2011d). Tästä huolimatta Liettua on paremmin valmistautunut mahdolliseen uuteen lamaan kuin aiemmin, sillä edellisen kriisin aikana yritykset tehostivat merkittävästi toimintaansa. Lisäksi Liettuan pankit ovat huomattavasti paremmassa kunnossa niin oman vakavaraisuutensa kuin maksuvalmiudenkin suhteen, ja kotitalouksien velkataakka on selvästi alhaisempi kuin aiemmin.

Lähteet:

Danske Bank (2011) Macro Monitor Lithuania, 20.10.2011,

[http://danskeanalyse.danskebank.dk/abo/MacroMonitorLithuania201011/\\$file/MacroMonitor_Lithuania_201011.pdf](http://danskeanalyse.danskebank.dk/abo/MacroMonitorLithuania201011/$file/MacroMonitor_Lithuania_201011.pdf)

DNB Bank (2012) Economic Outlook, January 2012, Available in URL:

<https://www.dnb.no/en/corporate/markets/news/120125-economic-outlook.html>

DNB Bank (2011) Baltic Economic Outlook 2011, Available in URL: <http://dnb.lt/en/publications/Baltic-Rim-Economic-Outlook/?archive=296>

EIU (2011a) Lithuania economy: Quick View – Growth robust, July 29, 2011

EIU (2011b) Lithuania economy: Ten year growth outlook, EIU ViewsWire, June 7, 2011

EIU (2011c) Lithuania economy: Quick View - Growth robust, 30.8.2011

EIU (2011d) Lithuania Economy: Robust Growth, 9.9.2011

EIU (2011e) Country Economic Forecast: Lithuania, October 2011

Eurostat (2012) Real GDP growth rate, Available in URL:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020>

IMF (2011) Republic of Lithuania, 2011, Article IV Consultation, Available in URL:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2011/cr11326.pdf>

Invest Lithuania (2011) Lithuania economy grew most among the Baltics over the decade, Available in URL:

<http://www.investlithuania.com/en/services/press/news/categoryView/news/lithuania-economy-grew-most-among-the-baltics-over-the-decade>

Liettuan finanssiministeriö (2011) Projections of Lithuanian Economic Indicators (November 2011), Available in URL:

http://www.finmin.lt/web/finmin/aktualus_duomenys/makroekonomika

Liettuan keskuspankki (2011a) What Caused the Recent Boom-And-Bust Cycle in Lithuania? Evidence From a Macromodel with the Financial Sector, Working paper series, No 10 /2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/2011_no_10

Liettuan keskuspankki (2011b) Lithuanian Economic Review, November 2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_november_2011

Liettuan tilastovirasto (2011) Economy and Finance (Macroeconomics), Available in URL:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/omrade0.asp?Subjectcode=S2&PLanguage=1&Shownews=OFF&tree=false>

Liettuan tilastovirasto (2012) Gross domestic product in the first estimate, In 2011 GDP grew by 5,8 %, 30.1.2012

LMFI (2011) 28th survey of the Lithuanian Economy, 25.7.2011, Available in URL:

http://www.lrinka.lt/n/index.php/menu/newsroom/press_releases/28th_survey_of_the_lithuania_economy/5781

Nordea (2011a) Economic Outlook, May 2011, Available in URL:

<http://www.nordea.ru/documents/news/Nordea%20Economic%20Outlook%20may%202011.pdf>

Nordea (2011b) Economic Outlook, August 2011, Available in URL:

<http://www.nordea.ru/documents/news/Nordea%20Economic%20Outlook%20August%202011.pdf>

Nordea (2012) Emerging Markets Outlook 2012, 13.1.2012, Available in URL:

<http://newsroom.nordeamarkets.com/en/files/2012/01/Emerging-Markets-Outlook-2012.pdf>

Oxford Economics (2011) Country Economic Forecast: Lithuania, June 28, 2011.

Oxford Economics (2012) Lithuania, 9.1.2012

SEB (2012) Lithuania: Lithuania: More upturn in yields may trigger IMF loan, 16.1.2012, Available in URL:

[https://taz.vv.sebank.se/cgi-bin/pts3/mc6/MB/research.nsf/alldocsbyunid/8D30E6D753D41762C1257987002FC305/\\$FILE/EI_Lithuania_16Jan2012.pdf](https://taz.vv.sebank.se/cgi-bin/pts3/mc6/MB/research.nsf/alldocsbyunid/8D30E6D753D41762C1257987002FC305/$FILE/EI_Lithuania_16Jan2012.pdf)

Swedbank (2011a) Swedbank Economic Outlook, 7.4.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook-April-2011/>

Swedbank (2011b) The Lithuanian Economy, 5.8.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/The-Lithuanian-Economy---August-5-2011/>

Swedbank (2011c) Economic Outlook, 23.8.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook/>

Swedbank (2011d) Lithuanian Economy, 2.9.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Lithuanian-Economy---September-2-2011/>

Swedbank (2011e) Rapid Lithuania's economy recovery will slightly slowdown in forthcoming quarters, 28.10.2011,

Available in URL: <http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Flash-comment-Lithuania---October-28-2011/>

Swedbank (2012a) Lithuanian economy is resilient so far, 4.1.2012, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2012/The-Lithuanian-Economy---January-4-2012/>

Swedbank (2012b) Growth decelerated sharply at the end of 2011, 30.1.2012, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2012/Flash-comment-Lithuania---January-30-2012/>

The Baltic Course (2011a) Black market is estimated to cover a third of the Lithuania economy, 8.9.2011

The Baltic Course (2011b) Nausėda: Lithuania will return to 2008 only in 2014, 20.12.2012

The Baltic Times (2010) The Estonian myth, 25.8.2010

The Lithuania Tribune (2011a) Experts warn about the financial turmoil effect on Lithuania, 9.8.2011

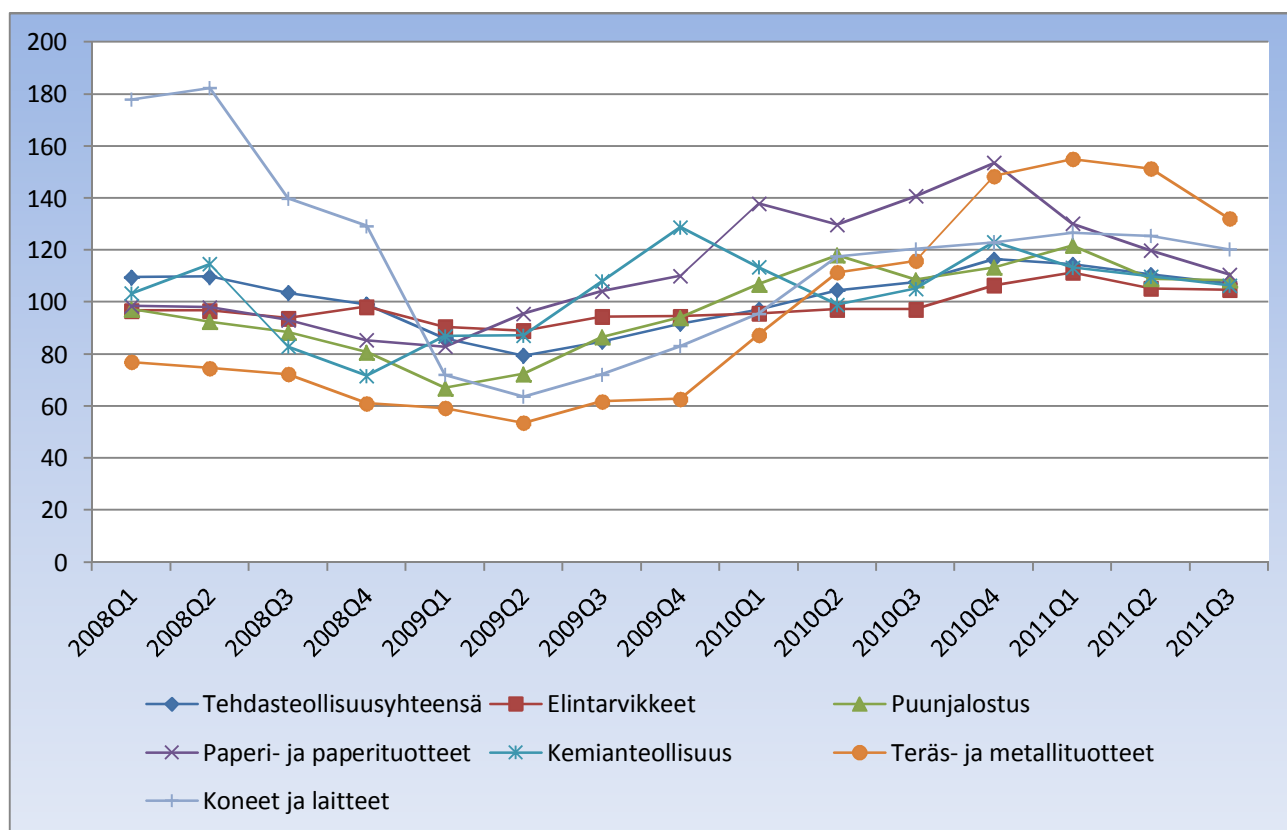
The Lithuania Tribune (2010b) Lithuania ranks 7th in Europe by size of shadow economy, 18.8.2011

Teollisuus ja kauppa vauhdissa, rakentaminen toipumassa

Muihin Baltian maihin verrattuna Liettuan talous nojautuu suhteellisen voimakkaasti teollisuuteen ja kauppaan. Teollisuuden osuus Liettuan BKT:sta oli noin 22 %, vähittäiskaupan 34 % ja rahoitus- ja kiinteistöalan 16 % vuonna 2010. Sen sijaan rakennussektorin osuus oli vajaat 6 % eli lähes viisi prosenttiyksikköä pienempi kuin rakentamisen huippuvuonna 2007 (Liettuan tilastovirasto 2011a).

Liettuan **teollisuustuotannon** arvo oli viime vuoden alustavien tietojen mukaan noin 66,1 mrd. LTL, jossa kasvua vuositasolla oli kiinteillä hinnoilla 7,4 %. Valmistusteollisuus kasvoi vuonna 2011 peräti 12,4 %, mitä siivitti uusiin ennätyksiin kasvanut ulkomaankauppa. Koko teollisuustuotannon kasvu kuitenkin hidastui selvästi vuoden loppua kohden (Liettuan tilastovirasto 2012a). Tätä ennen tuotanto oli ollut hyvässä nosteessa lähes kaikilla teollisuuden aloilla. Erityisesti teräs- ja metallituotteiden tuotanto oli kärsinyt talouskriisistä, mutta kasvoi nopeasti loppuvuodesta 2009 alkaen. Sen sijaan elintarvikkeiden tuotanto on kehittynyt suhteellisen tasaisesti. Koko teollisuustuotannon kasvuvauhti hiipui kuitenkin selvästi vuoden 2011 aikana (Kuvio 2). Vaikka kasvutrendi on hidastunut, tuotanto on edelleen selvästi vuoden takaista tasoa korkeammalla (Liettuan tilastovirasto 2011a ja b).

Kuvio 2 Teollisuustuotannon kehitys eräillä sektoreilla, indeksi edellisvuoden vastaavaan jaksoon verrattuna (=100)

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011a).

Myös monille Liettuassa toimiville suomalaisille teollisuusyrityksille viime vuodet ovat olleet nopean kasvun aikaa: *"Oma bisnes alkoi viime vuonna kehittyä jo erittäin hyvin ja tänä vuonna tehdään suurin liikevaihto koko historiassa."* Vaikka tilanne on ollut erittäin hyvä, globaalin taantuman mahdollisuus varjosti kuitenkin tulevaisuudennäkymiä loppuvuodesta 2011. *"Täällä on melkein 20 % kasvua meidän yrityksellä. Eli ei voi väittää, että menisi huonosti [...]. Loppuvuosi menee varmaan aika lailla samoilla linjoilla. Nythän on tietysti suurin kysymys se, että mitä maailmantaloudelle tapahtuu. Että jos se jostain syystä sakkaa kovin pahasti, niin kyllähän se sitten meihinkin heijastuu ihan välittömästi."*

Naapurimaihin verrattuna Liettuan teollisuustuotannon kasvuvauhti oli kuitenkin hieman hitaampaa: esimerkiksi kesäkuussa 2011 Liettuan teollisuustuotanto kasvoi vuositasolla noin 10 %, kun Latviassa kasvua oli 15 % ja Virossa lähes 24 %. Etenkin Virossa teollisuustuotannon kasvu oli todella nopeaa tammi-kesäkuussa 2011, parhaimmillaan jopa 33 % edellisvuoteen nähden (Eurostat 2011).

Liettuan valmistusteollisuuden **yritysten odotukset** tilauskirjojen suhteen tammikuussa 2012 olivat lähes identtiset vuoden 2011 tammikuuhun verrattuna. Ainoastaan 1 % vastanneista yrityksistä ilmoitti kysynnän olevan normaalia suurempaa, samoin kuin tammikuussa 2011. Kysyntä oli normaalilla tasolla lähes kahdella kolmasosalla yrityksistä (63 %), eli hieman harvemmallalla kuin vuotta aiemmin (64 %). Normaalista pienemmästä kysynnästä raportoi 36 %, kun vuosi sitten lukema oli 35 %. Sen sijaan **yritysten saamat tilaukset** ovat selvästi vähentyneet vuoden takaiseen verrattuna. Tammikuussa 2012 ainoastaan 19 % ilmoitti tilausten kasvaneen edellisten 2-3 kuukauden aikana ja 28 % ilmoitti tilausten vähentyneen, kun lukemat tammikuussa 2011 olivat lähes päinvastaiset (28 % ja 17 %). Tilausten perusteella alkuvuoden 2012 kasvu näyttäisi jäävän viime vuotta pienemmäksi. Valmistusteollisuuden lyhyen aikavälin näkymiä heikentävät etenkin riittämätön kysyntä, taloudelliset rajoitteet sekä materiaalien ja/tai tarvikkeiden puute (Liettuan tilastovirasto 2011b). Myös raaka-ainehinnoilla on vaikutuksensa: *"...nyt ainakin meidän alalla raaka-aineiden hinnat on selkeästi nousseet, mikä tarkoittaa sitä, että meidän kate on pienempi. Se ei mene läpi, että me voitaisiin se suoraan siirtää asiakashintoihin. [...] Muilla tehostamistoimilla on yritetty saada kurottua sitä gappia. Summa summarum: myynti on kasvanut, mutta katteet on kuitenkin jonkin verran pienempiä."*

Arvioiden mukaan Liettuan **teollisuuden tuottavuus** nousee merkittävästi lähivuosien aikana, kun yritykset ottavat yhä kehittyneempiä ICT -teknologioita käyttöönsä. Työvoiman tuottavuuden arvioidaan kasvavan tällä ja seuraavalla vuosikymmenellä noin 3,6 %, ja samaan aikaan tehtaiden tuottavuuden arvioidaan kasvavan noin 2,8 % vuodessa (Oxford Economics 2011a). Liettuan teollisuus on vauhdilla siirtymässä työvoimaintensiivisiltä aloilta, kuten vaateteollisuudesta, kohti suuremman lisäarvon tuotantoa. Tämä vähentää Liettuan talouden haavoittuvuutta kovassa globaalissa kilpailussa muita kehittyviä markkinoita, erityisesti Kiinaa ja Intiaa, vastaan (ks. esim. EIU 2011a).

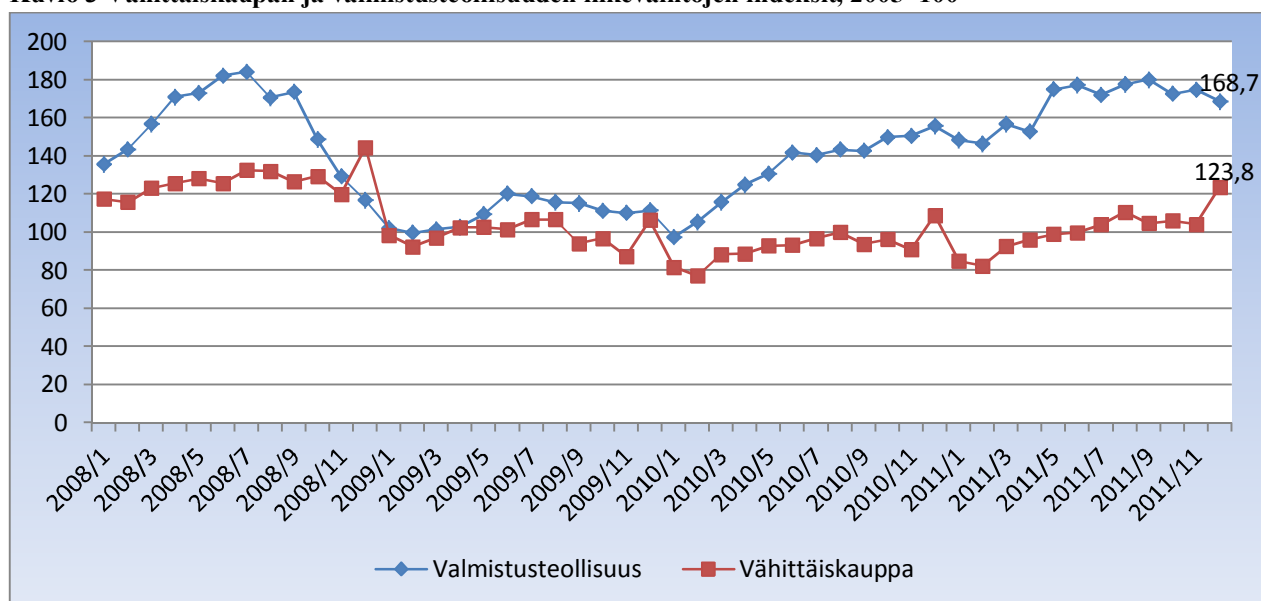

Oxford Economics (2011a ja b) ennustaa Liettuan **valmistusteollisuustuotannon** kasvavan tulevalla vuosikymmenellä selvästi maan bruttokansantuotetta nopeammin: 9,7 % vuonna 2012 ja keskimäärin 6,9 % aina vuoteen 2020 asti. Koko teollisuustuotannon uskotaan kasvavan keskimäärin 6,5 % vuoteen 2020 asti. Näin ollen valmistusteollisuuden osuus maan BKT:stä tulisi ennusteen mukaan kasvamaan nykyisestä (noin 22 %) pari prosenttiyksikköä, kun palvelusektorin osuus (65 %) laskisi hieman vuoteen 2020 mennessä. Kulutustuotteiden osuuden (noin 43 %) Liettuan valmistusteollisuudesta arvioidaan vähenevän hieman tulevaisuudessa, kun investointihyödykkeiden osuus tulee puolestaan kasvamaan hivenen. Nopeimmin kasvavina valmistusteollisuuden aloina pidetään moottorikulkuneuvojen, metallituotteiden, rakennusteollisuuden tuotteiden (mm. tiilet, sementti, laasti) ja koneiden valmistusta sekä muuta valmistustoimintaa. Hitaan kasvun toimialoina mainitaan mm. öljynjalostus, laivanrakennus, ilmailu- ja avaruusteollisuus, maatalouskemikaalit sekä muu jalostustoiminta.

Liettuan keskuspankki (2011) arvioi, että valmistusteollisuuden parhaimmat tulevaisuudennäkymät ovat tällä hetkellä puu- ja huonekaluteollisuudessa, jossa tuotanto kehittyy hyvin ja alan yrityksillä on runsaasti vapaata kapasiteettia vastata mahdolliseen kysynnän kasvuun. Tekstiilialan yrityksillä ylimääräistä kapasiteettia ei puolestaan ole, ja niiden varastotkin ovat jo täynnä. Valmistusteollisuuden kehitys on kuitenkin suuresti kiinni muun Euroopan taloudesta; Liettuassa tuotetuista tavaroista lähes 80 % viedään EU-markkinoille ja kaikesta viennistä EU:n osuus on noin 50 %. Viime aikojen velkakriisit ja euroalueen myllerrys näkyivät myös suomalaisyritysten kommentissa Liettuan teollisuuden kehityksestä. *"Että aikaisemmin oli toiveikkuutta ja optimismia... Sanotaan, optimismi oli toiveikkaampaa, ja nyt optimismi on hyvin realistista."* Myös Swedbankin (2012) mukaan EU-alueen heikentyneet talousnäkymät tulevat hidastamaan Liettuan valmistusteollisuuden kasvua, mutta pankki uskoo valmistajien kuitenkin selviytyvän, koska muiden päävientimarkkinoiden arvioidaan kasvavan tänä vuonna. Eräs suomalaishaastateltu pitää vientinäkymiä hyvinä. *"No kyllä varmasti vientiteollisuus, elintarvikevienti on yks semmoinen että ehdottomasti, jossa mä näkisin että ois potentiaalia..."*

Liettuan vähittäiskaupan liikevaihdon kehitys on ollut valmistusteollisuutta maltillisempaa, ja esimerkiksi vielä alkuvuonna 2011 sen arvo oli alhaisempi kuin vertailuajankohtana vuonna 2005 (Kuvio 3). Maaliskuusta 2011 lähtien myös vähittäiskaupan alan yritysten liikevaihto on kuitenkin kasvanut, ja varsin selvä kasvu nähtiin erityisesti joulukuun myynnissä, kuten aiempinakin vuosina.

Kuvio 3 Vähittäiskaupan ja valmistusteollisuuden liikevaihtojen indeksit, 2005=100

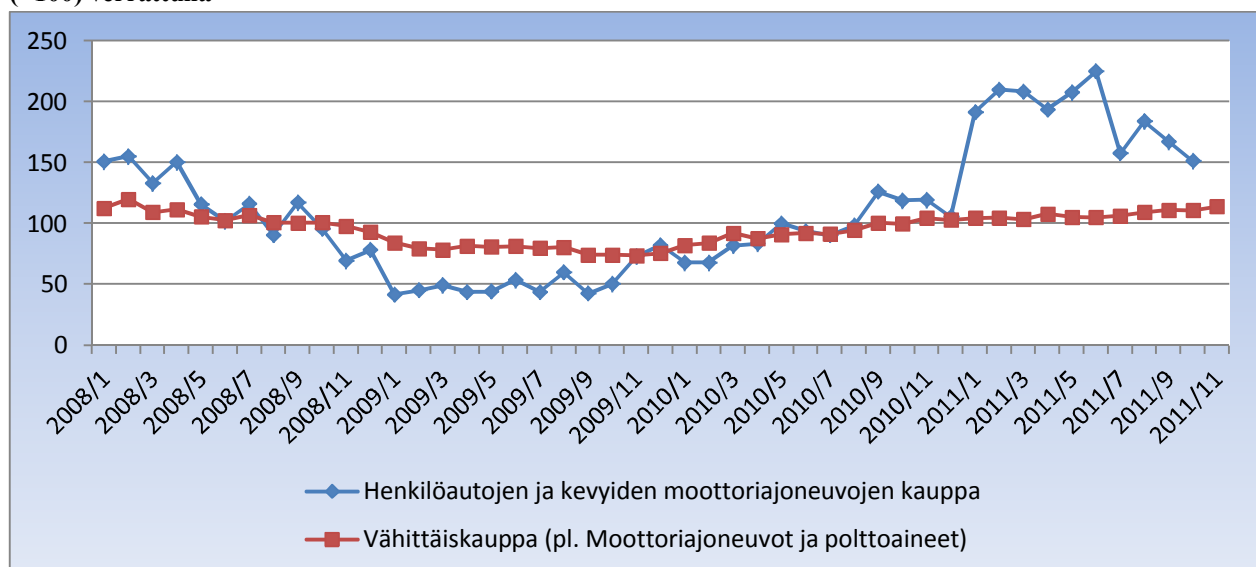

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011b)

Vähittäiskaupan piristymisen onkin yllättänyt lähes kaikki asiantuntijat. Vuotuinen kasvuvauhti on myös peitonnut selvästi mm. Viron ja Latvian lukemat. Erityisesti joulumyynti sujui huomattavasti odotuksia paremmin: vähittäiskauppa kasvoi joulukuussa peräti 17 % marraskuuhun verrattuna (Liettuan tilastovirasto 2011b ja 2012b). Vähittäiskaupan kasvun taustalla oli muitakin tekijöitä, erityisesti autokauppa, joka kasvoi tammi-marraskuussa 2011 jopa 67 % edellisvuodesta. Autokauppaa vauhditti alkuvuonna etenkin käytettyjen autojen kysyntä Valko-Venäjällä ja Kazakstanissa, kun ostajat ottivat kaiken irti veroeduista ennen heinäkuussa voimaan astunutta uutta verotusjärjestelmää. Heinäkuussa autokauppa lähtikin laskuun ja väheni peräti -22 % kesäkuuhun verrattuna, mikä näkyi tuolloin myös koko vähittäiskaupan myynnin pudotuksena (-4,6 %) kuukaudesta aiempaan nähden. Autokaupan hyytyminen hidasti hieman myös koko vuoden vähittäiskaupan kasvua: marraskuussa 2011 vuositason kasvu oli 21 % eli yli neljä prosenttiyksikköä hitaampaa kuin kesäkuussa (Liettuan tilastovirasto 2011b, c ja e; The Lithuania Tribune 2011a).

Vähittäiskaupan muissa tuoteryhmissä myynti kehittyi melko vaihtelevasti. Elintarvikkeiden, alkoholipitoisten virvoitusjuomien ja tupakan myynti kasvoi tammi-marraskuussa ainoastaan 1,8 % vuositasolla ja marraskuussa ko. tuoteryhmien myynti oli edelleen peräti 14,5 % alhaisemmalla tasolla kuin vuoden 2005 kuukausikeskiarvo. Sen sijaan tekstiilien, vaatteiden ja kenkien myynti kasvoi tammi-marraskuussa lähes 13 %, ja viihde-elektroniikan, huonekalujen ja keuhkokuulutusvälineiden myynti peräti 20 %. Autokaupan lisäksi merkittävin nousu nähtiin käytettyjen tavaroiden kaupassa, joka kasvoi jopa 24 % ja oli lähes 95 % korkeammalla tasolla kuin vuoden 2005 keskiarvo (Liettuan tilastovirasto 2011e). Liettuassa myydään runsaasti esimerkiksi Saksasta tuotua käytettyä tavaraa, kuten asiakkaiden palauttamia postimyyntihuonekaluja. Kaiken kaikkiaan talouskriisin vuodet ovat olleet erittäin vaikeita koko Liettuan vähittäiskaupalle, jonka liikevaihto ylittää vuoden 2005 tason vain niukasti (Kuvio 4) (Liettuan tilastovirasto 2011b).

Kuvio 4 Yritysten liikevaihdon kehitys eräillä kaupan sektoreilla, indeksi edellisvuoden vastaavaan jaksoon (=100) verrattuna

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011b).

Tammikuussa 2012 vähittäiskaupan yrityksiltä pyydettiin arviota liiketoiminnan aktiivisuudesta, ja peräti 30 % piti tilannetta hyvänä, kun vastaava lukema vuosi sitten oli vain 8 %. Tilanteen heikoksi arvioineiden määrä laski 11 %:sta 3 %:iin, ja tyydyttäväksi arvioineiden osuus vastaavasti 81 %:sta noin 67 %:iin. Vähittäiskaupan lyhyen aikavälin toimintaa rajoittivat lokakuun kyselyn mukaan etenkin kilpailu, riittämätön kysyntä, lainsäädäntö, sekä taloudelliset rajoitteet (Liettuan tilastovirasto 2011b). Kasvun odotetaan kuitenkin kiihtyvän mm. valtion uusien kirjanpito vaatimusten myötä. Uudistuksen jälkeen kaikkien katettujen kauppojen tulee käyttää kassakonetta, kun ennen muutosta tätä vaadittiin vain elintarvikekaupoilta. Vaikutukset näkyivät positiivisesti vähittäiskaupan myynissä (poislukien autokauppa) jo marraskuussa 2011, jolloin vuositasen kasvuksi kirjattiin 14,1 %, mikä lähes rikkoi neljän vuoden takaisen ennätyksen (Swedbank 2011b ja 2012).

Liettuan vähittäiskauppa on hyvin **ketjuuntunutta** ja sitä pidetään yleisesti kehittyneempänä kuin Latvian tai Viron. Viiden suurimman vähittäiskauppaketjun (Maxima, IKI, Norfos Mazmena, sekä RIMI & AIBE) yhteenlaskettu markkinaosuus oli vuoden 2011 lopussa lähes 47 %. Markkinoita hallitsee paikallinen Maxima-ketju, jonka osuus päivittäistavarakaupasta on noin 23 % (Storess 2011). Pari hiljaista vuotta talouskriisin aikaan sai alan tärkeimmät toimijat koko Baltian alueella teroittamaan strategioitaan vuoden 2010 alussa. Muun muassa IKI- ja Norfos-ketjut ovat aktiivisesti etsineet sijoituspaikkoja uusille supermarketilleen. Myös Maxima-ketju avasi kuusi uutta myymälää Liettuassa vuonna 2010, vaikka sen myynti laskikin tuolloin 7,2 %. Ketju toimii myös Latviassa, Virossa ja Bulgariassa, ja sen kokonaismyynti kaikki maat mukaan lukien laski vuonna 2010 yhteensä 5,7 % noin 7,3 mrd. liitiin. Yhtiö selitti myynnin laskua kuluttajien ostokäyttäytymisen muutoksella kohti kaupan omia tuotemerkkejä, alennusten suosimisella sekä ei-välttämättömien ostosten karsimisella. Sen sijaan Rimi Baltic-ketju sulki 24 tuottamatonta liikettä eli noin

kolmanneksen kaikista Rimin Liettuan-myymlöistä vuonna 2010 ja kertoi keskittyvänsä jatkossa hypermarketsegmenttiin (Business Monitor 2012; Invest Lithuania 2011). Lisäksi päivittäistavarakaupassa saatetaan pian nähdä lisää kilpailua, sillä saksalainen Lidl suunnittelee toimintojen uudelleen käynnistämistä Liettuassa (ks. Ulkomaiset investoinnit).

Liettualaiset ovat hiljalleen löytämässä myös **verkkokaupan**, joka kasvoi lähes 12 % vuonna 2010. Tuolloin noin 29 % liettualaisista teki verkko-ostoksia (vrt. EU:n keskiarvo 46 %). Verkkokauppiat uskovat alan kasvavan tulevina vuosina peräti 20 % vuosivauhtia. Ostoksia verkossa tekevät erityisesti 25–34 -vuotiaat, hyvätuloiset, korkeasti koulutetut, kaupungeissa asuvat nuoret aikuiset. Verkkokauppojen alhaisempien hintojen uskotaan olleen suurin yksittäinen tekijä kaupan kasvussa (The Lithuania Tribune 2011b). Vuoden 2010 elokuussa Maxima-ketju avasi Vilnan alueella Liettuan ensimmäisen verkkovähittäiskaupan noin 16.000 tuotteen valikoimalla (Business Monitor 2011).

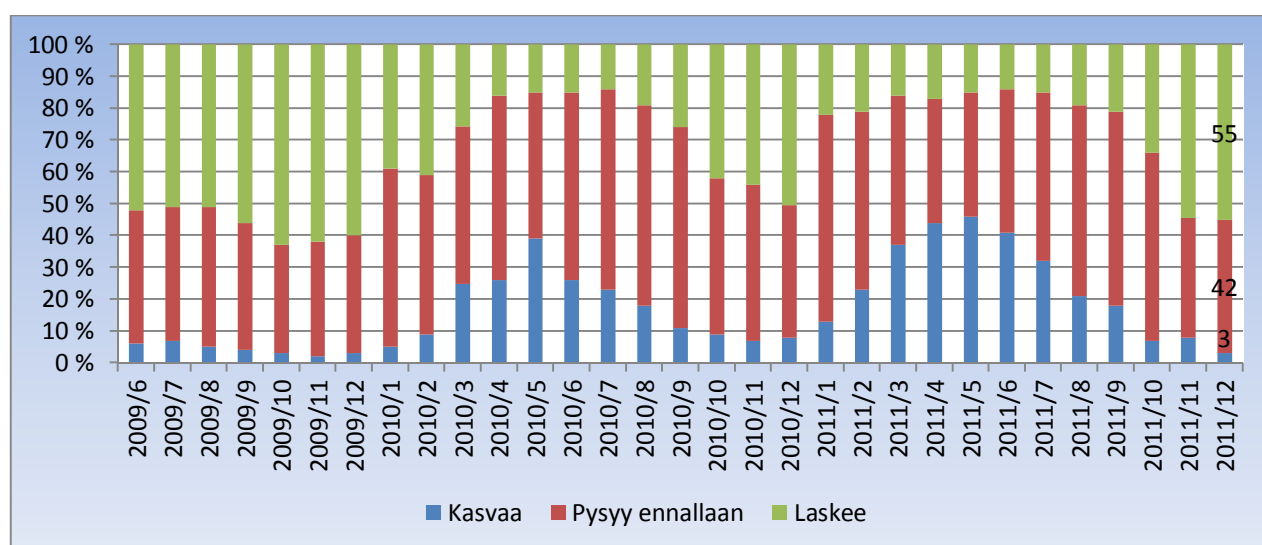
Vähittäiskaupan keskittyminen näyttää heijastelevan Liettuan talouden yleistä piirrettä, valtakeskittymiä, joista maan liiketoimintaympäristöä on usein kritisoitu. Esimerkiksi Maxima-ketjulla on paljon valtaa paitsi elintarviketuotannon puolella, myös suuri omistusosuus Liettuan energiayhtiö LEO Lt:ssä. Myös suomalaishaastateltu pitää maan vähittäiskauppaa oligopolistisena. Kilpailun kiristyminen näkyi jo syksyllä 2010 joidenkin toimialojen kartellisoitumisena: *"Nyt on jaettu ne viimeisetkin markkinat ja suuret toimijat ovat keksineet sen, että markkinoita jakamalla he takaavat itselleen edes jonkinlaisen mahdollisuuden selvitä yli näistä ajoista"*. Suomalaiset kritisoivat lisäksi monien toimialojen kilpailukäytäntöjä, erityisesti kilpailua vääristävää hinnoittelua sekä korruptiota. Liettuan poliittinen johto pyrkiikin torjumaan epäreilua kilpailua, ja presidentti Grybauskaiten mukaan monopolihinnoittelun ja poliittisen korruption torjumisen tulisi olla parlamentin tärkeimpiä prioriteetteja tulevalla istuntokaudella (The Baltic Course 2011g). Eräs varsin selvä kehitys korruption kitkemisen kannalta nähtiin syyskuussa, kun parlamentti hyväksyi Grybauskaiten aloitteen kieltää yritysten rahoitus puolueille (The Baltic Course 2011a). Samalla presidentti teki aloitteen uudesta lakimuutoksesta, jossa kilpailuviranomaisille annetaan lisää valtaa kartellisopimusten tutkimiseen (The Baltic Course 2011b).

Liettuan rakennussektori alkoi toipua vuoden 2011 alussa muutaman todella hiljaisen vuoden jälkeen. Vuoden aikana Liettuassa toteutetun rakennustyön arvo oli yhteensä noin 6,6 mrd. LTL, jossa kasvua vuoteen 2010 kiinteillä hinnoilla oli 22,7 %. Rakennustekniikan osuus rakennustyöstä oli 55 % (n. 3,6 mrd. LTL), muun kuin asuinrakentamisen 38 % (n. 2,5 mrd. LTL), ja asuinrakentamisen ainoastaan 7 %. Vuoden 2011 aikana Liettuassa myönnettiin yhteensä 4824 rakennuslupaa asuinrakennuksille, joka oli noin 18 % vähemmän kuin vuonna 2010. Asuinrakentaminen on ollut Liettuassa alueellisesti hyvin keskittynyttä, ja erityisesti Vilnan osuus on perinteisesti ollut suuri (esim. vuonna 2010 peräti 46 %). Viime vuonna asuinrakentaminen jakautui maantieteellisesti kuitenkin selvästi tasaisemmin: noin kolmannes asunnoista valmistui Vilnassa (32 %), ja vajaa kolmannes sekä Kaunasissa (29 %) että Klaipėdassa (27 %). Jälkimmäisissä rakentaminen oli selvästi kasvanut, ja kolmen suurimman kaupungin yhteenlaskettu osuus oli 88 %

eli hieman edellisvuotta korkeampi. Yhteensä asuinkiinteistöjä valmistui viime vuoden aikana 3733 (5066 asuntoa), jossa kasvua vuoteen 2010 oli 38 % (Liettuan tilastovirasto 2011b ja 2012c).

Liettualaisten rakennusyritysten luottamus tulevaisuuteen alkoi palautua vuoden 2010 alkupuolella, mutta heikkeni merkittävästi jälleen vuoden loppua kohden mentäessä (Kuvio 5). Vuonna 2011 yritysten odotukset kävivät toukokuussa 2011 huipussaan (46 % odotti tilauskirjojen kasvavan seuraavien 2-3 kuukauden aikana) sitten heinäkuun 2007 (54 %), mutta tämän jälkeen odotukset ovat suorastaan romahtaneet.

Kuvio 5 Rakennusalan yritysten tilauskirjaodotukset seuraaville 2-3 kuukaudelle

Liettuan tilastovirasto (2011b)

Tammikuussa 2012 ainoastaan 6 % yrityksistä uskoi tilauskirjojen kasvuun ja peräti 45 % uskoi tilausten vähenevän seuraavien 2-3 kuukauden aikana, kun vuotta aiemmin luvut olivat olleet 13 % ja 22 %. Merkittävimmät lyhyen aikavälin rajoitteet rakennusteollisuudessa tammikuussa 2012 olivat riittämätön kysyntä, taloudelliset rajoitteet, osaavan työvoiman puute, sekä hieman yllättäen sääolosuhteet (Liettuan tilastovirasto 2011b).

Oxford Economics ennustaa Liettuan rakennusteollisuuden tuotannon kasvavan kuluvana vuonna maltilliset 7,1 %, kun viime vuoden kasvuksi arvioitiin peräti 17 %. Näin ollen vastaisuudessaakin rakennustuotannon kasvun arvioidaan pitävän kiinteistömarkkinoiden toipumisen urallaan. Kuluvan vuosikymmenen keskimääräiseksi kasvuksi yhtiö arvioi 6,7 % (Oxford Economics 2011b ja c). Swedbankin mukaan heikon asuntokysynnän vuoksi rakentamisessa ei kuitenkaan tulla rikkomaan uusia ennätyksiä vielä pariin seuraavaan vuoteen (Swedbank 2011a).

Myös **Liettuan palvelualoilla** liiketoiminta kehittyi viime vuonna positiiviseen suuntaan. Vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana kasvua vuoden takaiseen ajankohtaan tuli 11,3 % ja alan liikevaihto ko. ajanjaksolla oli yhteensä 30,1 mrd. LTL (Liettuan tilastovirasto 2011d). Palvelualojen kasvussa merkittävimmät tekijät olivat turismin ja kuljetussektorin kasvu. Esimerkiksi Vilnassa

turismi kasvoi 30 % vuoden ensimmäisen puoliskon aikana. Venäläismatkailijoiden määrä kasvoi peräti 55 % ja virolaismatkailijoidenkin määrä noin 51 % (ks. EIU 2011b; The Baltic Course 2011c; Swedbank 2011c).

Matkailijavirtojen kasvuun on merkittävästi vaikuttanut uusien lentoyhtiöiden ja lentoyhteysien ilmaantuminen Liettuan markkinoille (esim. *WizzAir*, *Ryanair*, *Skyways*, ja *Transaero*). Vuoden 2011 päättyessä Vilnan lentokentältä käsin operoi 17 eri lentoyhtiötä, joka oli koko Baltian korkein luku. Viime vuoden ensimmäisen puoliskon aikana esimerkiksi Kaunasin lentokentän matkustajamäärät kasvoivat 40 % vuoden takaiseen verrattuna, ja Vilnan lentokentän matkustajamäärät puolestaan lisääntyivät viime kesänä noin 26 % vuotta aiempaan verrattuna. Koko maan lentokenttien matkustajamäärät kasvoivat 18 % viime vuonna, ja Liettuan kolmen suurimman lentokentän (Vilna, Kaunas ja Palanga) kautta matkusti noin 2,7 miljoonaa matkustajaa. Lokakuussa Vilnan lentokentän matkustajamäärän kasvun (54 %) raportoitii olevan Euroopan suurinta ja samalla suurin kasvuluku koko lentokenttähistoriassa; joulukuussa kasvu oli vieläkin suurempaa, peräti 66 %.

Tänä vuonna Vilnan lentokenttä ennustaa matkustusliikenteen kasvavan noin neljänneksellä ja lentojen määrän 5 %. Vuodelle 2013 vastaavat kasvuennusteet ovat 13 % ja 8 %. Kasvun taustalla ovat ennen kaikkea toiminnan tehostamiseksi toteutetut toimenpiteet, joiden avulla lentokenttä on pystynyt tarjoamaan lentoyhtiöille kilpailukykyiset edellytykset toimia kentältä käsin. Tänä vuonna Vilnan lentokentältä avataan lukuisia uusia kohteita (suoria lentoja esim. Berliini, Pariisi, Bergen, Oslo ja Liverpool, ja lomakohteita esim. Malaga, Larnaka, Kos, ja Sisilia). Koko Baltian alueen viiden suurimman lentokentän (Riika, Tallinna, Vilna, Kaunas ja Palanga) matkustajamäärät kasvoivat viime vuoden tammi-marraskuussa yhteensä 15 %, kun Euroopan keskiarvo oli 4,5 % (ks. esim. The Baltic Course 2011c, d, e, h, i ja 2012a ja b).

Turismin lisääntyminen näkyi positiivisesti myös hoteleissa ja valtion rautateillä. Liettuan rautateillä matkusti viime vuonna 4,87 miljoonaa matkustajaa, eli 11 % enemmän kuin vuonna 2010. Hotelliyöpymisten määrä nousi Liettuassa vuoden aikana lähes 20 % eli nopeimmin koko EU-alueella. Kasvu jakautui tasaisesti EU-alueelta (20,6 % kasvua) ja muualta tulleiden välillä (19,8 %). Vajaa puolet eli noin 44 % hotelliyöpymisistä tapahtui kotimaan kansalaisten toimesta, joita seurasivat venäläiset (8 %), puolalaiset (8 %) ja saksalaiset (7 %). Suomalaisten osuus oli 2 %, joka oli suunnilleen yhtä paljon kuin Aasiasta ja Amerikasta tulleiden yöpyjien osuus. Hotelliyöpymiset lisääntyivät viime vuonna huomattavasti myös Virossa (15 %) ja Latviassa (14 %) (The Baltic Course 2012c ja d).

Palvelualoilla liiketoimintatilanteen hyväksi arvioivien yritysten määrä oli tammikuussa 2012 peräti 61 %, kun se vuosi sitten oli 39 %. Huonoksi liiketoimintatilanteen arvioi ainoastaan 1 % yrityksistä, kun luku vuoden 2011 tammikuussa oli 6 %. Tyydyttäväksi tilanteen arvioineiden määrä oli vastaavasti laskenut 55 %:sta 38 %:iin. Merkittävimmät lyhyen aikavälin toimintaa rajoittavat tekijät palvelualoilla tammikuussa 2012 olivat riittämätön kysyntä, taloudelliset rajoitteet, sekä osaavan työvoiman puute (Liettuan tilastovirasto 2011b).

Yhteenvetona Liettuan koko yrityssektorista voitaneen todeta, että tilanne näyttää selvästi parantuneen. Nordean mukaan liettualaisten yritysten **kannattavuus** on parantunut pitkälti vahvan vientikysynnän ja kotimarkkinoiden toipumisen ansiosta. Valmistusteollisuudessa ja kuljetusalan yrityksissä kannattavuus nousi jo kriisiä edeltäneelle tasolle. Valmistusteollisuudessa myös kapasiteetin käyttöasteet ovat nousseet kriisiä edeltäneelle tasolle (Nordea 2011). Swedbankin mukaan liettualaisten yritysten voitot viime vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana olivat 83 % suuremmat kuin vuonna 2010 vastaavaan aikaan (Swedbank 2012a). Liiketoiminnan voittoprosentin keskiarvoksi vuodelle 2011 arvioidaan 4,7 % ja tälle vuodelle 5,3 % (LFMI 2011).

Myös **konkurssien** määrä laski selvästi vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä, jolloin konkurssimenettelyyn ajautui 332 yritystä – lähes 20 % vähemmän kuin vuosi sitten vastaavana ajankohtana. Konkurssien määrä lisääntyi kuitenkin majoitus- ja cateringpalveluissa, maa- ja metsätaloudessa, kalastuksessa, sekä viihde- ja vapaa-ajanpalveluissa, kun muilla toimialoilla konkurssien määrät laskivat. Konkurssien määrä oli poikkeuksellisesti suurempi kaupan alalla kuin rakennussektorilla (The Lithuania Tribune 2011c).

Liettuan hallitus pyrkii tukemaan pk-yritysten toimintaa mahdollisen **uuden yhtiömuodon** kautta. Hallitus vahvisti elokuussa 2011 valmistelewansa uutta lakia koskien "pientä henkilö- tai osakkuusyhtiötä" (Small partnership). Pieni henkilöyhtiö asettuisi nykyisen liiketoiminnan harjoittajan ja yksityisen osakeyhtiön välimaastoon, ja se olisi suunnattu erityisesti pienille perheyriyksille. Saatavilla olevien tietojen mukaan liiketoiminnan harjoittaminen ja kirjanpito tulisi huomattavasti nykyistä yksinkertaisemmaksi uudessa yhtiömuodossa, minkä lisäksi yhtiölle ei tarvitsisi nimittää erityistä toimitusjohtajaa. Pienessä henkilöyhtiössä ei myöskään olisi vähimmäisvaatimusta pääoman suhteen ja sen voisi jopa avata internetin välityksellä (The Baltic Course 2011f).

Lähteet:

Business Monitor (2012) Lithuania Food & Drink Report

EIU (2011a) Lithuania economy: Ten year growth outlook, EIU ViewsWire, June 7, 2011

EIU (2011b) Country Economic Forecast: Lithuania, 9.9.2011

Eurostat (2011) Industrial production down by 0.7% in euro area, Available in URL:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/4-12082011-AP/EN/4-12082011-AP-EN.PDF

Invest Lithuania (2011) Baltic Property Market Report, Available in URL:

<http://www.investlithuania.com/en/services/library/publications/baltic-property-market-report>

Liettuan keskuspankki (2011) Lithuanian Economic Review, November 2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_november_2011

Liettuan tilastovirasto (2011a) Economy and Finance (Macroeconomics), Available in URL:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/omrade0.asp?Subjectcode=S2&PLanguage=1&Shownews=OFF&tree=false>

Liettuan tilastovirasto (2011b) Business Statistics, Available in URL:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/omrade0.asp?Subjectcode=S4&PLanguage=1&Shownews=OFF&tree=false>

Liettuan tilastovirasto (2011c) Changes in retail trade turnover in August 2011 Over a month, retail trade turnover increased by 7.9 per cent, 27.9.2011, Available in URL:

<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9544&PHPSESSID=c80e3d13600902b647c1aaa919210e91>

Liettuan tilastovirasto (2011d) Paslaugų statistika trečiąjį 2011 m. ketvirtį (Service statistics III quarter), 30.11.2011, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=9312>

Liettuan tilastovirasto (2011e) Changes in retail trade turnover in November 2011, 28.12.2011, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9981>

Liettuan tilastovirasto (2012a) Pramonės produkcija 2011 m. gruodžio mėnesį (Industrial output in 2011 December), 23.1.2012, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=10229>

Liettuan tilastovirasto (2012b) Changes in retail trade turnover in December 2011, 9.1.2012, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=11133>

Liettuan tilastovirasto (2012c) Construction statistics, in IV quarter 2011, the volume of construction works carried out was on the increase, 14.2.2012, Available in URL:

<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=10706&PHPSESSID=43a9b8a56bc52547a99acb0b5ee8d8c7>

LMFI (2011) 28th survey of the Lithuania Economy, 25.7.2011, Available in URL:

http://www.lrinka.lt/n/index.php/menu/newsroom/press_releases/28th_survey_of_the_lithuania_economy/5781

Nordea (2011) Economic Outlook, August 2011, Available in URL:

<http://www.nordea.ru/documents/news/Nordea%20Economic%20Outlook%20August%202011.pdf>

Oxford Economics (2011a) Lithuania: Industry Forecast, Spring 2011

Oxford Economics (2011b) Lithuania: Industry Forecast, Autumn 2011

Oxford Economics (2011c) Country Economic Forecast: Lithuania, June 28, 2011.

Stores (2011) Lidl set to Re-enter Lithuania, Available in URL:

<http://www.stores.org/STORES%20Magazine%20September%202011/lidl-set-re-enter-lithuania>

Swedbank (2011a) Lithuania Economy, 2.9.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Lithuania-Economy---September-2-2011/>

Swedbank (2011b) The Lithuania Economy, August 5, 2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/The-Lithuania-Economy---August-5-2011/>

Swedbank (2011c) Lithuania Economy, October 4, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/The-Lithuania-Economy---October-7-2011/>

Swedbank (2012a) Lithuanian economy is resilient so far, 4.1.2012, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2012/The-Lithuanian-Economy---January-4-2012/>

Swedbank (2012b) Growth decelerated sharply at the end of 2011, 30.1.2012, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2012/Flash-comment-Lithuania---January-30-2012/>

The Baltic Course (2011a) Seimas of Lithuania bans party funding from companies, 16.9.2011

The Baltic Course (2011b) Grybauskaitė: it is vital to curb monopoly to block price increase in Lithuania, 20.9.2011

The Baltic Course (2011c) Vilnius tourist traffic grew by 30 pct in H1, 1.9.2011

The Baltic Course (2011d) Vilnius Airport surpassed the half-a-million-passenger-mark in summer 2011, 6.9.2011

The Baltic Course (2011e) Kaunas Airport serves 40% more passengers in H1, 11.7.2011

The Baltic Course (2011f) Lithuania could introduce small partnership as of 2012, 1.9.2011

The Baltic Course (2011g) Grybauskaitė urges MPs to cope with monopoly prices and corruption in Lithuania, 8.9.2011

The Baltic Course (2011h) Vilnius Airport achieves most rapid growth of passenger rate in Europe in October, 15.12.2011

The Baltic Course (2011i) Passenger flow in Vilnius Airport should grow by quarter in 2012, 30.12.2011

The Baltic Course (2012a) Vilnius Airport will maintain the growth rate in 2012, 2.1.2012

The Baltic Course (2012b) Lithuanian airports serviced 2.7 mln passengers in 2011; growth 18.1%, 5.1.2012

The Baltic Course (2012c) Number of train passengers increased by 11% in Lithuania, 26.1.2012

The Baltic Course (2012d) Highest increase in number of hotel nights registered in Lithuania in 2011, 24.1.2012

The Lithuania Tribune (2011a) Baltic Quarterly Outlook for 2011 Q2, 27.6.2011

The Lithuania Tribune (2011b) The Number of Lithuanians Shopping Online Increases, 16.7.2011

The Lithuania Tribune (2011c) Bankruptcies dropped 20%, 23.5.2011

Investoinnit kiinteään pääomaan kasvaneet hieman

Kiinteään pääomaan kohdistuneet investoinnit Liettuassa ovat hienoisessa kasvussa, mutta edelleen varsin vähäisiä verrattuna talouskriisiä edeltäneisiin vuosiin. Vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä investoinnit kasvoivat huomattavasti (41 %) vuotta aiempaan verrattuna, mutta toisella vuosineljänneksellä selvästi vähemmän (21 %) ja kolmannella neljänneksellä enää 6 %. Vuoden viimeisellä neljänneksellä kasvu vahvistui jälleen 14 %:iin. Kokonaisuudessaan kiinteään pääomaan kohdistetut investoinnit kasvoivat viime vuonna noin 22 % edellisvuoteen verrattuna (Kuvio 6) (Liettuan tilastovirasto 2011a, b, d, f ja 2012a).

Vuoden 2011 aikana merkittävimmät investoinnit tehtiin rakentamiseen, noin 8 mrd. LTL, jossa oli kasvua yli 10 %. Tästä huolimatta rakentamisen osuus kaikista investoinneista laski noin 57 %:iin aiemmasta 67 %:sta. Tämä johtui siitä, että kiinteät investoinnit kasvoivat vielä nopeammin koneisiin, laitteisiin ja kuljetusvälineisiin, peräti yli 43 %, eli noin 5,1 mrd. LTL:iin. Näiden osuus kokonaisinvestoinneista oli noin 37 %. Myös kaikilla muilla toimialoilla investointien määrät kasvoivat vuodesta 2010, jolloin puolestaan investoinnit olivat kasvaneet vain rakentamiseen sekä koneisiin, laitteisiin ja kuljetusvälineisiin. Julkisen sektorin osuus kokonaisinvestoinneista oli viime vuonna noin 42 % (vuositasolla kasvua 11 %) ja yksityisen 58 % (vuositasolla kasvua 31 %). Julkissektorin investoinneista yli kolme neljäsosaa (76 %) kohdistui rakentamiseen, kun taas yksityisellä sektorilla 50 % kohdistui koneisiin, laitteisiin ja kulkuneuvoihin. Yksityissektorilla rakentamisen osuus investoinneista oli 43,5 % (Liettuan tilastovirasto 2011c ja 2012b).

Kuvio 6 Investoinnit kiinteään pääomaan vuosineljänneksittäin, mrd. LTL

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011e).

Huomattava osa yksityisen sektorin investointien kasvusta on seurausta kiinteistömarkkinoiden orastavan toipumisen seurauksena tapahtuneesta rakentamisen elpymisestä, sekä koneiden ja laitteiden hankinnoista valmistusteollisuuteen. Etenkin investoinnit kulkuneuvoihin kasvoivat voimakkaasti, mikä johtui erityisesti siitä, että talouskriisin aikana ne olivat olleet hyvin vähäisiä, vain murto-osa vuoden 2007 tasosta, ja samaan aikaan toipunut ulkomaankauppa sai liettualaiset kuljetusyhtiöt investoimaan. Liettuan keskuspankin (2011) mukaan investointien kasvu tulee jatkumaan myös tänä vuonna, vaikkakin selvästi hitaampana. Toisaalta Swedbankin mukaan yritykset ovat vielä varovaisia ja vaikka kapasiteetti on lähes täydessä käytössä, on yritysten investointihalukkuus yhä niukkaa (ks. esim. Kauppalehti 2011).

DNB Bank ja IMF varoittavat lisäksi **alhaisen investointiasteen** tulevista vaikutuksista. Huolimatta investointien mukavasta noususta, ovat investoinnit edelleen EU-keskiarvoa alhaisemmalla tasolla, mikä saattaa haitata työvoiman tuottavuuden kasvua. Erityisen hankalaksi ongelman tekee koulutetun työvoiman maastamuutto muualle EU-alueelle ja tästä johtuva pula osaavasta työvoimasta. Lisäksi viime vuosina suurin osa investoinneista on kohdistettu ns. suljetuille sektoreille (non-tradable sectors), kuten rakentamiseen, valtionhallintoon ja sosiaali- ja terveysalalle, joilla hinnat määräytyvät kotimaan tuotantokustannusten mukaan. IMF:n mukaan liettualaisten yritysten tulisi investoida selvästi nykyistä enemmän avoimille sektoreille, joilla tuottavuutta voidaan nostaa (ks. esim. The Baltic Course 2011; IMF 2011).

Suomalaisyritysten edustajien mielestä investointien kehitys on riippuvaista etenkin rahoituksen saatavuudesta. Vaikka pankkien lainahanat aukenivat jälleen syksyllä 2011, maailmantalouden myllerrykset saivat yritykset toisaalta harkitsemaan investointien toteuttamista, kuten eräät haastateltavista kertoivat: *"Kyllä aika moni on nyt odottavalla kannalla, että pankit olisi ehkä ollut valmiita vähän lainoittamaankin jo, mutta nyt yritykset ovat taas hirveän varovaisia"*. Muutamat suomalaisyritykset suunnittelevat jo uusia investointeja. *"Tiettyä suunnittelua investointien suhteen on aloitettu[...] ...fiilis on, että kyllä sieltä pankista voisi ehkä nyt lainaa saada, jos liiketoiminta on terveellä pohjalla. Näkisin niin, että sieltä voisi saada, kun ehkä kaksi vuotta sitten ei kannattanut vaivautua"*.

Lisääntyneestä varovaisuudesta huolimatta investoinnit ovatkin lähteneet monella saralla kasvuun: *"Esimerkiksi Klaipédassa investoidaan kovasti satamatoimintaan ja uskotaan, että siinä on suuret kasvut odotettavissa. Ei kai sitä tehtäisi jos olisi semmoinen fiilis, että nyt pitäisi vaan säästää ja seuraavaa lamaa tässä odottaa"*.

Lähteet:

IMF (2011) Republic of Lithuania, 2011 Article IV Consultation, November 2011, Available in URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2011/cr11326.pdf>

Kauppalehti (2011) Varovaisuus vaivaa edelleen Baltiaa, 31.5.2011

Liettuan keskuspankki (2011) Lithuanian Economic Review, November 2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_november_2011

Liettuan tilastovirasto (2011a) Materialinės investicijos Lietuvoje (Investment in tangible fixed assets), 25.2.2011,

Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=9210>

Liettuan tilastovirasto (2011b) Materialinės investicijos Lietuvoje antrąjį 2011 m. ketvirtį (Investment in tangible fixed assets), 25.8.2011, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=9212>

Liettuan tilastovirasto (2011c) Investment in Tangible Fixed Assets and Construction (2011 catalog), Available in URL: http://www.stat.gov.lt/en/catalog/list/?cat_y=1&cat_id=4&id=2007&PHPSESSID=fe882d3bdb6b6f57f484fb5bb5f9d52a

Liettuan tilastovirasto (2011d) Materialinės investicijos Lietuvoje pirmąjį 2011 m. ketvirtį (Investment in tangible fixed assets), 25.5.2011, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=9211>

Liettuan tilastovirasto (2011e) M4040104: Investment in tangible fixed assets and index at constant prices by economic activity (NACE 2), quarter, Available in URL:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M4040104&PLanguage=1&PXSID=0&ShowNews=OFF>

Liettuan tilastovirasto (2011f) Materialinės investicijos Lietuvoje (Investment in tangible fixed assets), 25.11.2011,

Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=9214>

Liettuan tilastovirasto (2012a) Materialinės investicijos Lietuvoje (Investment in tangible fixed assets), 24.2.2012,

Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=10449>

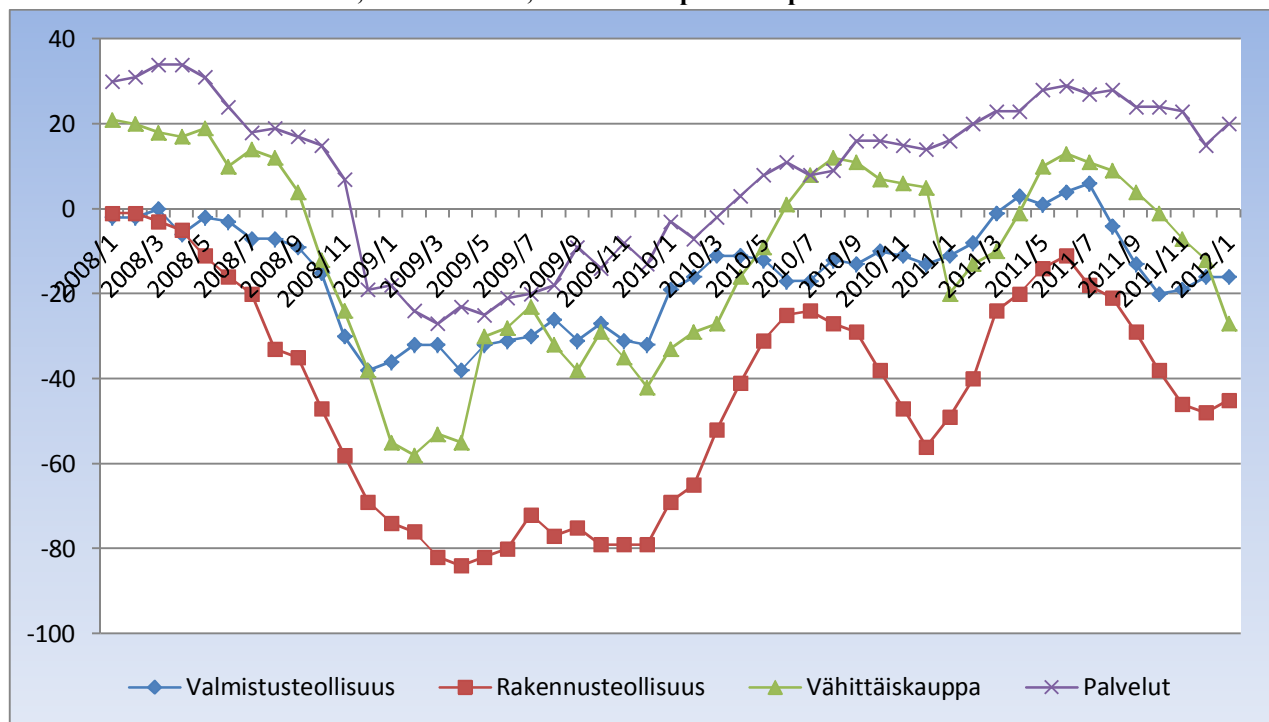
Liettuan tilastovirasto (2012b) Investment in Tangible Fixed Assets and Construction (2012 catalogue), Available in URL: http://www.stat.gov.lt/en/catalog/list/?cat_y=1&cat_id=4&id=2054

The Baltic Course (2011) DNB Bank: low investment threatens labor productivity growth in Lithuania, 26.8.2011

Luottamusindikaattorit edelleen vaihtelevia

Liettuan **teollisuuden ja kaupan luottamusindikaattorit** ovat edelleen negatiivisia (Kuvio 7). Tammikuussa 2012 selvästi optimistisimmat näkemykset talouden kehityksestä vallitsivat palvelusektorilla, jonka luottamusindikaattori on ollut positiivisella tasolla jo vuoden 2010 huhtikuusta lähtien. Myös valmistusteollisuudessa ja vähittäiskaupassa luottamusindikaattorit kävivät positiivisella puolella viime vuoden aikana, mutta kääntyivät jälleen negatiiviksi loppuvuodesta. Valmistusteollisuudessa luottamus on kuitenkin kääntynyt jälleen hienoiseen nousuun marraskuusta alkaen. Rakennusteollisuudessa luottamus on laahannut negatiivisena jo muutamien vuosien ajan, eikä tähän odoteta merkittävää parannusta lähiaikoina (ks. kappale ”*Teollisuus ja kauppa vauhdissa, rakentaminen toipumassa*”) (Liettuan tilastovirasto 2011b).

Kuvio 7 Valmistusteollisuuden, rakentamisen, vähittäiskaupan sekä palvelualan luottamusindeksit²

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011b).

Valmistusteollisuuden luottamusindikaattorin vajoaminen negatiiviseksi viime elokuussa johtui Swedbankin (2011) arvion mukaan elokuun myllerryksestä maailman finanssimarkkinoilla sekä uuden taantuman pelosta. Kansainvälisten finanssimarkkinoiden epävarmuus vaikuttaa suoraan myös monen suomalaisyrityksen toimintaan Liettuassa, kuten joidenkin suomalaisyritysten edustajien

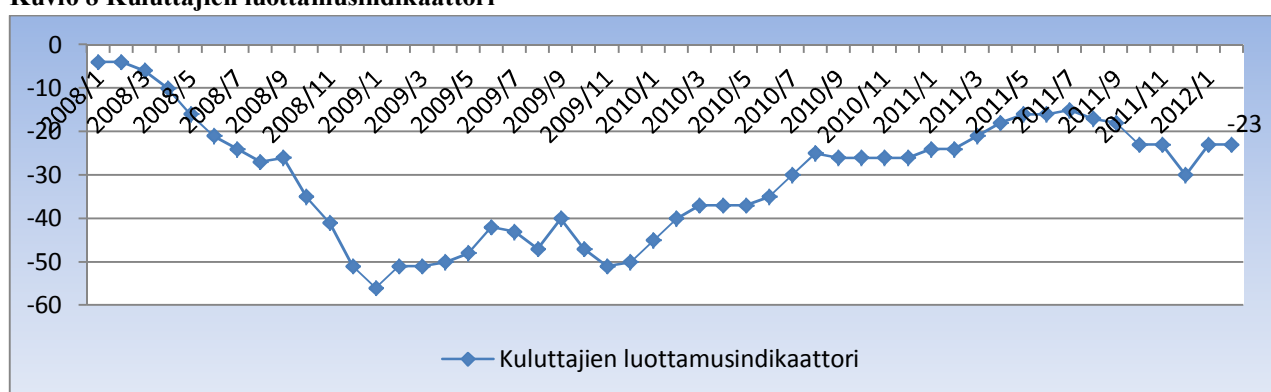
² Luottamusindikaattorit ovat aritmeettisia keskiarvoja kausivaihteluista tasapainotetuista vastauksista useisiin aiheita käsitteleviin kysymyksiin. Taloudellisen luottamuksen indikaattori lasketaan indeksinä, jonka keskiarvo on 100. Luottamusindikaattori vaihtelee välillä -100 ja +100. Positiivinen lukema tarkoittaa optimistista ja negatiivinen pessimististä näkemystä taloudesta. Kuviossa esitetyistä indikaattoreista ja kuluttajien luottamusindikaattorista muodostuu yhdessä ns. Economic Sentiment Indicator.

kommentit lähitulevaisuuden näkymistä kertovat: *"Jos jotain tapahtuu nyt tässä Euroopan pankkikriisissä niin tietysti se, että ennustettavuus häviäisi ihan täysin. Me mennään tässä sen asiakkaan iholla ja sormi pulssilla, että ollaan tietysti varovaisen toiveikkaita. Jos tämä nyt lähtisi tästä menemään, että ei mentäisi ainakaan niin syvään suohon kun oltiin pari vuotta sitten."* Eurokriisin eskaloituminen vaikuttaisi suoraan yritysten rahoitusmahdollisuuksiin. *"Se on hirveän paljon kiinni siitä, miten pankkisektori on valmis toimimaan mahdollisen kriisin aikana"*.

Vaikka palvelualojen luottamus on korkealla, hotellialaa on rasittanut epätietoisuus vuoden 2011 väliaikaisen arvonlisäveron alennuksen (21 %:sta vain 9 %:iin) jatkumisesta. Eräs paikallinen haastateltu kertoi, miten vaikeata heidän oli suunnitella toimintaa vuodelle 2012, kun hotelliliiketoiminnan arvonlisäveron tilanne oli syksyllä 2011 vielä täysin auki: *"Tilanne on mennyt hyvin epävarmaksi. Se kysymys on edelleen auki, jatkuuko alv-alennus vielä ensi vuonna vai ei? Ja samaan aikaan meidän täytyy suunnitella ensi vuoden budjettiamme. Se on nyt melkoisen haastavaa[...]. Me teemme jo nyt sopimuksia ensi vuoden osalta matkanjärjestäjien kanssa, ja laadimme ne nyt voimassa olevan alv:n perusteella"*. Joulukuussa Liettuan hallitus päättikin evätä hotelliliiketoiminnan arvonlisäveron alennukset tältä vuodelta (The Baltic Course 2011).

Liettualaisten **kuluttajien luottamus** ³ talouteen on pysynyt negatiivisena jatkuvasti vuoden 2007 jälkeen, ja oli viime vuonna selvästi alhaisemmalla tasolla verrattuna elinkeinoelämän eri sektoreihin rakennusalaan lukuun ottamatta. Aallonpohja saavutettiin tammikuussa 2009, jonka jälkeen luottamus lähti trendinomaiseen nousuun viime kesään asti, pysyen kuitenkin jatkuvasti negatiivisena. Matkaa on kuitenkin vielä huippulukemaan (+9), joka saavutettiin kesäkuussa 2007. Maailmantalouden lisääntynyt epävarmuus on lisäksi kääntänyt luottamuksen taas selvään laskuun heinäkuun jälkeen, ja erityisesti marras-joulukuun pudotus oli huomattava (Kuvio 8) (Liettuan tilastovirasto 2011a).

Kuvio 8 Kuluttajien luottamusindikaattori

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011a).

³ Kuluttajien luottamusindikaattori tiivistää kuluttajien näkemykset taloudesta. Luottamusindikaattori on neljän saldoluvun aritmeettinen keskiarvo: oma talous, maan talous, työttömyys sekä kotitalouden säästämismahdollisuudet (kaikki seur. 12 kk). Saldoluku voi vaihdella -100:n ja +100:n välillä. Mitä korkeamman (positiivisen) arvon saldoluku saa, sitä valoisampi näkemys kuluttajilla on taloudesta (Tilastokeskus 2012).

Rahoitusmarkkinoiden myllerrys syksyllä 2011 pudotti liettualaisten kuluttajaluottamusta kuitenkin vähemmän kuin esimerkiksi Swedbank oli odottanut, minkä pankki myöhemmin arvioi johtuneen Liettuassa viime kesänä järjestetyistä koripallon EM-kisoista (Swedbank 2011). Kisojen jälkeen kuluttajien luottamus onkin jälleen laskenut nopeasti. Myös suomalaishaastateltu kertoi siitä, miten voimakkaasti koripallon EM-kisat näkyivät Liettuassa: *"Nyt on toi koripallo ollut niin paljon esillä, ettei kukaan ole paljon muusta puhunutkaan kuin koripallon EM-kisoista. Tämä maa on siinä mielessä vähän niin kuin pysähtynyt, että siihen pannaan kaikki huomio[...]. Se on näissä pienissä valtioissa - tämäntyyppiset ilmiöt ja tapahtumat heijastuvat ihan kaikille aloille"*. Kisat saivat runsaasti suomalaistakin medianäkyvyyttä, kun myös Suomen maajoukkue menestyi hyvin (sijoittuen odotuksia paremmin yhdeksänneksi kaikkiaan 21 osallistujamaan joukossa).

Liettuan tilastoviraston säännöllisessä kuluttajakyselyssä helmikuussa 2012 ainoastaan 9 % vastaajista kertoi oman kotitaloutensa tilanteen parantuneen viimeisen vuoden aikana, kun peräti 41 % ilmoitti sen heikentyneen ja hieman useampi (50 %) näki tilanteen pysyneen samana. Kysyttäessä Liettuan yleisen taloustilanteen muutosta viimeisen vuoden aikana, 12 % ilmoitti sen parantuneen, mutta peräti 54 % katsoi sen heikentyneen. Kolmannes vastaajista (33 %) ilmoitti tilanteen pysyneen samana. Työttömyyden kasvuun uskovien osuus oli helmikuussa 52 %, ja vastaavasti työttömyyden hellittämiseen uskovien määrä oli 13 % (Liettuan tilastovirasto 2012).

Joulukuussa 2011 Euroopan komission julkaiseman tuoreimman Eurobarometrin mukaan liettualaiset olivat edelleen selvästi kriittisempiä yleistä taloustilannetta kohtaan, joka nähtiin varsin synkkänä (Taulukko 2). Ainoastaan 20 % tutkimukseen vastanneista uskoi yleisen taloustilanteen paranemiseen seuraavan 12 kuukauden aikana (Euroopan komissio 2011).

Taulukko 2 Eurobarometri kuluttajaluottamuksesta (marraskuu 2011)

		Nyt	Odotukset seuraavan 12 kk:n kehitykselle
Taloustilanne	Oma	Huono 50 % Hyvä 49 %	Heikkenee 20 % Ei muutosta 55 % Paranee 21 %
	Yleinen	Huono 87 % Hyvä 12 %	Heikkenee 33 % Ei muutosta 44 % Paranee 20 %
Työllisyystilanne	Oma	Huono 39 % Hyvä 39%	Heikkenee 23 % Ei muutosta 45 % Paranee 14 %
	Yleinen	Huono 90 % Hyvä 8 %	Heikkenee 34 % Ei muutosta 45 % Paranee 17 %

Lähde: Euroopan komissio; Eurobarometri 76 (2011).

Eurobarometrin mukaan liettualaisia huolettivat kaikkein eniten inflaatio, verotus, taloudellinen tilanne, sekä työttömyys. Inflaatio oli selvästi suurin huolenaihe, sillä peräti 62 % mainitsi sen olevan kahden eniten huolta aiheuttavan seikan joukossa. Valtion yleisen tilanteen kannalta eniten huolta kannettiin yleisestä taloudellisesta tilanteesta, jonka nimesi kahden suurimman huolenaiheen joukkoon 45 % vastaajista.

Lisäksi Eurobarometrin mukaan liettualaisten luottamus Euroopan Unioniin on laskenut edelleen. Kun vielä vuoden 2010 elokuussa 61 % liettualaisista luotti Euroopan Unioniin, laski luottamus tuoreimmassa barometrissä 50 %:iin. Silti liettualaiset olivat EU:n keskiarvoa (34 %) luottavaisempia unioniin. Myös EU:n keskiarvo oli laskenut edelliseen barometriin nähden peräti 7 % -yksikköä. Liettualaisten luottamus myös maan omaa hallitusta kohtaan on edelleen hyvin vähäistä, vaikka onkin hieman parantunut: 78 % vastaajista ei luottanut maan hallitukseen, kun edellisessä barometrissä lukema oli vielä 82 %. Hallitukseen luottavien osuus oli noussut huomattavasti, 14:sta 18 %:iin. Luottamus eduskuntaa kohtaan ei myöskään ole kummoista, mutta on noussut parin viime barometrin aikana. Vielä syksyn 2010 barometrissä vain 6 % luotti maan eduskuntaan, mutta nyt vastaava luku oli peräti 11 % (Euroopan komissio 2011).

Lähteet:

Euroopan komissio (2011) Eurobarometer 76, First Results, November 2011, Available in URL:
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb76/eb76_first_en.pdf

Liettuan tilastovirasto (2011a) M3230101: Consumer confidence indicator by place of residence, Available in URL:
<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M3230101&PLanguage=1&PXSID=0&ShowNews=OFF>

Liettuan tilastovirasto (2011b) Business Statistics, Available in URL:
<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/omrade0.asp?Subjectcode=S4&PLanguage=1&Shownews=OFF&tree=false>

Liettuan tilastovirasto (2012) Vartotojų nuomonių tyrimo 2012 m. vasario mėn. rezultatai (Consumer Survey 2012 in February), 28.2.2012, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/lt/news/view/?id=10201>

Swedbank (2011) Lithuanian Economy, 2.9.2011, Available in URL:
<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Lithuanian-Economy---September-2-2011/>

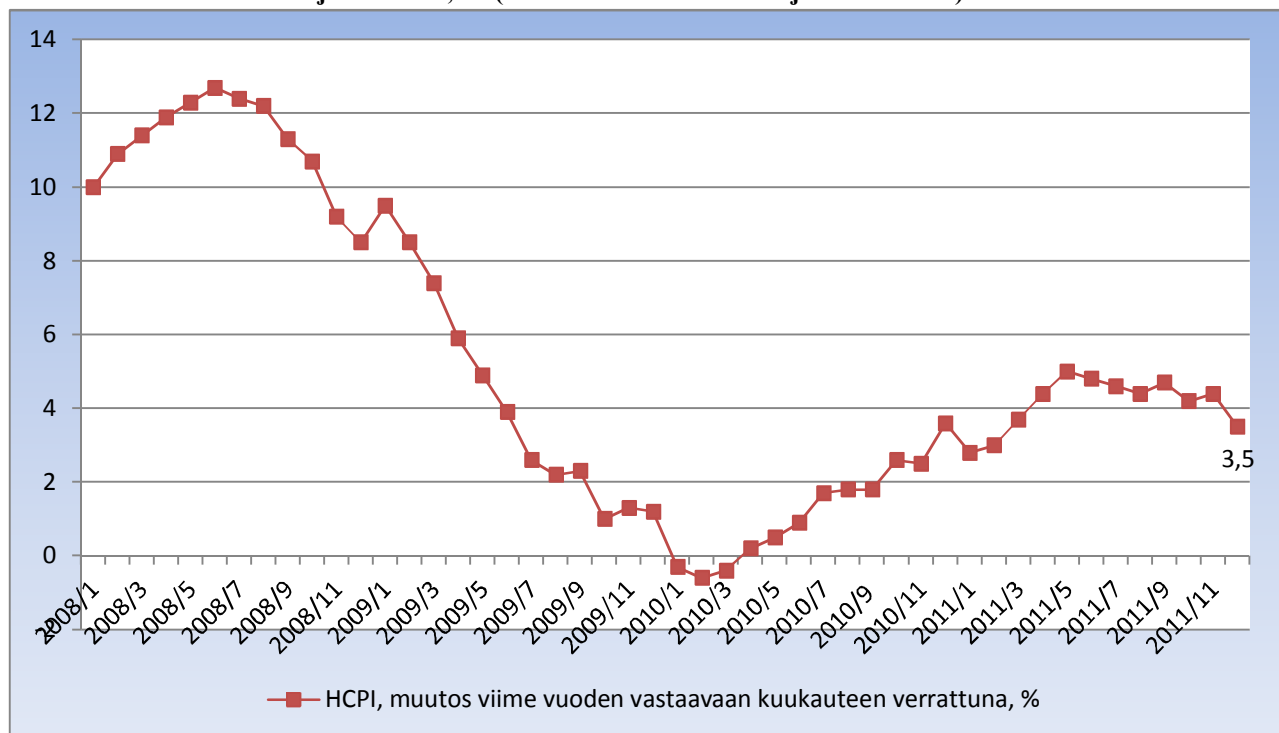
Tilastokeskus (2012) Laatuseloste: Kuluttajabarometri, Available in URL:
http://www.stat.fi/ti/kbar/2012/02/kbar_2012_02_2012-02-27_laa_001_fi.html

The Baltic Course (2011a) Lithuania removes VAT exemption for hotels, 21.12.2011

Inflaatio hidastumassa

Inflaatio pysytteli Liettuassa 2000-luvun alkupuolella varsin maltillisena huolimatta talouden nopeasta kasvusta. Esimerkiksi vuonna 2004 **kuluttajahintainflaatio** oli vain noin 1,2 %, kun se kymmenen vuotta aiemmin laukkasi vielä 45 % vuositasolla. Hintojen nousu kiihtyi kuitenkin vuodesta 2005 alkaen ja oli vuonna 2008 jo lähes 11 %. Globaalin talouskriisin myötä inflaatio hidastui jälleen selvästi ja vuoden 2010 päättyessä kuluttajatuotteiden ja -palveluiden hinnat olivat nousseet maltilliset 3,8 % (Kuvio 9). Hinnat nousivat etenkin elintarvikkeiden, asumisen, kuljetuskustannusten, teollisuustuotteiden sekä markkinapalveluiden osalta (Liettuan keskuspankki 2011a; EIU 2011a; Liettuan tilastovirasto 2011a). Tilanne pysyi kutakuinkin ennallaan vuonna 2011, jolloin Liettuan vuotuinen kuluttajahintainflaatio on alustavien arvioiden mukaan asettumassa 3,4 %:iin. Suurimmat hinnannousut vuonna 2011 nähtiin elintarvikkeissa, virvoitusjuomissa, asumisessa, vedessä, sähkössä, kaasussa, polttoaineissa, kuljetustuotteissa ja palveluissa, hotelleissa, sekä kahviloissa ja ravintoloissa. Inflaatioon merkittävästi vaikuttaneista tekijöistä ainoastaan vaatteiden ja kenkien hinnat laskivat edellisvuodesta. Vuoden päättyessä kuluttajatuotteiden hinnat olivat nousseet 4 % ja palveluiden puolestaan 1,5 % (Liettuan tilastovirasto 2012a).

Kuvio 9 Muutokset kuluttajahinnoissa, % (EU-harmonisoitu kuluttajahintaindeksi)

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011f).

Vaikka kuluttajahintojen nousu hidastui kesän alkaessa, asumiskustannusten nousu jatkui myös kesällä. Taustalla oli valtion päätös pakottaa venäläinen Gazprom pois maan maakaasuputken

omistuksesta. Esimerkiksi kesäkuussa asumiskustannukset nousivat vuositasolla 7,7 %, johtuen pitkälti lämmityskustannusten noususta (ks. esim. EIU 2011a, b ja c).

Kuluttajien ja kotimarkkinoiden kannalta kesä-elokuun kuluttajahintojen alentuminen oli varmasti positiivinen seikka, koska palkat eivät pysyneet inflaation perässä ja kuluttajien ostovoima heikentyi jatkuvasti. Tuoreimmassa Eurobarometrissä inflaatio olikin liettualaisten suurin lähitulevaisuuden huoli, ja peräti 62 % nimesi sen kahden suurimman huolen joukkoon (Euroopan komissio 2011). Hintojen nousu kuritti erityisesti heikoimmassa asemassa olevien perheiden arkea alkuvuodesta 2011, jolloin elintarvikkeiden, asumisen ja liikkumisen kustannukset (jotka muodostavat keskimäärin 51 % kuluttajien ostoskorista) nousivat, kun samaan aikaan palkat polkivat lähes paikallaan (Swedbank 2011a).

Eräs varsin huolestuttava inflaation piirre oli lämmityskustannusten nousu. Lämmitysenergian vuotuinen hinnannousu oli nopeaa, vaihdelleen kuukausittain peräti 6,3 – 13,6 % välillä. Joidenkin arvioiden mukaan heikoimmassa asemassa olevilla kotitalouksilla oli talvella suuria vaikeuksia ostaa jopa välttämättömiä kulutushyödykkeitä, kun lämmitys lohkaisi yhä suuremman osan käytettävissä olevista tuloista. Liettuan energiaministeri Arvydas Sekmokas aloittikin syksyllä keskustelut Liettuan kaasunjakelijoiden ja Gazpromin kanssa mahdollisesta hintojen alentamisesta. Liettua on nykyisin täysin riippuvainen venäläisen Gazpromin kaasutoimituksista (ks. Lietuvos Zinios 2011; Liettuan tilastovirasto 2011f; Lrytas.lt 2011). Tilanne on hyvin vaikea myös naapurimaa Latviassa, jossa jopa 40 % kansalaisista ei pysty maksamaan lämmityslaskujaan ajallaan (The Baltic Course 2011).

Myös suomalaisyrityksen edustaja kertoi energian hintojen nousun aiheuttamasta huolesta: *"Lämmityskustannusten nousu on ihan selkeätä. Vaikka tässä on kohtuullisessa ansiotyössä, niin kerta kaikkiaan ne alkavat olla sillä tasolla, että tuntuu todella ikävältä alkaa niitä maksamaan"*. Lämmitysenergian kustannuksista voi olla myös lähes mahdotonta yrittää säästää, koska veloitus ei aina perustu todelliseen kulutukseen: *"Lämmityskustannukset lasketaan täällä usein neliöiden mukaan ja siinä ei auta mitään. Meilläkin on oma rekuperaattori tässä, mutta koska me ollaan neliöiden mukaisessa taksoituksessa, niin siitä ei ole mitään hyötyä meille, että me yritettäisiin olla energiatehokkaita"*.

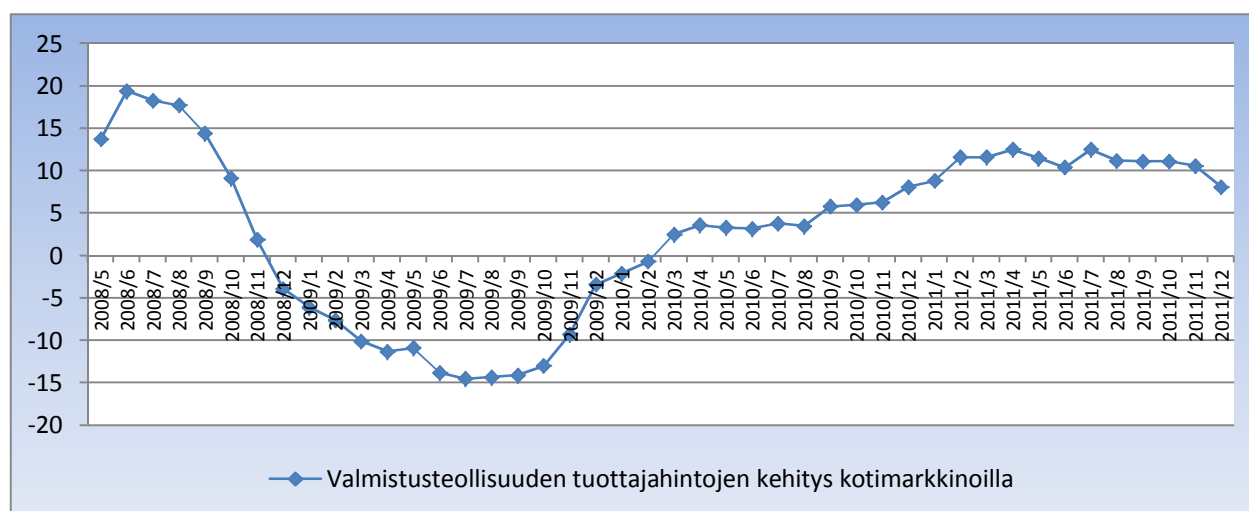
Kansainvälisten taloustoimijoiden **ennusteet Liettuan inflaatiovauhdista** vuodelle 2011 asettuivat välille 3,8 % - 4,4 %, kun puolestaan vuodelle 2012 ennustetaan hieman hitaampaa inflaatiota ja arviot vaihtelevat Swedbankin 2,5 %:sta Danske Bankin 3,9 %:iin. Vuoden 2013 inflaatioennusteet ovat vieläkin maltillisempia: 2,4 % – 3,8 % (EIU 2011 d; IMF 2011; Liettuan finanssiministeriö 2011; Liettuan keskuspankki 2011d; SEB 2011; Swedbank 2012; Nordea 2011; DNB Bank 2012; Oxford Economics 2012; Danske Bank 2011).

Swedbankin mukaan raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen lasku tulee tänä vuonna alentamaan Liettuan ulkoisia inflaatiopaineita. Toisaalta kotimaiset taloustoimenpiteet, kuten eläkkeiden ja julkissektorin palkkojen nousu antavat tuottajille ja vähittäiskauppiaille mahdollisuuden nostaa tavaroiden ja palveluiden hintoja (Swedbank 2011b, c ja 2012). Myös Nordean mukaan

inflaatiopiikki saavutettiin Liettuassa viime kesänä, kun raaka-aineiden ja elintarvikkeiden maailmanmarkkinahinnat ovat laskussa. Inflaation alentuminen parantaa luonnollisesti kotitalouksien ostovoimaa ja nostaa myös kuluttajaluottamusta (Nordea 2011).

Valmistusteollisuuden tuottajahintojen yli vuoden kestänyt lasku Liettuan kotimarkkinoilla päättyi viimein vuoden 2010 maaliskuussa, jolloin hinnat nousivat vaatimattomat 0,6 % vuositasolla, ja 1,3 % helmikuuhun verrattuna (Kuvio 10). Tämän jälkeen valmistusteollisuuden tuottajahinnat ovat nousseet jokaisena kuukautena vuotta aiempaan nähden. Heinäkuussa 2011 kotimarkkinoiden tuottajahinnat valmistusteollisuudessa olivat peräti 12,5 % korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin, mutta vuoden 2011 loppua kohden hintojen nousu hidastui selvästi. Kuukausittainen vaihtelu viime vuonna oli -1,3 %:n ja 3 %:n välillä (Liettuan tilastovirasto 2011d). Tuottajahintojen nousulla on luonnollisesti sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia. Laskevat hinnat luovat paineita yritysten katteiden laskemiselle, joten nousseet hinnat ovat varmasti parantaneet monien yritysten taloudellista tilannetta. Toisaalta hintojen jatkuva nousu voi voimistuessaan aiheuttaa monille yrityksille myös kannattavuusongelmia sekä ennen muuta heikentää maan kilpailukykyä ja aiheuttaa tätä kautta haasteita Liettuan vientivetoiselle taloudelle.

Kuvio 10 Valmistusteollisuuden tuottajahintojen kehitys Liettuan kotimarkkinoilla, verrattuna edellisen vuoden vastaavaan kuukauteen, %

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011d)

Joulukuussa 2011 tuottajahinnat nousivat Liettuan kotimarkkinoilla eniten sähkön-, kaasun-, höyryn- ja ilmastoinnintuotannossa (12,5 % vuositason kasvu) sekä jalostettujen polttoaineiden tuotannossa (21,5 %). Vastaavasti hinnat laskivat eniten printti- ja mediatuotteissa (-2,1 %) sekä valmismetallituotteissa, pois lukien koneet ja laitteet (-1,3 %) (Liettuan tilastovirasto 2012b).

Swedbankin (2012) mukaan kotimarkkinoilla myytävien tuotteiden tuottajahintojen nousu (marraskuussa 10,8 % vuotta aiempaan nähden) on alkanut lähestyä vientimarkkinoille myytävien

tuotteiden hintojen nousua (marraskuussa 14,5 %). Tämä heijastelee vahvaa kotimaista kysyntää, mutta samalla hieman heikentynyttä kysyntää vientimarkkinoilla.

Kiinteistöjen hinnat ovat Liettuassa edelleen alhaisella tasolla. Tämä koskee sekä asunto- että toimitilamarkkinoita. Suomalaisen Realia Groupin omistaman kiinteistönvälitysyritys Ober-Hausin mukaan **asuinkiinteistöjen** hinnat Liettuan viidessä suurimmassa kaupungissa (Vilna, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai ja Panevėžys) olivat joulukuussa 2011 yli 40 % joulukuun 2007 ennätystasoa alhaisemmalla tasolla. Viime vuoden alkupuolella asuntojen hinnat nousivat hyvin maltillisesti, mutta pysyivät edellisvuotta alhaisemmalla tasolla aina maaliskuuhun asti, jolloin asuntojen hinnoissa nähtiin ensimmäinen positiivinen vuositason muutos, kun hinnat nousivat 0,2 % vuositasolla. Marginaalinen hintojen nousu on kuitenkin hyvin alueellista, sillä merkittävä osa hintojen noususta muodostui vanhojen lähiöasuntojen hintojen noususta Kaunasissa, kun muissa suurissa kaupungeissa hinnat olivat kesäkuussa edelleen laskussa. Ober-Haus arvioi vielä alkusyksystä, että asuntomarkkinoilla olisi jo saavutettu hintapohja, mitä tukivat tuolloin myös liettualaispankkien arviot, joiden mukaan asuntohintojen laskun aiheuttama riski rahoitusjärjestelmälle oli selvästi vähentynyt. Syksyllä hintojen lasku kuitenkin jatkui, ja vuoden päättyessä asuntojen hinnat olivat pudonneet 0,6 % vuoden 2010 joulukuun tilanteesta, joten tilanne ei vielä ole täysin stabiloitunut (Ober-Haus 2011a, b ja d; Liettuan keskuspankki 2011b).

Liettuan rekisteröintikeskuksen mukaan Vilnassa jopa 80 % asuntokaupasta kohdistuu vanhoihin rakennuksiin, joiden keskimääräinen neliöhinta syyskuun alussa oli noin 3557 LTL eli 5,7 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Uusien asuntojen keskimääräinen neliöhinta Vilnassa oli heinäsyyskuussa puolestaan 4060 LTL. Vuoden ensimmäisen puoliskon aikana koko asuntomarkkinoiden myynti oli arvoltaan 1,25 mrd. LTL, jossa kasvua vuositasolla oli 14 %. Kokonaismyynti oli kuitenkin edelleen noin 2,6 kertaa pienempää kuin vuoden 2007 ensimmäisellä vuosipuoliskolla, jolloin kokonaismyynti oli noin 3 mrd. LTL (Registru Centras 2011).

Ober-Hausin (2011e) mukaan rakentajat ovat nyt keskittyneet halpoihin, taloudellisiin ja keskitason asuinrakentamiseen kaupunkien keskustojen asuinalueilla ja lähiöissä, jotka ovat myös ostajien suosiossa. Yhtiön mukaan alennetut myyntihinnat ovat olleet merkittävin ostopäätöksen vaikutin.

Liettuan tilastoviraston rakennusyrityksille säännöllisesti toteuttaman kyselyn mukaan rakennusyritysten usko hintojen nousuun seuraavien 2-3 kuukauden aikana on vaihdellut voimakkaasti. Hintojen nousuun uskovien osuus kasvoi viime vuoden alkupuolella merkittävästi: kun tammikuussa 2011 ainoastaan 16 % uskoi hintojen nousevan, kesäkuussa hintojen nousuun uskovien osuus oli noussut jo 48 %:iin. Tämän jälkeen usko hintojen nousuun kuitenkin suorastaan romahti rakennusyritysten keskuudessa, sillä joulukuussa enää 12 % yrityksistä uskoi hintojen nousuun. Tammikuussa 2012 lukema nousi yhden prosenttiyksikön verran, joten suurin lasku lienee takana. Vastaavasti hintojen laskuun uskovien määrä nousi syksyn 2011 aikana merkittävästi, mutta palautui hieman tammikuussa, jolloin ainoastaan 8 % arvioi hintojen laskevan. Suurin osa vastaajista (79 %) kuitenkin uskoi hintojen pysyttelevän ennallaan tammikuussa 2012 (Liettuan tilastovirasto 2011e).

Pankkien odotukset hintakehityksestä ovat olleet selvästi realistisempia kuin rakennusyritysten. Huhtikuussa 2011 toteutetun pankkikyselyn mukaan noin 10 % pankeista arvioi asuntojen hintojen nousevan vuonna 2011, kun vastaavasti 53 % uskoi hintojen polkevan paikallaan (Liettuan keskuspankki 2011c).

Tilanne on laimea myös toimitilamarkkinoilla. **Liikekiinteistöjen** rakentaminen on edelleen hyvin vähäistä ja vapaata toimitilaa on edelleen paljon tarjolla. Liettuan viennin toipumisen ansiosta sen sijaan logistiikka- ja varastotilojen kysyntä on kasvanut, mikä on nostanut myös niiden hintoja. Vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana varastotilojen vuokrat nousivat Vilnassa, Kaunasissa ja Klaipėdassa keskimäärin noin 5-10 % vuositasolla. Viennin elpymisen lisäksi vähäinen varastotilojen rakentaminen ja avoimien varastotilojen pieni määrä nostivat vuokria. Moderneissa toimitistiloissa tilanne parantui sen sijaan vain vähän. Avoimien toimitistilojen määrä laski vuoden ensimmäisen neljänneksen 10,2 %:sta syyskuun päättyessä 9,4 %:iin. Toisaalta vielä vuoden 2010 toisen neljänneksen päättyessä avoimia moderneja toimitistiloja oli peräti 15,1 %. Avoimien toimitistilojen vähentyminen sai omistajat nostamaan niiden vuokria, sillä vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä vuokrat nousivat toimitistiloissa peräti 5 %. Ober-Haus kuitenkin arvioi, että vuokrien nousu jäi vain väliaikaiseksi, kun talouden epävarmuus kasvoi jälleen. Vähittäiskaupan odotuksia paremmasta vuodesta huolimatta kauppakiinteistöjen vuokrat eivät ole lähteneet vielä nousuun (Ober-Haus 2011c ja f).

Ober-Hausin mukaan kysyntä toimitistiloissa on kokonaisuudessaan vaatimatonta, ja paikalliset yritykset pyrkivät säästämään mm. toimimalla halvemmissa tiloissa. Monet yritykset ovat myös hyödyntäneet parin viime vuoden aikana laskeneita hintoja muuttamalla parempiin toimitistiloihin. Markkinat ovat kuitenkin hyvin hiljaiset ja tuleva kehitys on lähes täysin riippuvaista talouden yleisestä kehityksestä. Rakentajat eivät ole olleet kovin innokkaita aloittamaan uusia toimitilojen rakennusprojekteja tai palaamaan kriisin aikana keskeytettyihin projekteihinsa, ja suurimmat pelurit ovatkin keskittyneet asuntomarkkinoihin niiden orastavan toipumisen vuoksi. Toisaalta kolmannen neljänneksen vuokrien nousut ja avoimien toimitistilojen määrän lasku sai monet rakentajat palaamaan vanhoihin keskeytettyihin projekteihin, mutta vain Vilnassa (Ober-Haus 2011c ja f).

Eräs merkittävä ongelma Liettuan kiinteistömarkkinoiden kehityksen kannalta on se, ettei Liettuassa ole kiinteistöveroa, joka hillitsisi keinottelua ja voisi näin tasoittaa kiinteistöjen hintojen vaihteluita. Suomalaishaastateltava kommentoi asiaa: *"Kun kiinteistöjä ei veroteta, niin se estää myös tehokkaan kiinteistökannan jalostuksen ja käytön. Että sulla voi olla taloja tyhjillään keskellä Vilnaa, niin kuin siellä tälläkin hetkellä on kokonaisia taloja tyhjillään. Niitä pidetään tyhjillään, koska ne eivät maksa niille omistajille mitään muuta kuin lämmityskulut. Sitten taas kun elpymistä tai buumia on havaittavissa, sittenhän ne hinnat lähtevät taas rallaamaan, koska ei ole semmoista jatkuvaa kuluja, joka tasoittaisi sitä (hintojen vaihtelua)[...] Se keskusta helposti autioituu siitäkin syystä, että pyydetään jotain semmoisia vuokratasoja tai vastaavia, jotka ei ole järkeviä".* Swedbankin (2011dc) mukaan hallitus on kuitenkin alustavasti sopinut uudesta kiinteistöverosta, joka asetettaisiin kaikille

yli miljoonan litin (290.000 €) arvoisille kiinteistöille. Laki pitää kuitenkin vielä hyväksyttää parlamentissa.

Lähteet:

Danske Bank (2011) Macro Monitor Lithuania, 20.10.2011,

[http://danskeanalyse.danskebank.dk/abo/MacroMonitorLithuania201011/\\$file/MacroMonitor_Lithuania_201011.pdf](http://danskeanalyse.danskebank.dk/abo/MacroMonitorLithuania201011/$file/MacroMonitor_Lithuania_201011.pdf)

DNB Bank (2012) Economic Outlook, January 2012, Available in URL:

<https://www.dnb.no/en/corporate/markets/news/120125-economic-outlook.html>

EIU (2011a) Lithuania: Country outlook, EIU ViewsWire, June 1, 2011

EIU (2011b) Lithuania economy: Consumer prices fall in June, EIU ViewsWire, Jul 29, 2011

EIU (2011c) Lithuania economy: Dispute over unbundling law escalates, EIU ViewsWire. Mar 4, 2011

EIU (2011d) Lithuania: Key Developments, 9.9.2011

Euroopan komissio (2011) Eurobarometer 76, First Results, November 2011, Available in URL:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb76/eb76_first_en.pdf

IMF (2011) World Economic Outlook, Slowing Growth, Rising Risks, September, Available in URL:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2011/02/pdf/text.pdf>

Nordea (2011b) Economic Outlook, August 2011, Available in URL:

<http://www.nordea.ru/documents/news/Nordea%20Economic%20Outlook%20August%202011.pdf>

Liettuan finanssiministeriö (2011) Projections of Lithuanian Economic Indicators (November 2011), Available in URL:

http://www.finmin.lt/web/finmin/aktualus_duomenys/makroekonomika

Liettuan keskuspankki (2011a) Economic Outlook for Lithuania, 11.8.2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/macroeconomic_forecast

Liettuan keskuspankki (2011b) Financial Stability Review 2011, Available in URL: http://www.lb.lt/frs_2011

Liettuan keskuspankki (2011c) Review Of the Bank Lending Survey And The Survey Of Nonfinancial Enterprises On Business Financing, April 2011, Available in URL: http://www.lb.lt/bank_lending_survey_april_2011

Liettuan keskuspankki (2011d) Lithuanian Economic Review, November 2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_november_2011

Liettuan tilastovirasto (2011a) Changes in prices for consumer goods and services in December 2010, 10.1.2011,

Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9438&PHPSESSID=522af6c01d00725ea6caf136e9a8c128>

Liettuan tilastovirasto (2011b) Changes in prices for Consumer goods and services in August 2011, 8.9.2011, Available

in URL: <http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9562&PHPSESSID=789f4754fa51f7efa33142bb3b194063>

Liettuan tilastovirasto (2011c) Changes in prices for Consumer goods and services in September 2011, 10.10.2011, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9519>

Liettuan tilastovirasto (2011d) Economy and Finance (Macroeconomics), Available in URL: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/omrade0.asp?Subjectcode=S2&PLanguage=1&Shownews=OFF&tree=false>

Liettuan tilastovirasto (2011e) M4020317: Price expectations for the next 2-3 months by NACE 2 by trend, Available in URL: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M4020317&PLanguage=1&PXSid=0&ShowNews=OFF>

Liettuan tilastovirasto (2011f) M2020202: Changes in prices of consumer goods and services (HCPI) by Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP/HICP), month, Available in URL: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M2020202&PLanguage=1&PXSid=0&ShowNews=OFF>

Liettuan tilastovirasto (2012a) Changes in prices for consumer goods and services in December 2011, 9.1.2012, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=11133>

Liettuan tilastovirasto (2012b) Changes in prices for industrial production sold in December 2011, 6.1.2012, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=10677>

Lietuvos Zinios (2011) Žiemą šildymas paskirs bado dietą, 29.8.2011

Lrytas.lt (2011) Šildymo kainą energetikos ministras užsimojo mažinti derybomis su „Lietuvos dujomis“ ir „Dujotekana“, 25.8.2011

Ober-Haus (2011a) OHBI August 2011

Ober-Haus (2011b) Market Reports, Apartment Price Index

Ober-Haus (2011c) Commercial real estate, Market Commentary, Q2 2011

Ober-Haus (2011d) OHBI December 2011

Ober-Haus (2011e) Residential Real Estate Market Commentary, Q3 2011

Ober-Haus (2011f) Commercial real estate, Market Commentary, Q3 2011

Oxford Economics (2012) Lithuania, 9.1.2012

Registru Centras (2011) Preliminary 2011 third quarter housing price index, 13.9.2011, Available in URL: <http://www.registrucentras.lt/apie/>

SEB (2011) Nordic Outlook, 30.8.2011, Available in URL: http://www.seb.se/pow/wcp/filedownload.asp?file=DUID_5C362E1273767AB2C12578FC0026F761_Nordic_Outlook_1108E.pdf

Swedbank (2011a) Lithuanian Economy, 5.8.2011, Available in URL: <http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/The-Lithuanian-Economy---August-5-2011/>

Swedbank (2011b) Economic Outlook, 23.8.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook/>

Swedbank (2011c) Parliament agreed on 2012 budget, 21.12.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Flash-comment-Lithuania---December-21/>

Swedbank (2012) Prices decreased in December, annual inflation will decelerate further, 9.1.2012, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2012/Flash-comment-Lithuania---January-9-2012/>

The Baltic Course (2011) Local Governments: more than 40% Latvian residents cannot pay their heating bills, 6.9.2011

Valuuttakurssikehitys, vaihtotase ja mahdollinen eurojäsenyys

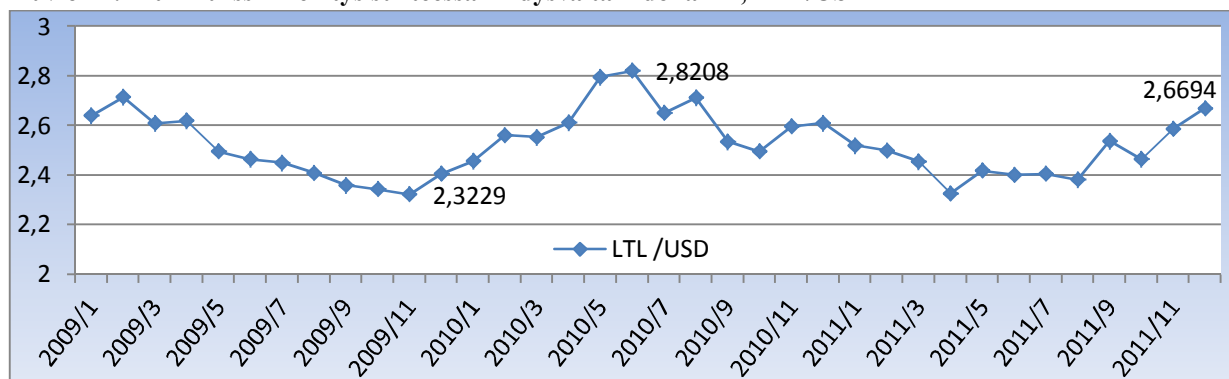
Liettuan valuutan litin (LTL) vaihtokurssi euron suhteen on ollut kiinteä vuoden 2002 helmikuusta alkaen (1 EUR = 3,4528 LTL), mitä ennen se oli sidottu Yhdysvaltain dollariin (1 USD oli 4 LTL). Liettuan liityttyä EU:n jäseneksi toukokuussa 2004 liti kytkettiin Euroopan yhtenäiseen valuuttakurssijärjestelmään, ERM-II:een kesäkuussa 2004. Liettuan oli tarkoitus liittyä euroon jo vuoden 2007 alussa, mutta korkean inflaation vuoksi liittymistä on jatkuvasti lykätty (IMF 2011).

Johtuen litin kiinteästä valuuttakykökeksestä ja suurista inflaatioeroista euroalueeseen verrattuna, liettualaiset ottivat nousukauden aikana lainoja euromääräisenä, mikä loi Liettuaan merkittävän vaihtotaseen vajeen. Globaalin talouskriisin aiheuttamaa epätasapainoa tasoitettiin valuuttadevalvaation sijaan **ns. sisäisellä devalvaatiolla** eli palkkoja ja hintatasoa alentamalla. Vaikka tämä oli valuuttadevalvaatiota rajumpi korjausliike aiheuttaen kotimaisen kysynnän suoranaisten romahtamisen ja työttömyyden massiivisen kasvun, siitä on kiistatta ollut myös monia hyötyjä. Se pakotti Liettuan valtion toteuttamaan monia rakenteellisia muutoksia, eikä toisaalta aiheuttanut äkillistä velkataakan nousua ulkomailta velkaa ottaneille, kuten esimerkiksi Suomen markan devalvaatiossa 1990-luvun alussa tapahtui. Sisäisen devalvaation seurauksena Liettuan teollisuuden vientituotteiden hinnat putosivat vuonna 2009 keskimäärin 19 %, mikä edesauttoi Liettuan viennin nopeaa elpymistä (SEB 2010; IMF 2011).

Sisäisen devalvaation haitoista ja hyödyistä on käyty Liettuassa jatkuvaa keskustelua, mutta valitun politiikan loppusaldo nähdään vasta tulevaisuudessa. Se lienee kuitenkin selvää, että lyhyellä tähtäimellä sisäinen devalvaatio johti voimakkaampaan työttömyyden kasvuun ja kansalaisten alentuneeseen ostovoimaan, kuin mihin valuuttadevalvaatio olisi mahdollisesti johtanut. Vastaavasti positiivisena seikkana voidaan nähdä sekä maan parantunut kilpailukyky, joka on siivittänyt viennin nopeaan kasvuun, että valtion puuttuminen moniin julkistalouden rakenteellisiin ongelmiin.

Litin dollarimääräinen kurssi on heilahdellut suhteellisen voimakkaasti parin viime vuoden aikana (Kuvio 11). Vaihtelut seuraavat euron ja dollarin välistä dynamiikkaa, koska liti on tiukasti sidottu euroon. Vuonna 2009 euro ja liti vahvistuivat suhteessa dollariin, kun kansainvälinen finanssikriisi oli pahimmillaan Yhdysvalloissa. Sen sijaan alkuvuodesta 2010 euroa painoi Kreikasta liikkeelle lähtenyt eurokriisi, kunnes kesällä saatiin sovittua Kreikan ensimmäinen pelastuspaketti.

Kuvio 11: Litin kurssin kehitys suhteessa Yhdysvaltain dollariin, LTL/USD

Lähde: Liettuan keskuspankki (2011a). Huom. Graafissa liti vahvistuu kun käyrä laskee.

Euro ja liti heilahtelivat suhteessa dollariin kesäkuusta lokakuuhun 2010, jolloin Irlannin kriisi aiheutti uusia heikentymispaineita. Irlannin pelastuspaketin jälkeen euro vahvistui vuoden 2011 alkupuoliskon ajan, kunnes loppukesästä Portugalin ongelmat ja Kreikan kriisin kakkosvaihe johtivat euron koko loppuvuoden kestävään alamäkeen suhteessa dollariin, mikä näkyi myös litin kurssissa dollariin nähden.

Liettuan devalvaatiopaineet näyttävät hellittäneen toistaiseksi. EIU:n helmikuisen 2012 arvion mukaan litin kiinteä eurovaihtokurssi tulee säilymään maan eurojäsenyyteen asti, jonka yhtiö arvioi tapahtuvan aikaisintaan vuonna 2016. Toisaalta EIU näki arvioissaan kuitenkin joitakin riskejä mahdolliselle devalvaatiolle. Näitä olivat kotimaisen luottamuksen katoaminen maan pankkisektoria tai litin kiinteätä eurokurssia kohtaan.

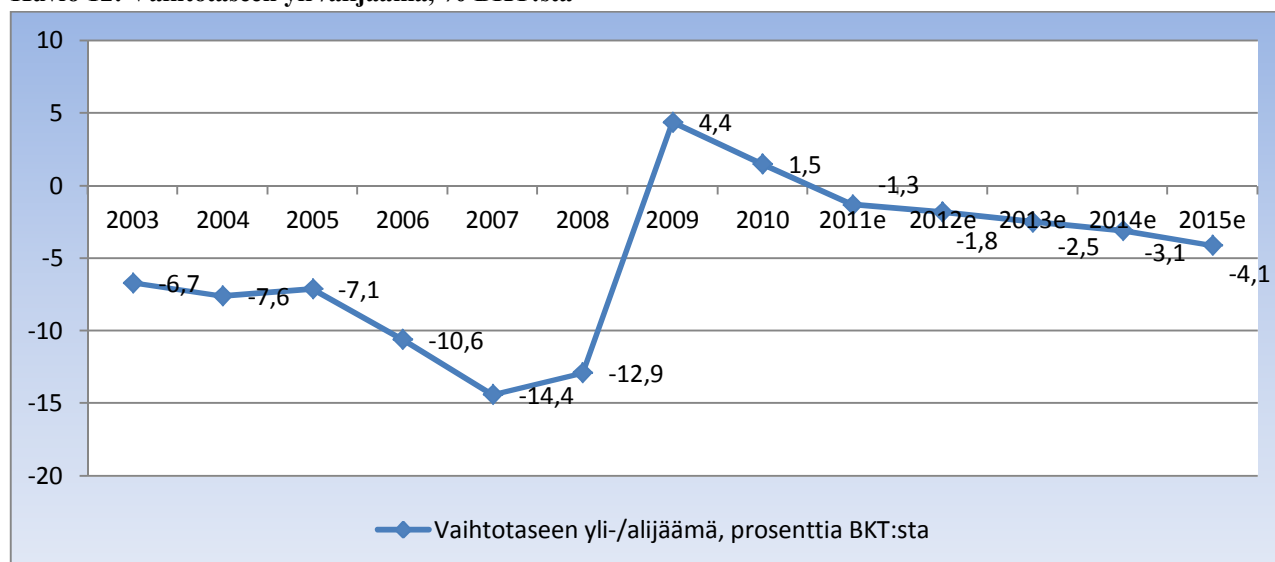
Myös naapurimaan Latvian valuuttakurssi vaikuttaa suoraan litiin, ja mikäli Latvia päättäisi luopua kiinteästä lati-kurssistaan, leviäisi sen vaikutus välittömästi myös Liettuaan. Latin devalvoiminen lisäisi litin devalvaatiopelkoja, mikä puolestaan johtaisi säästöjen laajamittaiseen vaihtamiseen euroiksi ja muiksi valuutoiksi, jota tapahtui jo vuoden 2009 kevään ja kesän aikana (ks. esim. Kauppalehti 2009). Kiinteä vaihtokurssi ei todennäköisesti kestäisi laajamittaista valuuttapakoa. EIU nosti devalvaatioriskinä esille jälleen myös maan sisäisen devalvaation aiheuttaman tyytymättömyyden, josta saattaa muodostua poliittinen ase palkkadeflaation jatkuessa. Poliitikkojen myönteinen suhtautuminen euroon saattaa myös muuttua, mikäli jokin tai jotkin nykyisistä eurojäsenistä päättäisivät jättää yhteisvaluutan (EIU 2011a, b ja 2012). Toukokuussa 2011 toteutetun tutkimuksen mukaan istuva pääministeri Kubilius oli selvästi Liettuan epäsuosituin poliitikko, joten helpolla hän ei ainakaan voi lisäsopeutuksia toteuttaa ilman pelkoa aikaistetusta vaaleista (ks. esim. Emerging Europe Monitor 2011; 15min.lv 2011). EIU:n mukaan litin eurokurssin kestävyys saattaa joutua uuteen tarkasteluun myös, mikäli euroalueen nykyinen epävakaas jatkuu (EIU 2011c).

Syksyllä 2011 haastatellut suomalaisyritysten edustajat eivät litin mahdolliseen devalvaatioon uskoneet. Haastateltujen mukaan mahdollisesta devalvaatiosta ei maassa ole enää juuri puhuttu, kun se vielä edellisen laman aikaan oli yksi suurimpia keskustelun aiheita. Litin valuuttadevalvaatio saattaisi nykytilanteessa olla varsin vaarallista maan talouden, yritysten ja kuluttajien kannalta. Juuri

kun sisäisen devalvaation seurauksista on alettu toipua, nostaisi valuuttadevalvaatio esimerkiksi kotitalouksien ja yritysten lainataakkoja välittömästi, joka olisi monelle velkaongelmien parissa kamppailevalle kotitaloudelle ja yritykselle käytännössä kuolinisku. Ulosmittausten ja maksujen laiminlyömisien määrät lisääntyisivät, mikä heikentäisi jo valmiiksi heiveröistä kotimaista kysyntää entisestään. Myös pankkien tilanne heikkenisi merkittävästi, mikä taas nostaisi riskiä mahdollisille pankkien vetäytymisille Liettuan markkinoilta. Tämä johtaisi taas lainanannon heikentymiseen ja sitä kautta talouden ajallisen toipumisen pitkittymiseen (IHS Global Insight 2010).

Liettuassa toteutetun sisäisen devalvaation ja vaihtotaseen vajeen supistumisen myötä suurimmat paineet litin valuuttadevalvaatiolle hellittivät huomattavasti. Liettuan **vaihtotaseen vaje** on kuitenkin viime kuukausina ollut jälleen kasvussa. Vaihtotase pysytteli alijäämäisenä koko vuosituhatteen alun, ja oli syvimmillään vuonna 2007 (-14,5 % BKT:stä). Syksyllä 2008 alkanut kriisi veti yksityisen kulutuksen laskuun, jolloin tuonti romahti vientiä nopeammin ja veti taseen ylijäämäiseksi. Vaihtotase oli vielä vuonna 2010 lievästi ylijäämäinen (1,8 % BKT:stä), mutta vuoden 2011 osalta esimerkiksi IMF arvioi sen laskevan jälleen alijäämäiseksi (-1,3 %), kun toisaalta EU-komission tilastoviranomaisten arvioiden mukaan vaihtotase tulee asettumaan vielä viime vuoden osalta lievästi ylijäämäiseksi (0,2 %). Kuluva vuoden ennusteet asettuvat Eurostat:in maltillisimmasta -0,6 % DNB Bank:in -2 %:iin (IMF, Danske Bank ja Nordea -1,8 %). Ensi vuodelle ennustetaan selvästi suurempaa vajetta, arvioiden vaihdella 2 %:sta Danske Bankin 3,7 %:iin (IMF 2,5 %, DNB Bank 3 %). IMF:n mukaan vajetta rahoitetaan pääasiassa EU:n pääomasiirroilla (DNB Bank 2011; Danske Bank 2011; Nordea 2011; Eurostat 2011; IMF 2011).

Kuvio 12: Vaihtotaseen yli-/alijäämä, % BKT:stä

Lähde: Liettuan keskuspankki (2011b) ja IMF (2011) e= ennuste

Vuoden 2010 vaihtotaseen ylijäämään vaikutti viennin tuontia nopeamman kasvun lisäksi myös palvelukaupan (kuljetus-, matkailu-, ja muut palvelut) ylijäämä. Liettuan keskuspankin mukaan vaihtotase kääntyne viime vuoden osalta kuitenkin negatiiviseksi tuonnin kasvun oltua alkuvuonna

viennin kasvua nopeampaa. Marraskuussa 2011 Liettuan vaihtotaseen vaje oli 350,1 milj. LTL. Lokakuuhun verrattuna vaje supistui 29,7 % (148,4 milj. LTL). Vajeen supistumista edesauttoivat ulkomaankaupan vajeen supistuminen ja tulonsiirtojen kasvanut ylijäämä. Yhteensä vaihtotaseen vaje tammi-marraskuussa oli 1,2 mrd. LTL. Tavarakaupan vaje oli tammi-marraskuussa 503,4 milj. LTL, jossa kasvua vuositasolla oli 23,2 %. Vastaavalla ajanjaksolla palvelukaupan tase oli 148,2 milj. LTL ylijäämäinen, jossa kasvua vuositasolla oli 11,4 %. Tuotannontekijäkorvausten vaje ajanjaksolla oli 3,5 mrd. LTL ja tulonsiirtojen ylijäämä 3,7 mrd. LTL (-0,4 % vuotta aiemmasta) (Liettuan keskuspankki 2011c ja 2012).

Vuoden 2011 vaihtotaseen vajetta kasvatti erityisesti tuonnin arvon nopea kasvu, jonka taustalla vaikutti huomattavan paljon globaalien raaka-ainemarkkinoiden (erityisesti energia) korkeat hinnat, joka mm. Liettuan keskuspankin ja IMF:n mukaan oli merkittävin tekijä vaihtotaseen vajeen kasvussa. IMF arvioi vajeen kasvavan tänä vuonna, koska kotimaiseen kysyntään ei todennäköisesti tule yhtä voimakasta heikentymistä kuin vientiin on tälle vuodelle odotettavissa (IMF 2011; Liettuan keskuspankki 2011c).

Swedbankin mukaan negatiivinen tavaravaihto on suurin syy vaihtotaseen vajeeseen. Liettualaiset yritykset ovat kuitenkin selvästi kilpailukykyisempiä kuin vielä muutamia vuosia sitten, mistä johtuen vaihtotaseen vaje tulee jatkossa pysymään selvästi 2000-luvun alkuvuosia alhaisemmalla tasolla. Pankin mukaan eräs varsin merkittävä tekijä vaihtotaseen vajeessa on aiemmin ollut myös kiinteistökuplalla ja ylikulutuksella, joiden riskit poistuivat edellisen kriisin seurauksena. Joka tapauksessa pankin arvioiden mukaan Liettualla menee vielä useita vuosia, ennen kuin maasta tulee tavaroiden nettoviejä. Swedbankin mukaan vaihtotaseen vaje ei nykyisin johdu enää ulkomaisesta lainarahasta, joka oli suurin vaihtotaseen vajeen syy vielä ennen edellistä kriisiä, vaan ulkomaisista investoinneista, joista suurin osa viime vuonna oli emoyhtiöiden tarjoamaa lainaa liettualaisille tytäryrityksilleen (Swedbank 2011b).

Arviot Liettuan **tulevasta eurojäsenyydestä** vaihtelevat hieman. Tällä hetkellä Liettuan virallisena tavoitteena on liittyä rahaliitto EMU:un vuonna 2014, josta esimerkkinä maan budjettivajetavoite tälle vuodelle 3 %, joka täyttää Maastrichtin 3 % kriteerin. Talouden toimijat näkevät Liettuan mahdolliselle 2014 eurojäsenyydelle kuitenkin monia erilaisia esteitä ja uhkia. Esille nostetaan lukuisia tekijöitä, kuten lokakuussa 2012 pidettävät parlamenttivaalit, jotka saattavat muokata maan puolueasetelmia. Lisäksi vaihtotaseen ja valtiontalouden vajeiden supistaminen Maastrichtin kriteereiden alle parissa vuodessa nähdään erittäin haastavina tehtävinä, erityisesti parlamenttivaalien lähestymisen ja eläkkeiden luvattujen nostojen vuoksi. Mahdollisena uhkana esille on nostettu myös inflaatio, joka saattaa kiihtyä entisestään jos eläkkeitä nostetaan kriisiä edeltäneelle tasolle (EIU 2011d ja 2012; The Lithuania Tribune 2011a; The Baltic Course 2011a; Swedbank 2011b; Oxford Economics 2011 ja 2012). Kuluvan vuoden alussa presidentti Grybauskaitė totesi, ettei vuoden 2014 eurojäsenyys vaikuta realistiselta, mutta jo seuraavana päivänä pääministeri Kubiliuksen neuvonantaja kiirehti korjailemaan presidentin lausuntoa ja totesi, että nykyinen

keskustaoikeistolainen hallitus tekee kaikkensa, jotta Liettua voisi liittyä euroon 2014 suunnitellusti (ks. esim. The Baltic Course 2012a ja b).

Swedbankin elokuisen 2011 arvion mukaan Liettuan mahdollinen eurojäsenyys vuonna 2014 on todennäköisempää kuin liittymisen pitkittyminen tästä eteenpäin. Suurimman uhan Liettuan eurojäsenyydelle pankin mukaan asettaa eläkkeiden luvatut nostot tänä vuonna kriisiä edeltäneelle tasolle, jota mm. presidentti Grybauskaitė lupaili jälleen syksyllä 2011 (ks. esim. The Baltic Course 2011b). Tämä vaatii noin 600 miljoonan litin (noin 170 milj. euron) lisämenoja valtiontalouteen. Swedbankin ekonomisti Nerijus Maciuliksen mukaan eläkkeiden nostojen vuoksi Liettuan olisi välttämättä leikattava menoja jostakin muualta, mutta hän esittää myös samalla kysymyksen, ovatko poliitikot valmiita leikkaamaan parlamenttivaalien lähestyessä? Pankin mukaan tänä vuonna järjestettävät parlamenttivaalit tulevatkin jo toisen kerran peräkkäin pahimpaan mahdolliseen aikaan, sikäli, että lisäleikkauksia olisi tehtävä (ks. esim. The Lithuania Tribune 2011b; Swedbank 2011a).

Baltian maista toistaiseksi ainoana Viro liittyi Euroopan rahaliiton täysivaltaiseksi jäseneksi vuodenvaihteessa 2011 ottaessaan euron käyttöön. Viron eurojäsenyydellä on ollut myös joitakin positiivisia vaikutuksia Liettuan talouteen, erityisesti koko Baltian alueella toimivien kansainvälisten yritysten kannalta. EIU:n arvioiden mukaan myös Liettua hyötyisi merkittävästi rahaliiton jäsenyydestä. Viennin osuus maan BKT:stä on yli 50 % ja rahaliiton jäsenyys parantaisi merkittävästi vientiä ja sitä kautta koko taloutta. Myös EU-alueelta tulevat investoinnit kasvaisivat rahaliiton jäsenyyden myötä (EIU 2011e).

Monien asiantuntijoiden mielestä Baltian maiden eurojäsenyyksien vaikutukset voivat kuitenkin kokonaisuudessaan jäädä suhteellisen vähäisiksi, koska valuutat ovat jo kiinteästi euron arvoon sidottuja, minkä lisäksi ulkomaankauppaa harjoittavien yritysten rahaliikenne käydään jo nykyisin pitkälti euroissa (ja dollareissa) (ks. esim. The Lithuania Tribune 2010, Bloomberg 2010). Eräs paikallinen yritysjohtaja kertoi syyskuussa 2011, että Viron eurojäsenyyden myötä monet liettualaiset yritykset ovat avanneet eurotilejä virolaisiin pankkeihin, koska euromääräisten pankkisiirtojen kustannukset ovat Liettuassa selvästi korkeammalla tasolla: *"Euromääräiset pankkisiirrot ovat edelleen erittäin kalliita Liettuassa ja Latviassa, mutta erittäin halpoja Virossa. Monet liettualaiset yritykset avaavat pankkitilejä Viroon vain sen takia, että he voivat käydä kansainvälistä kauppaa euroilla virolaiselta pankkitililtä"*.

Haastateltujen suomalaisyritysten edustajien mukaan Liettuan mahdollinen eurojäsenyys olisi joka tapauksessa askel oikeaan suuntaan ja ennen kaikkea positiivinen signaali Liettuan kauppakumppaneille ja potentiaalisille investoijille, huolimatta suuresta epävarmuudesta yhteisvaluutan ympärillä: *"Viro sai euron vuodenvaihteessa ja se on erittäin hyvä esimerkki meille ja Latvialle, että meidän pitäisi myös mennä tähän suuntaan, koska eurojäsenyys pienille maille kuten Liettualle on erittäin positiivinen signaali muulle maailmalle". - "Ehkä se Liettuan taloutta tekisi jossain määrin läpinäkyvämmäksi[...]. Ne yritykset jotka merkittävässä määrin tekee*

ulkomaankauppaa, niin ne ostavat ja myyvät euroissa, tai taaloissa joka tapauksessa jo. Mutta se olisi enemmänkin sellainen positiivinen signaali ulospäin”.

Liettuan eurojäsenyys hyödyttäisi erityisesti ulkomaisille yrityksille palveluita tarjoavia suomalaisyrityksiä, kuten eräs haastateltavista kuvaili: *”Siitä ei olisi niinkään hyötyä meille sen suhteen, että me saataisiin rahaliikenne euroiksi, koska se on jo euromääräisenä, vaan siitä olisi siinä mielessä hyötyä aivan huimaavan paljon, että tänne tulisi ulkomaalaisia yrityksiä todella paljon enemmän. Että jos Viroa pitää esimerkkinä, niin kun Viro liittyi euroon, niin hetkellisesti tarjouspyyntöjen määrä meillä lähes kaksinkertaistui. Kyllä sillä on vaikutus”.*

Eräs haastateltavista nosti esille myös eurojäsenyyden positiiviset vaikutukset turismin lisääntymiseen ja sitä kautta koko talouden kasvuun: *”Tämmöisissä maissa varsinkin, joissa turismipalvelusektori on vahva, niin kyllähän sen Virossa huomaa, että kyllä se maa kaiken kaikkiaan voittaa siitä sitten kuitenkin. Nämä (Baltian maat) pitkälti kuitenkin ovat matkailumaita, kun ei ole sitä todella vahvaa perusvientiteollisuutta”.*

Saksalaisbaltialaisen kauppakamarin toteuttaman kyselyn mukaan 75 % Liettuassa toimivista saksalaistaustaisista yrityksistä haluaisi euron korvaavan litin maan valuuttana, mutta sen uskotaan tapahtuvan aikaisintaan vuonna 2014 tai 2015 (The Lithuania Tribune 2011c). Liettuan kansalaisten kiinnostus euroa kohtaan on huomattavasti alhaisempaa. Marraskuun 2011 lopussa julkaistun kyselyn mukaan 43 % liettualaisista kannattaa maan eurojäsenyyttä, kun vastaavasti 49 % vastustaa sitä (ks. esim. The Baltic Course 2012a).

Danske Bankin Baltian maiden pääanalyytikon Lars Christensenin mukaan Liettuan euroon liittymistavoitteet ovat enemmän poliittisia kuin taloudellisia, ja hänen mukaansa Liettua tulee hyvin toimeen kummalla tahansa valuutalla. Christensenin mukaan Liettuan kannattaisi ainakin odottaa kunnes Euroopan velkakriisitilanne on vakautunut, ennen mahdollista liittymistään rahaliiton jäseneksi (The Lithuania Tribune 2011d).

Vaikka suurimmat paineet litin valuuttadevalvaatiolle ovat hellittäneet, tilanne saattaa muuttua lähitulevaisuudessa. Mikäli Liettuan vaihtotaseen alijäämä lähtee jälleen kasvuun lähivuosina, kuten näyttäisi olevan tapahtumassa, joutuvat päättäjät ennemmin tai myöhemmin aloittamaan toimenpiteet vajeen kääntämiseksi tavalla tai toisella. Koskematta litin kiinteään eurokurssiin, valtio ei pysty taistelemaan vajetta vastaan käytännössä kuin laskemalla kotimaisten tuotteiden ja palvelujen hintatasoja, sekä vähentämällä valtion lainanottoa. Käytännössä vajeen kääntämiseen liittyvät toimenpiteet voisivat tässä yhteydessä tarkoittaa lisää uusia valtion säästötoimenpiteitä, palkanalennuksia, sekä myös mahdollisia ulkomaisen lainarahan rajoitteita. Toinen asia on, olisiko kansa valmis uusiin leikkauksiin nykyisen pääministerin johdolla?

Lähteet:

15 min.lt (2011) Dalią Grybauskaitę palankiai vertina 83 proc., Andrių Kubilių – 12 proc. gyventojų, Available in URL: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/dalia-grybauskaite-palankiai-vertina-83-proc-andriu-kubiliu-12-proc-gyventoju-56-160624>

Bloomberg (2010) Estonian euro-membership prospects may bring upgrades Moody's Fitch say, 12.5.2010

Danske Bank (2011) Macro Monitor Lithuania, 20.10.2011,
[http://danskeanalyse.danskebank.dk/abo/MacroMonitorLithuania201011/\\$file/MacroMonitor_Lithuania_201011.pdf](http://danskeanalyse.danskebank.dk/abo/MacroMonitorLithuania201011/$file/MacroMonitor_Lithuania_201011.pdf)

DNB Bank (2011) Baltic Economic Outlook 2011, Available in URL: <http://dnb.lt/en/publications/Baltic-Rim-Economic-Outlook/?archive=296>

EIU (2011a) Lithuania: Country risk summary, EIU ViewsWire, August 1, 2011

EIU (2011b) Lithuania: Country outlook, EIU ViewsWire, June 1, 2011

EIU (2011c) Lithuania: Currency Forecast, 24.8.2011

EIU (2011d) Lithuania economy: Central bank breaks ranks over euro adoption target, EIU ViewsWire, June 28, 2011

EIU (2011e) Country Economic Forecast: Lithuania, 9.9.2011

EIU (2012) Lithuania: Currency forecast, 22.2.2012

Emerging Europe Monitor (2011) Lithuania - Risk Summary, July 2011

Eurostat (2011) Lithuania; Strong recovery as domestic demand picks up, Available in URL: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2011_spring/lt_en.pdf

IHS Global Insight (2010) Lithuania, Country Outlook, June 2010

IMF (2011) Republic of Lithuania, 2011 Article IV Consultation, November 2011, Available in URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2011/cr11326.pdf>

Kauppalehti (2009) Valuuttapaniikki iski Liettuaan, 9.3.2009

Liettuan keskuspankki (2011a) Exchange Rates of the Litas against Foreign Currencies - monthly (end of period), Available in URL: http://www.lb.lt/eng/statistics/exchange_last_daye.html

Liettuan keskuspankki (2011b) Current Account Balance and per cent of GDP, Available in URL: http://www.lb.lt/stat_pub/statbrowser.aspx?group=8008&lang=en

Liettuan keskuspankki (2011c) Macroeconomic forecast, Available in URL: http://www.lb.lt/macroeconomic_forecast

Liettuan keskuspankki (2012) BALANCE OF PAYMENTS OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA, NOVEMBER 2011, 13.1.2012, Available in URL: http://www.lb.lt/balance_of_payments_of_the_republic_of_lithuania_november_2011

Nordea (2011) Economic Outlook, August 2011, Available in URL: <http://www.nordea.ru/documents/news/Nordea%20Economic%20Outlook%20August%202011.pdf>

Oxford Economics (2011) Country Economic Forecast: Lithuania, June 28, 2011

Oxford Economics (2012) Lithuania, 9.1.2012

SEB (2010) Eastern Europe Outlook, 24.3.2010, Available in URL:

http://www.seb.se/pow/wcp/index.asp?ss=/pow/wcp/templates/sebcollection.cfmc.asp%3Ffduid%3DDUID_5D0FAD67DDE1DAF4C12576AA0057DDCC%26xsl%3Dse%26sitekey%3Dseb.se

Swedbank (2011a) Economic Outlook, 23.8.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook/>

Swedbank (2011b) Industry stagnates; retail trade remains resilient, 2.12.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/The-Lithuanian-Economy---December-2-2011/>

The Baltic Course (2011a) GDP growth forecast for Lithuania cut by SEB on European slowdown, 21.12.2011

The Baltic Course (2011b) Grybauskaitė urges MPs to cope with monopoly prices and corruption in Lithuania, 8.9.2011

The Baltic Course (2012a) Grybauskaitė: Lithuania euro adoption unlikely for 2014, 3.1.2012

The Baltic Course (2012b) Lithuania still wants to introduce euro in 2014, 4.1.2012

The Lithuania Tribune (2010) Introduction of euro will provide greater stability for Baltic States, 27.3.2010

The Lithuania Tribune (2011a) The euro not worth dying for; Lithuania banker, 8.6.2011

The Lithuania Tribune (2011b) Lithuania's chances to adopt the Euro by 2014 increased to 50% – Swedbank, 24.8.2011

The Lithuania Tribune (2011c) The euro in Estonia: the first 100 days, 11.4.2011

The Lithuania Tribune (2011d) The euro is not ready for Lithuania, 8.4.2011

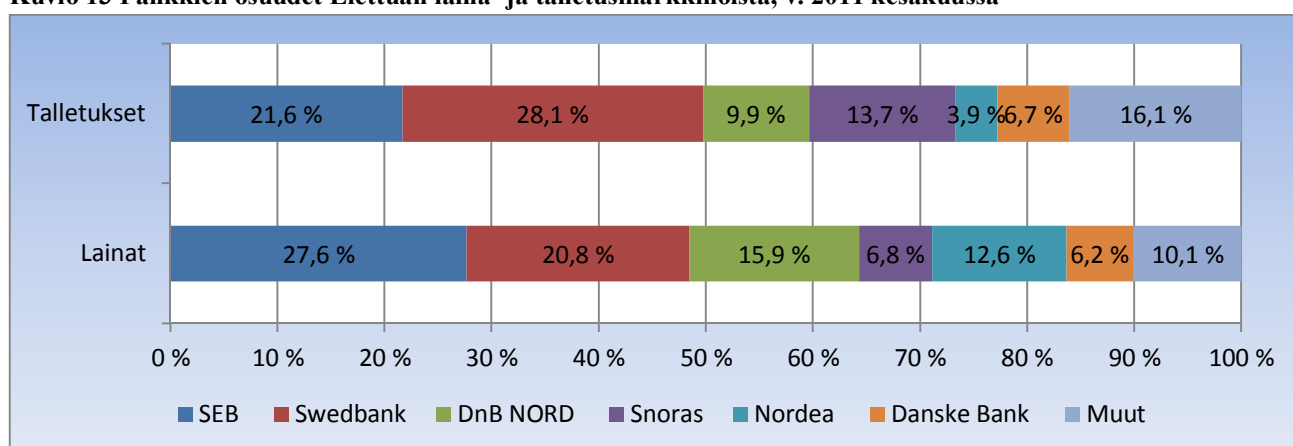
Pankkisektori toipumassa

Rahoitusala (sisältäen liike-elämän ja kiinteistösektorin palvelut) oli vuoden 2010 lopussa Liettuan neljänneksi merkittävin talouden sektori noin 16 %:n osuudella maan BKT:stä. Kansainvälinen rahoituskriisi laski hieman rahoitussektorin osuutta, sillä vuoden 2009 lopussa se oli vielä 16,5 % BKT:stä (Liettuan tilastovirasto 2011). Liettuan keskuspankin tuoreimman *"Financial Stability Review"*:n mukaan maan pankkisektori on vakaassa tilanteessa ja osoittaa selviä toipumisen merkkejä.

Vuoden 2011 tammi-syyskuun aikana pankit tekivät myös voittoa parin vaikean vuoden jälkeen, ja pankkisektorin nettovoitot olivat yhteensä 707 miljoonaa litia, kun vielä vuonna 2010 vastaavaan aikaan pankkisektorin tappiot olivat 364 miljoonaa litia. Pankkisektorin tappiot olivat kuitenkin selvästi vähentyneet jo tuolloin, ollen koko vuoden 2010 osalta 276 miljoonaa litia, kun ne vuonna 2009 olivat peräti 3,7 mrd. litia (Liettuan keskuspankki 2011a; EIU 2011; The Baltic Course 2011g).

Skandinaaviset ja varsinkin ruotsalaiset pankit hallitsevat rautaisella otteella niin Liettuan kuin koko Baltian laina- ja talletusmarkkinoita. Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) ja Swedbankin osuus Liettuan talletusmarkkinoista on lähes puolet (49,7 %) ja vain hieman vähemmän lainamarkkinoista (48,4 %). Liettualaisilla pankeilla on ulkomaisiin pankkeihin verrattuna suhteellisesti selvästi enemmän talletuksia (Swedbankia lukuun ottamatta) kuin antolainauksia, kun samaan aikaan skandinaavisilla pankeilla on ylivoimainen asema antolainauksessa ja rahoituksen tarjoajina. Huomionarvoista on myös, että SEB ja Swedbank hallitsevat pankkitoiminnan lisäksi Liettuan leasing-, henki- ja eläkevakuutusmarkkinoita ja omistavat suuren osan Liettuan investointipääomasta (Kuvio 13) (Liettuan keskuspankki 2011a).

Kuvio 13 Pankkien osuudet Liettuan laina- ja talletusmarkkinoista, v. 2011 kesäkuussa

Lähde: Liettuan keskuspankki (2011b). (ryhmä muut sisältää B "Citadele" bankas, UAB Medicinos bankas, AB Šiaulių bankas, AS UniCredit Bank Lietuvos skyrius, AB Ūkio bankas)

Merkittävin Liettuan pankkisektoria koskettanut tapahtuma viime vuonna oli Snoras-pankin kaatuminen valtion haltuun sen taloudellisten ongelmien vuoksi. Marraskuun 16. päivänä

paikallisessa mediassa esitettiin nimettömiä väitteitä, että maan syyttäjäviranomaiset suunnittelevat tutkintaa liittyen erään paikallisen pankin epäilyttäviin liiketoimiin. Seuraavana päivänä Liettuan valtio ilmoitti ottaneensa haltuun Snoras-pankin koko osakepääoman suojellakseen tallettajia ja minimoidakseen valtiolle koituvat kustannukset. Valtio on luvannut maksaa suurimman osan tallettajien varoista takaisin. Alkuvuodesta 2012 pankin tilanne oli edelleen auki. Joulukuussa pankille nimettiin konkurssipesän hoitaja jonka tehtävänä on pyrkiä saamaan pankin omaisuuseristä paras mahdollinen tuotto. Pankin antamien tietojen mukaan useat vakavasti otettavat sijoittajat olivat kiinnostuneita Snorasin omaisuudesta sekä liiketoimintayksiköistä, ja konkurssipesän hoitaja jatkoi neuvotteluita potentiaalisten ostajien kanssa. Koko tapahtumaketju lähti purkautumaan, kun Liettuan pankkivalvonnasta vastaavat viranomaiset havaitsivat syksyllä 2011, että pankista oli kadonnut noin 300 miljoonaa euroa. Yle-uutisten tietojen mukaan Snorasin suuromistaja venäläisliikemies Vladimir Antonovin epäillään käyttäneen kadonneita varoja yritykseensä saada ruotsalainen autonvalmistaja Saab haltuunsa (The Baltic course 2011f; Snoras 2011 ja 2012; Yle 2011).

EU:ssa toteutettujen **pankkien stressitestien** mukaan Liettuassa toimivat pankit tarvitsisivat jonkin verran lisää omaa pääomaa kattaakseen mahdollisia luottotappioita. Kyse ei kuitenkaan ole merkittävästä summasta – ainoastaan 60 miljoonasta litistä tai 0,8 % nykyisestä omasta pääomasta. Liettuan keskuspankin (2011a) mukaan suurimmat riskit maan pankkisektorille ovat viennin vähentyminen, riskipreemioiden nousu, sekä pohjoismaisten asuntomarkkinoiden ylikuumeneminen, jotka keskuspankin arvioiden mukaan toteutuessaan vaikuttaisivat välittömästi Liettuan talouteen ja kotitalouksiin. Keskuspankin mukaan paikallisten pankkien rahoituksellinen vahvuus on kuitenkin kohtuullisella tasolla. Tilannetta kuvaava mittari, ns. Core Tier 1- suhdeluku⁴ oli Liettuan koko pankkisektorin omien varojen mukaisesti laskettuna vuoden 2011 ensimmäisen neljänneksen päättyessä 11,7 %, ja yksityisillä pankeilla vajaat 11 % (Liettuan keskuspankki 2011a). Esimerkiksi euroalueen pankkien tulee heinäkuuhun 2012 mennessä saavuttaa 9 %:n taso.

Liettuan pankkisektorin tilanne onkin selvästi parempi, lukuun ottamatta Snoras-pankkia, kuin kriisin alkaessa pelättiin, ja tänä vuonna sen arvioidaan paranevan edelleen huomattavasti (Liettuan keskuspankki 2011a). Pankkisektorin optimismista on kertonut myös joidenkin pankkien korkokilpailu syksyllä 2011 mm. vuoden velkakirjasijoituksille, sekä venäläispankkien, kuten Investtorgbankin, osoittama kiinnostus Liettuaa kohtaan (The Baltic Course 2011a, b, h ja 2012).

Luottoluokitusyhtiö Moody's:in mukaan Liettuan pankkisektorin huolena on edelleen **ongelmalainojen** suuri suhteellinen määrä, mikä heikentää pankkien kannattavuutta ja asettaa paineita lisäpääomituksille. Myös pankkien heikot omavaraisuusasteet (capital level) altistavat ne suurille luottoriskeille. Pankkien omia rahoituskustannuksia lisää myös kilpailu talletuskorkomarkkinoilla. Huolimatta mainituista riskeistä Moody's ei usko ongelmalainojen kasvavan merkittävästi (Info-Prod Research 2011; The Baltic Course 2011c).

⁴ Core Tier 1 -suhdeluku kuvaa pankin ensisijaisten varojen (pois lukien pääomalainat) suhdetta riskipainotettujen erien määrään, ja se on yksi tärkeimmistä pankin rahoituksellista vahvuutta kuvaavista mittareista (ks. esim. BFIS 2011).

Baltian maissa kesäkuussa 2011 toteutetun tutkimuksen mukaan 44 %:lla liettualaisista on vaikeuksia hoitaa lainamaksujaan. Latviassa vastaava luku oli peräti 61 %, kun toisaalta Virossa se jäi 37 %:iin. Merkittävimmät ongelmien aiheuttajat olivat ylisuuret lainat (perustuen kuluttajien korkeisiin tuloennusteisiin) sekä inflaatio. SEB-pankin mukaan liettualaiset ottavat nykyään 40 % pienempiä lainoja kuin vuonna 2008 (The Lithuania Tribune 2011a), ja esimerkiksi keväällä 2011 keskimääräinen asuntolaina oli koko maassa 154.000 LTL (noin 44.600 €) ja Vilnassa 210.000 LTL (noin 61.000 €) (Liettuan keskuspankki 2011c). Kotitalouksista on tullut entistä varovaisempia sekä omia tulo-odotuksiaan että Liettuan talouskasvua kohtaan, mikä näkyy selvästi lainojen kehityksessä. Samaan aikaan pankit ovat kiristäneet lainanantokriteerejään (Liettuan keskuspankki 2011a). DNB Bankin mukaan liettualaiset kotitaloudet ovat kuitenkin selvästi vähemmän velkaisia kuin latvialaiset ja virolaiset, mikä antaa Liettualle paremmat kasvuvuodet tulevaisuuteen (DNB Bank 2012).

Liettuan keskuspankki otti lokakuun 2011 alussa käyttöönsä **vastuullisen lainauksen ohjeet**, jotka koskettavat kaikkia lainaa myöntäviä pankkeja. Ohjeiden tavoitteena on ehkäistä kiinteistökuplien syntymistä sekä totuttaa pankit ja kotitaloudet vastuullisempaan lainoittamiseen ja lainanottoon. Vastuullisen lainauksen ohjeissa on kaksi perustavaa sääntöä; Lainaa saa jatkossa vain 85 % asunnonarvosta, eikä lainanhoitokustannus saa ylittää 40 % keskimääräisen lainanottajan tuloista. Keskuspankin mukaan uudet vaatimukset eivät kuitenkaan ole nykyisiä ankarampia, mutta niiden uskotaan vakauttavan kiinteistömarkkinoita. Valtaosa pankeista on jo noudattanut näitä vaatimuksia lainoituksessaan. Nordea-pankki joutuu kiristämään nykyistä 90 % lainoitustaan, mutta pankin edustajan mukaan muutos on kuitenkin tervetullut. Arvioiden mukaan muutos tulee väistämättä vähentämään kiinteistöihin kohdistuvaa kysyntää, minkä johdosta rakentajat tulevat keskeyttämään uusia projektejaan (ks. esim. The Baltic Course 2011d; The Lithuania Tribune 2011b).

Liettuan hallitus hyväksyi elokuun lopussa myös lakimuutoksen, jonka mukaan Liettuan keskuspankki valvoo jatkossa Liettuan koko finanssisektoria. Toistaiseksi arvopaperikauppa ja vakuutustoiminta eivät ole ulottuneet keskuspankin valvonta-alueeseen (The Lithuania Tribune 2011c).

Liettuan keskuspankin huhtikuussa 2011 toteuttaman kyselyn mukaan pankit löysensivät lainanantoedellytyksiään yrityksille ja kuluttajille ensimmäisen kerran vuoden 2011 alussa sitten vuoden 2006. Suurimmat syyt lainaehtojen löysentämiseen löytyivät parantuneista makrotalouden näkymistä sekä entistä voimakkaammasta kilpailusta luottomarkkinoilla. Vuonna 2010 noin puolet lainaa hakeneista yrityksistä sai hakemansa lainan täysimääräisenä (Liettuan keskuspankki 2011e). Monet liettualaiset yritykset totuttautuivat edellisen kriisin jälkeen pankkien kiristyneeseen lainanantoon ja mahdolliseen uuteen taantumaa. Ne rakensivat kriisin aikana puskureita, eivätkä tällä hetkellä lainaa paljoakaan, eivätkä juuri käytä omia pääomiaan investointeihin (ks. esim. Kauppalehti 2011).

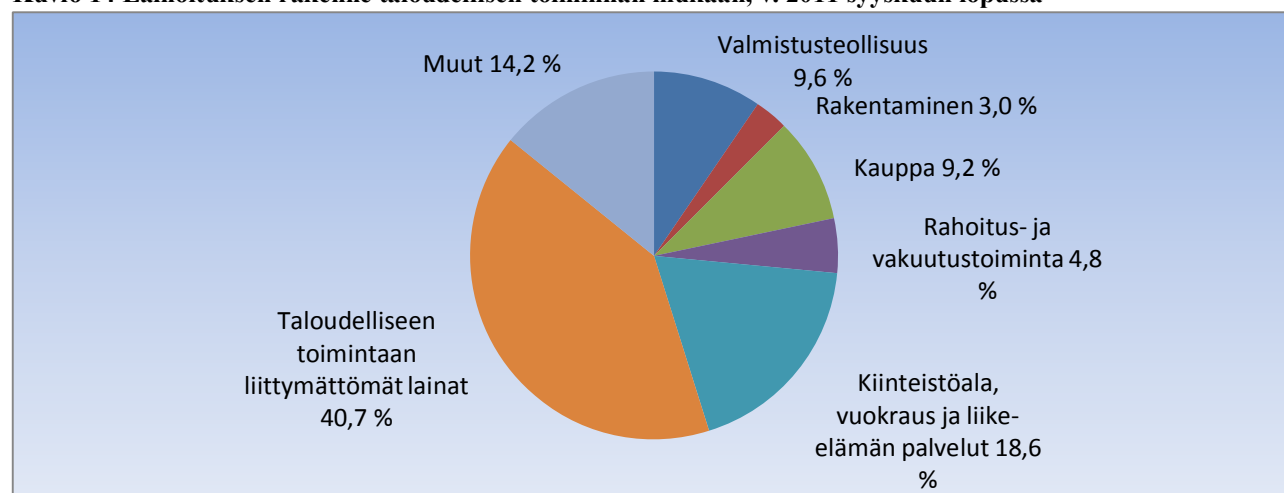
Myös suomalaisyritykset pitivät talouskriisin aikana suurimpana investointiasteena Liettuan heikkoa rahoitustilannetta pankkien lainahanojen ollessa tiukoilla. Tilanne oli merkittävästi parantunut

syksyllä 2011, kun pankkien lainahanat olivat taas auenneet: ”Pankit ovat alkaneet piristymään. Pankit käyvät nyt jopa tarjoamassa palveluitaan meidänkin firmalle. Siellä on nyt kilpailua, ettei ole sellaista niin kuin oli 2009, kun käytiin muista pankeista pyytämässä, niin ne sanoivat, että olkaa iloisia, että teillä on edes yksi pankki, joka teitä haluaa auttaa[...] Jos sulla on näyttää positiivisia tilinpäätöksiä ja jonkinnäköistä valoa tunnelin päässä, niin kyllä pankit lähtevät nyt herkemmin mukaan auttamaan ja lainaamaan”.

Liettuan pankkien varallisuus rakenne onkin muuttunut selvästi kriisin myötä vähentyneen lainanannon ansiosta. Vuoden 2008 lopussa pankkien varallisuudesta n. 80 % koostui antolainoista, kun vuoden 2010 lopussa antolainauksen osuus varallisuudesta oli noin 71 %. Pankkien varallisuus rakenne poikkeaa edelleen huomattavasti useimpien EU-maiden pankkien tilanteesta. EU-maissa antolainauksen osuus oli vuoden 2008 lopussa keskimäärin 50 %. Liettuan pankkien luottoriskit ovat keskittyneet ennen kaikkea kotimarkkinoille (Liettuan keskuspankki 2011a ja b).

Pankkien lainoista vajaat viidennes oli syksyllä 2011 myönnetty kiinteistöalalle ja liike-elämän palveluihin, noin 10 % valmistusteollisuuteen, ja noin 9 % kaupalle (Kuvio 14). Vastaavasti noin 41 % lainoista oli myönnetty muuhun kuin taloudelliseen toimintaan, kuten kotitalouksille (Liettuan keskuspankki 2011d).

Kuvio 14 Lainoituksen rakenne taloudellisen toiminnan mukaan, v. 2011 syyskuun lopussa⁵

Lähde: Liettuan keskuspankki (2011d).

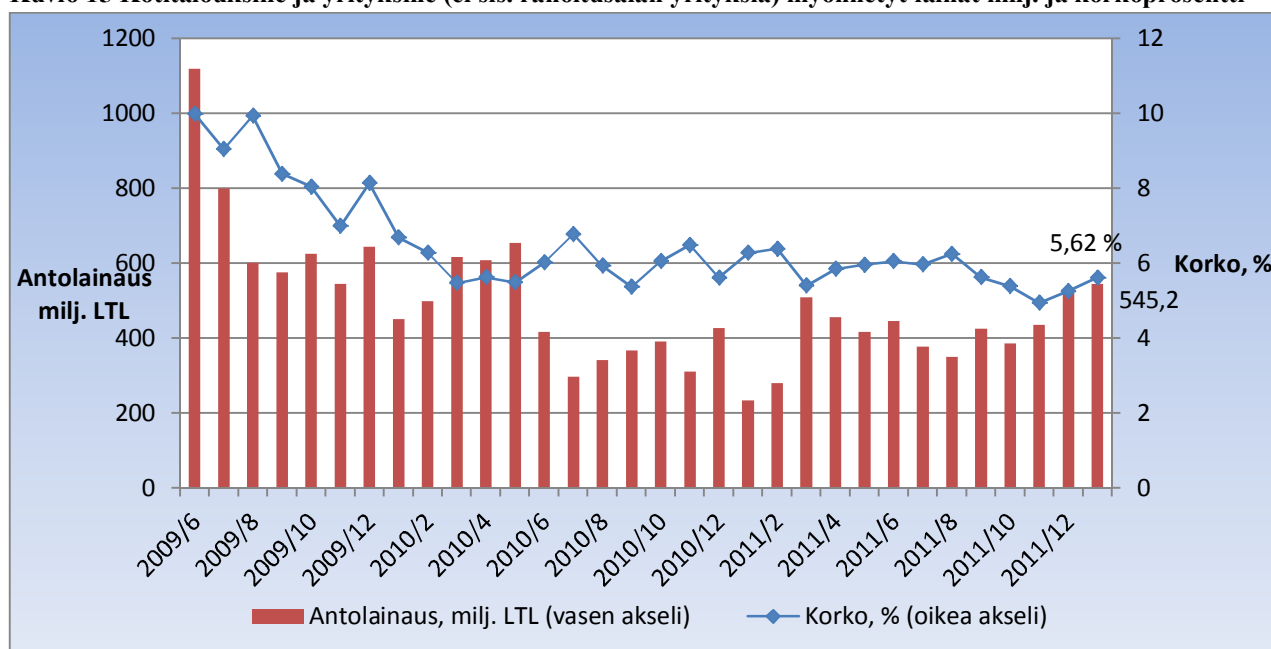
Lainoitustilanteeseen on osaltaan vaikuttanut Liettuan suhteellisen korkea inflaatio: säästäminen ei ole houkuttelut, kun talletuskorot eivät ole pysyneet nousevan inflaation tahdissa. Säästämisasteen piikki, 7,9 % saavutettiin jo vuonna 2009, jonka jälkeen se on laskenut. Myös antolainauksen korot (erityisesti liti-lainat) ovat laskeneet vuoden 2010 alusta asti. Talouskasvun hiipuminen euroalueella

⁵ Kategoria ”Muut” sisältää: Maatalous, Kaivostoiminta, Julkishallinto, Sähkö, kaasua ja vesi, Hotelli- ja ravintola-ala, Koulutus, terveys ja sosiaaliala, Kuljetus, varastointi ja viestintä, Muut hyödykkeet, Sosiaaliset ja henkilökohtaiset palvelut. Kunkin yksittäisen luokan osuus oli alle 3 %.

ja raaka-ainemarkkinoiden rauhoittuminen näyttivät hidastavan Euroopan keskuspankin aiempia aikomuksia nostaa ohjauskorkoaan. Lokakuun alussa EKP:n johtoon astunut Mario Draghi aloittikin pääjohtajakautensa markkinoiden yllätykseksi laskemalla ohjauskorkoa 1,25 prosenttiin, ja joulukuussa uudelleen 1 %:iin.

Myös lainojen kysyntä oli Liettuassa pitkään laskussa seuraten yleistä laskusuhdannetta, ja edelleenkin antolainauksen määrä on kaukana vuoden 2007 huippulukemista. Kotitalouksille ja muille kuin rahoitusalan yrityksille myönnettyjen lainojen määrä kääntyi trendinomaiseen laskuun kesällä 2009, mutta lähti nousemaan jälleen vuonna 2011 (Kuvio 15). Tammi-marraskuussa 2011 pankit lainasivat yrityksille ja yksityishenkilöille noin 4,3 mrd. litiä, josta lähes puolet myönnettiin yksityisille yrityksille, noin 44 % yksityishenkilöille ja loput julkistalouden toimijoille, valtiomisteisille yrityksille ja muille finanssi-instituuteille (Liettuan keskuspankki 2012a).

Kuvio 15 Kotitalouksille ja yrityksille (ei sis. rahoitusalan yrityksiä) myönnetyt lainat milj. ja korkoprosentti

Lähde: Liettuan keskuspankki (2012a)

Myös antolainauksen korot ovat laskeneet lähinnä EKP:n korkopolitiikan myötä (Kuvio 15). Tammikuussa 2012 kotitalouksien lainojen keskimääräinen korko oli 7,54 % ja muiden kuin rahoitusalan yritysten 5,01 % (Liettuan keskuspankki 2012a). Liettuassa toimivien pankkien myöntämien euro- ja liti- lainojen korot lähentyivät viime vuonna toisiaan, ja esimerkiksi Swedbank (2011) arvioi kotitalouksien ottavan entistä enemmän litiin sidottua lainaa tulevaisuudessa. Huhtikuussa 2011 asuntolainoista 54 % oli sidottu euroon, 45 % litiin, ja 1 % muihin valuuttoihin. Keskimääräinen laina-aika oli 23 vuotta (Liettuan keskuspankki 2011c).

Luonnollisten henkilöiden lainoituksen määrä laski viime vuoden aikana 3,3 % (0,8 mrd. LTL), mihin vaikutti erityisesti kulutus- ja muiden kuin asuntoluottojen takaisinmaksut, jonka ansiosta ko. lainojen kokonaisarvo laski vuoden aikana 15 % (0,7 mrd. LTL). Asuntolainoituksen kokonaisarvo pysyi lähes ennallaan. Sen sijaan rahoituslaitosten lainaportfolion arvo laski vuoden aikana voimakkaasti, lähes 14 %. Vähentynyttä kokonaislainausta lievensi hieman julkissektorille myönnettyjen lainojen kasvu (0,5 mrd. LTL, kasvua 36 %) sekä julkissektorin omistamien yritysten lainamäärän kasvu (0,3 mrd. LTL, kasvua 28 %). Pankkisektorin talletukset kasvoivat tammimarraskuussa vain hieman (0,7 % = 0,3 mrd. LTL) ja olivat arvoltaan 39,4 mrd. LTL (Liettuan keskuspankki 2012b). Viime vuoden loppupuoliskolla yrityksille myönnettyjen antolainojen virta ylitti takaisin maksettujen lainojen virran ensimmäisen kerran sitten vuoden 2009. Merkittävimmät syyt lainoituksen lisääntymiseen olivat yhtäältä yritysten lisääntynyt kiinnostus rahoitusta kohtaan ja toisaalta lainavaatimusten lieventyminen.

Vuoden 2008 talouskriisi kuritti Baltiassa erityisesti pieniä paikallisia yrityksiä, joiden oli lähes mahdotonta saada pankkirahoitusta vakuuksien puuttumisen vuoksi. Tilanne on myös tältä osin mennyt selvästi parempaan suuntaan, ja esimerkiksi liettualaisten sijoittajien ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin omistama Siauliu-pankki teki tammikuussa 2010 sopimuksen Euroopan investointirahaston kanssa Liettuaan rekisteröityjen pienten ja keskusuurten yritysten lainoittamisen helpottamisesta. Sopimuksen mukaan Siauliu voi tarjota pk-yrityksille noin 86 miljoonan litin (25 milj. euron) edestä lainaa, joka on 80 %:sesti Euroopan investointirahaston takaamaa. Lokakuusta lähtien pankki on rahoittanut pk-sektoria noin 138 miljoonan litin (noin 40 milj. euron) arvosta (The Baltic Course 2011e).

Liettualle on myönnetty vuosien 2007–2013 ajalle myös **EU-tukia** yhteensä 7,4 mrd. euron arvosta, joista 72 % on jo allokoitu eteenpäin ja 36 % maksettu ulos. Swedbankin mukaan jäykät hakuvaatimukset ovat saattaneet kuitenkin estää monia innovatiivisia yrityksiä hakemasta tukia. Sen sijaan tukien avulla lienee käynnistetty monia arveluttavia projekteja, kun yritykset eivät ole voineet "vastustaa ilmaista rahaa". Liettuan talousministeriö onkin ehdottanut, että tukien jakamiseen tehtäisiin selviä muutoksia vuosille 2014–2020. Ehdotuksen mukaan tukien sijasta valtio tarjoaisi yrityksille osakepääomaa. Vaikka tämä saattaisi hidastaa tukien nostamista ja herättää kysymyksiä valtion omistajaroolista, muutoksen avulla monia huonoja projekteja jäisi toteutumatta tai ainakin niiden taloudellista tehokkuutta saataisiin parannettua (Swedbank 2011b).

Pankkisektorin teknologinen kehitys on johtanut myös Liettuassa verkkopankin nopeaan yleistymiseen. Nykyään jopa puolet liettualaisista käyttää verkkopankkia hoitaessaan pankkiasioita, ja osuus on edelleen nopeassa kasvussa (The Lithuania Tribune 2011d).

Lähteet:

BFIS (2011) Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems, Available in URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>

DNB Bank (2012) Economic Outlook, January 2012, Available in URL:

<https://www.dnb.no/en/corporate/markets/news/120125-economic-outlook.html>

EIU (2011) Lithuania: Key developments, 9.9.2011

Info - Prod Research (2011) Moody's Says Outlook Remains Negative for Baltic Banking System, 16 May 2011

Kauppalehti (2011) Varovaisuus vaivaa edelleen Baltiaa, 31.5.2011

Liettuan keskuspankki (2011a) Financial Stability Review 2011, Available in URL: http://www.lb.lt/frs_2011

Liettuan keskuspankki (2011b) Main indicators of Banks, June 2011 (end of period)

Liettuan keskuspankki (2011c) SURVEY OF HOUSEHOLDS WITH A HOUSING LOAN 2011, Available in URL: http://www.lb.lt/survey_of_households_with_a_housing_loan_2011

Liettuan keskuspankki(2011d) Structure of Loans by Economic Activities, Available in URL:

<http://www.lb.lt/statistics/statbrowser.aspx?group=7260&lang=en&orient=vert>

Liettuan keskuspankki (2011e) Review of the bank lending survey and the survey of non-financial enterprises on business financing, April 2011, Available in URL: http://www.lb.lt/bank_lending_survey_april_2011

Liettuan keskuspankki (2012a) Interest Rates and Volumes for New Loans to Non-Financial Corporations and Households by MFI, Available in URL: http://www.lb.lt/stat_pub/statbrowser.aspx?group=7279&lang=en

Liettuan keskuspankki (2012b) Banks were more active in lending to businesses in 2011, while halted operations of SNORAS made corrections to record high deposit figure, 25.1.2012, Available in URL: http://www.lb.lt/banks_were_more_active_in_lending_to_businesses_in_2011_while_halted_operations_of_snoras_made_corrections_to_record_high_deposit_figure

Liettuan tilastovirasto (2011) M2010204: Structure of gross value added by economic activity (6), Available in URL: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M2010204&PLanguage=1&PXSID=0&ShowNews=OFF>

LMFI (2011) 28th survey of the Lithuanian Economy, 25.7.2011, Available in URL:

http://www.lrinka.lt/n/index.php/menu/newsroom/press_releases/28th_survey_of_the_lithuania_economy/5781

Nordea (2011) Economic Outlook, August 2011, Available in URL:

<http://www.nordea.ru/documents/news/Nordea%20Economic%20Outlook%20August%202011.pdf>

Snoras (2011) The temporary administrator transferred possession and control of AB SNORAS to the bankruptcy administrator, 9.12.2011, Available in URL:

<http://www.snoras.com/en/about/news/archive?item=3437&metai=2011&page=1>

Snoras (2012) A significant number of professional investors have expressed interest in the assets of Snoras, 12.1.2012, Available in URL: <http://www.snoras.com/en/about/news/archive?item=3481&metai=2012&page=>

Swedbank (2011a) Lithuanian Economy, 5.8.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/The-Lithuanian-Economy---August-5-2011/>

Swedbank (2011b) Economic Outlook, 23.8.2011 Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook/>

Swedbank (2012) Lithuanian economy is resilient so far, 4.1.2012, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2012/The-Lithuanian-Economy---January-4-2012/>

The Baltic Course (2011a) The Lithuania-based bank Ukio Bankas completed the issue of fixed rate bond issue on September 8, 2011, the banking group reports, 11.9.2011

The Baltic Course (2011b) Snoras bank to pay 4.5% annual interest for bonds in litas and euros, 8.9.2011

The Baltic Course (2011c) Moody's: Baltic banks' ratings outlook to remain negative, 17.5.2011

The Baltic Course (2011d) Lithuania real estate developers may be not able to reach agreement with banks since November, 9.9.2011

The Baltic Course (2011e) Siauliu Bankas to lend 25 mln euros to small and medium-sized businesses, 8.6.2011

The Baltic Course (2011f) Lithuanian government takes over Snoras bank, 17.11.2011

The Baltic Course (2011g) Lithuanian banking industry posts profit in 9 months as economy gathers pace, 1.11.2011

The Baltic Course (2011h) Russian banks eye Lithuanian market, 9.11.2011

The Baltic Course (2012) Investtorgbank plans operations in Lithuania, 12.1.2012

The Lithuania Tribune (2011a) 44% of Lithuanians have difficulties to pay off the loan, 13.7.2011

The Lithuania Tribune (2011b) The largest loan – 85 % housing price, 22.8.2011

The Lithuania Tribune (2011c) Bank of Lithuania to supervise the whole financial sector, 4.9.2011

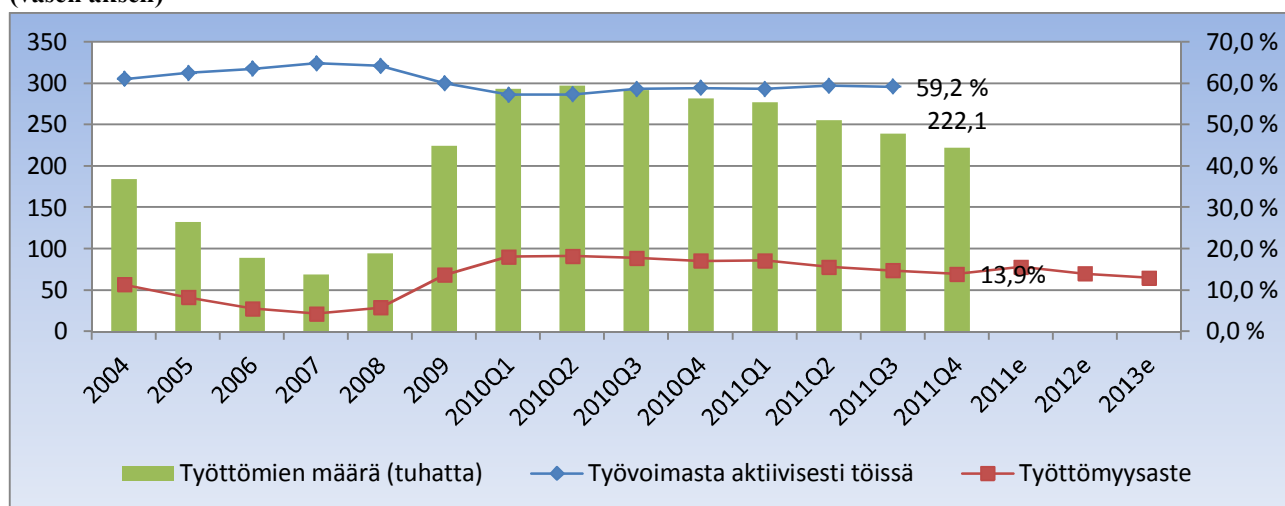
The Lithuania Tribune (2011d) 50% using Internet banking in Lithuania, 3.5.2011

Yle (2011) Balttipankki vaikeuksissa – kytköksiä autonvalmistaja Saabiin, 25.11.2011

Työllisyystilanne kohentunut

Liettuan työttömyysaste lähti nopeaan nousuun loppukeväästä 2008 kansainvälisen rahoitusmarkkinakriisin seurauksena, ja työttömyysprosentti kävi huipussaan 18,3 %:ssa vuoden 2010 toisella neljänneksellä (Liettuan tilastovirasto 2011a). Vuonna 2011 Liettuan työttömyysaste laski tasaisesti, ja alustavien tietojen mukaan vuoden lopulla oli työttömänä 13,9 % työvoimasta (Kuvio 16). Verrattuna muihin Baltian maihin tilanne vaihteli hieman: Virossa työttömyysprosentti kolmannen neljänneksen päättyessä oli selvästi alhaisempi (10,9 %), mutta Latviassa lähes vastaavalla tasolla (14,4 %) (DNB Bank 2011). Työttömyyden lasku Liettuassa johtui lähinnä työvoiman suuresta kysynnästä rakennussektorilla syksyllä 2011, sillä samaan aikaan työtä vailla olevien määrä kasvoi monilla muilla aloilla. Tältä osin tilanne ei vaikuta kovin lupaavalta, sillä rakennusyritysten luottamus suorastaan romahti vuoden 2011 lopulla (Liettuan tilastovirasto 2011a, b, c ja 2012).

Kuvio 16 Liettuan työvoiman aktiivisuus- ja työttömyysaste, % (oikea akseli), sekä työttömien määrä, tuhatta (vasen akseli)

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011a); Ennuste: Liettuan finanssiministeriö (2011).

Työllisten määrä kasvoi tammi-syyskuussa 2011 erityisesti palvelusektorilla ja rakentamisessa, ja jossain määrin myös teollisuudessa. Viennin nopea elpyminen näkyi erityisesti kuljetus- ja varastointipalveluiden työllisyydessä, joka kasvoi vuoden 2011 toisella neljänneksellä peräti 20 % vuotta aiemmasta. Työmarkkinoiden toipuminen on ollut alueellisesti kuitenkin hyvin epätasaista, sillä työllisten määrän kasvu ja työttömien määrän vähentyminen ovat tapahtuneet pääasiassa suurissa kaupungeissa, kun samaan aikaan maaseudulla työllisten määrä on vähentynyt ja työttömien määrä kasvanut. Syyskuussa 2011 työttömyysaste kaupungeissa oli 12,8 % ja maaseudulla peräti 19,6 %. Miesten työttömyys oli edelleen huomattavasti korkeammalla tasolla kuin naisten, mikä johtui pääasiassa miesvaltaisten rakennus- ja teollisuusalojen huonosta tilanteesta. Syyskuussa 2011 miesten työttömyysaste oli hieman laskenut 16,7 %:iin ja naisten työttömyysaste oli pysynyt lähes ennallaan 12,9 %:ssa. Työmarkkinoiden joustavuuden lisääntyminen näkyi erityisesti osa- ja

määräaikaisten työntekijöiden määrän kasvuna (Liettuan tilastovirasto 2011b, c ja 2012; Liettuan keskuspankki 2011a ja b).

Liettuan työllisyystilannetta hiertävät etenkin massiivinen nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömien suuri määrä. **Nuorisotyöttömyys** on tosin hieman hellittänyt vuodesta 2010, ja nuorten (15–24 v.) työttömyysaste laski 31,7 %:iin lokakuussa 2011. **Pitkäaikaistyöttömien** (yli vuoden työttömänä olleet) tilanteessa ei sen sijaan juuri valoa näy, ja heidän osuutensa kaikista työttömistä nousi lokakuussa 54 %:iin, vaikka absoluuttinen lukumäärä laskikin noin 129.500:een (Liettuan tilastovirasto 2011b, c ja 2012). Swedbankin (2011a) mukaan pitkäaikaistyöttömyys saattaa laskea tänä vuonna, kun minipalkkoja todennäköisesti korotetaan selvästi sosiaaliturvan tasoa korkeammalle, mikä voisi motivoida pitkäaikaistyöttömiä hakemaan työtä aktiivisemmin.

Lisäksi eräs Liettuan työmarkkinoiden suurimpia ongelmia on väestön vähentyminen etenkin alhaisen syntyvyyden ja **maastamuuton** myötä, joista maa on kärsinyt jo pitkään. Vuonna 2000 Liettuan syntyvyysaste oli vain 1,39, ja vaikka se vuonna 2010 nousikin 1,55:iin, on syntyvyysaste silti selvästi alhaisempi kuin 2,1, joka säilyttäisi väestön määrän ennallaan. Liettuan tilastoviraston alustavien tietojen mukaan maassa asui vuoden 2011 lopussa noin 3.199.000 asukasta, mikä oli 45.300 henkilöä vähemmän (-1,4 %) kuin vuotta aiemmin. Maastamuuton osuus väestön vähentymisestä oli noin 85 %: viime vuonna Liettuasta muutti pois yhteensä 54.300 henkilöä (mikä oli kuitenkin noin 28.000 vähemmän kuin edellisvuonna). Lähes puolet poismuuttaneista oli iältään 20–29-vuotiaita (Liettuan tilastovirasto 2012; Swedbank 2011b).

Liettuan väkiluku onkin laskenut noin 10 % viimeisen 10 vuoden aikana, ja esimerkiksi IMF arvioi sen laskevan edelleen 20 % seuraavien 50 vuoden aikana. Myös EIU ennustaa, että maastamuutto tulee jatkumaan vielä ainakin vuoteen 2020 saakka, ja SEB-pankin mukaan maastamuuttoa tulee kiihdyttämään erityisesti vaikea pitkäaikaistyöttömien tilanne sekä suuri nuorisotyöttömyys. Monien asiantuntijoiden mukaan Liettuan työmarkkinoille tarvittaisiin suuria rakenteellisia muutoksia ja samalla helpotuksia maahanmuuttoon, jotta talouskasvu ei hidastuisi tulevaisuudessa. Lisäksi nopeasti vanheneva väestö tulee haastamaan maan sosiaaliturvajärjestelmän (EIU 2011; IMF 2011; SEB 2011; Swedbank 2011a).

Samaan aikaan kuitenkin myös maahanmuutto on alkanut hitaasti kasvaa, vaikka maahanmuuttoa ei Liettuassa ole toistaiseksi merkittävästi helpotettu. Vuonna 2011 maahanmuutto Liettuahan kasvoi lähes 5 %, ja vuoden 2012 alussa Liettuan asukkaista 31.403 (eli 0,98 % väestöstä) oli ulkomaalaistaustaisia. Afrikkalaisten määrä kasvoi peräti 28 % ja EU-alueelta saapuneiden lähes 18 %. Vaikka Afrikasta tulleiden määrä lisääntyi huomattavasti, heitä oli ainoastaan 198 henkilöä (The Baltic Course 2012).

Pääministeri Andrius Kubilius totesi muutama vuosi sitten, että uusien monikansallisten suuryhtiöiden tulo Liettuahan on saanut työn perässä ulkomaille muuttaneita liettualaisia IT-osaajia jo palaamaan kotimaahansa, ja että hallituksen tavoitteena onkin kääntää virta takaisinpäin. Pääministeri vertasi tilannetta Irlannin vastaavaan ongelmaan 1980-luvun puolivälissä, jolloin

maassa kärsittiin korkeasta työttömyydestä ja nuorten ulkomaille muutosta. Kun talouden suunta muuttui ja nykyaikaisia yrityksiä alkoi virrata maahan, myös muuttovirta kääntyi kotiinpäin (ks. esim. Kauppalehti 2010).

Korkeasta työttömyysasteesta huolimatta monet liettualaisyrietykset ovat kampanneet **osaavan työvoiman saatavuuden** kanssa. Liettuan keskuspankin (2011a) mukaan työntekijöiden osaamisen ja työnantajien tarpeen välinen yhteensopimattomuus, mikä näkyy korkeana rakenteellisena työttömyytenä, onkin jo silmiinpistävää. Esimerkiksi viime vuonna yritykset yhä useammin raportoivat osaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan tuotantoa, ja vastaavasti avoimien työpaikkojen määrä kasvoi tietyillä aloilla huomattavasti. Tällä tulee väistämättä olemaan myös palkkoja nostava vaikutus.

Swedbankin mukaan työvoiman saatavuusongelmia on esiintynyt mm. valmistusteollisuudessa, jossa pula osaavista insinööreistä on haitannut yritysten toimintaa. Kansainvälisten yritysten palvelukeskukset ovat taas lisänneet huomattavasti IT-osaajien kysyntää, minkä lisäksi kuljetusalalla on ollut vaikeaa löytää kuskeja pitkien matkojen ajoon (Swedbank 2011b). Kansainvälisten IT-yritysten etabloituminen Liettuassa on erään suomalaisyrityksen edustajan mukaan vaikuttanut huomattavasti englanninkielisen työvoiman saatavuuteen ja palkkatasoon: *"No riippuu haluatko ammattilaisia, jotka osaavat myös englantia. Jos puhutaan vaan ammattilaisista, niin saatavuus on jotakuinkin mahdollista, mutta englanninkielisiä, niin niitä on aika vähän[...] Paikalliset yritykset ei ole meidän pääkilpailijoita mitä tulee palkkoihin, vaan niitä ovat ulkomaalaiset yritykset, koska niillä on niin paljon korkeammat palkat. Että se ajaa englantia osaavien palkkoja voimakkaasti ylös. Se haitarihan on melkoisen huima suomalaisittain, että koulunpenkiltä tulevat saavat semmoisen 1500 litaa, ja hyvin englantia puhuvat kokeneet saa lähemmäs 10.000 litaa. Kun pitäisi saada kokeneita ja englantia puhuvia, niin niistä me joudutaan kilpailemaan meidän kansainvälisten kilpailijoiden kanssa."*

Myös eräs paikallinen hotellijohtaja kuvaili alan ongelmia englanninkielisten osaajien saamisessa: *"Se on erittäin haastavaa tällä hetkellä, koska meidän alalla ammattilainen tarkoittaa sitä, että työntekijä osaa englantia ja muita kieliä, ja he ovat jo töissä muissa hotelleissa tai muualla Euroopassa. Kun haemme uutta vastaanottovirkailijaa tai esimerkiksi tarjoilijaa, niin se on todella vaikeaa, koska ammattitaitoisia ihmisiä ei ole saatavilla. Ainoastaan opiskelijat, jotka etsivät osa-aikatyötä, hakevat näitä paikkoja. Se tarkoittaa, että meidän pitää kouluttaa heidät ja ongelmana on, että koulutuksen jälkeen he lähtevätkin muualle. Luonnollisesti meidän on erittäin vaikea kilpailla liettualaisilla palkoilla esimerkiksi muun Euroopan kanssa."* Työvoiman saatavuusongelmia on kohdattu myös monissa muissa yrityksissä: *"Tietyn alan ihmisiä on tosi vaikeata saada, löytää markkinoilta. Esimerkiksi nyt sitten tietyn alan insinöörejä, niin niitä on nyt hankala löytää".* Toisaalta monilla toimialoilla, kuten esimerkiksi rakentamisessa osaavaa työvoimaa on kuitenkin edelleen saatavilla: *"Meidän alalla se saatavuus on ollut ainakin ihan hyvä".*

Monessa suomalaisyrityksessä jouduttiin vuoden 2008 kriisin vuoksi sopeuttamaan toimintoja, mutta vain harvat yritykset joutuivat turvautumaan merkittäviin henkilöstövähennyksiin. Joitakin määräaikaista työsopimuksia jätettiin uusimatta, mutta irtisanomisia kuitenkin pyrittiin välttämään, eli yrityksillä riitti vaikeasta tilanteesta huolimatta uskoa lamasta nousemiseen. Viime vuonna lähes jokaiseen haastattelemaamme suomalaisyritykseen oli palkattu lisätyövoimaa. Ennen talouskriisiä monet suomalaisyritykset kokivat haasteena myös paikallisten työntekijöiden heikon sitoutuneisuuden työpaikkaansa, jota vaihdettiin herkästi suurempien palkkatarjousten perässä. Heikko taloudellinen tilanne ja massatyöttömyys ovat kuitenkin tehneet työvoimasta sitoutuneempaa: *”Kukaan ei tällä hetkellä oikein halua vaihtaa työnantajaa. Eli tiettyä sitoutuneisuutta työntekijäpuolella on. Siitä saa hyvän kuvan, kun meillä ei makseta kovin hääppöisiä palkkoja, niin silti kukaan ei edes katsele ulospäin. Kaikki ovat iloisia siitä, että on edelleen työpaikka”*. Lisäksi liettualaiset näyttävät arvostavan länsimaisia yrityksiä luotettavina työnantajina, jotka maksavat palkat oikein ja ajallaan.

Lähteet:

DNB Bank (2011) The Baltics in 2012: What to Expect, 12.12.2011, Available in URL:

http://dnb.lt/Dokumentai/dnb_balticoutlook_presentation.pdf

EIU (2011) Lithuania economy: Ten year growth outlook, EIU ViewsWire, June 7, 2011

IMF (2011) Republic of Lithuania, 2011 Article IV Consultation, November 2011, Available in URL:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2011/cr11326.pdf>

Kauppalehti (2010) Liettua nappasi IBM:n tutkimuskeskuksen, 13.10.2010

Liettuan finanssiministeriö (2011) Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos, Available in URL:

http://www.finmin.lt/web/finmin/aktualus_duomenys/makroekonomika

Liettuan keskuspankki (2011a) Economic Outlook for Lithuania, 11.8.2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/macroeconomic_forecast

Liettuan keskuspankki (2011b) Lithuanian Economic Review, November 2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_november_2011

Liettuan tilastovirasto (2011a) M3030101: Labour force, employment and unemployment by age, place of residence, sex, quarter, Available in URL:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M3030101&PLanguage=1&PXSID=0&ShowNews=OFF>

Liettuan tilastovirasto (2011b) Changes in the unemployment rate in Q1 2011, Available in URL:

<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9841&PHPSESSID=3d0fd65f219ccfdcb3d224b8162fe704>

Liettuan tilastovirasto (2011c) In II quarter 2011, the unemployment rate in the country stood at 15.6 per cent, Available in URL: <http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9532&PHPSESSID=1c187ecda4721002f37dd3843d07861a>

Liettuan tilastovirasto (2012) Provisional main demographic indicators, 9.1.2012, Available in URL:
<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=11298>

SEB (2011) Eastern Europe Outlook, March, Available in URL: <http://hugin.info/1208/R/1499303/434835.pdf>

Swedbank (2011a) Lithuanian Economy, 2.9.2011, Available in URL:
<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Lithuanian-Economy---September-2-2011/>

Swedbank (2011b) Economic Outlook, 23.8.2011, Available in URL:
<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook/>

The Baltic Course (2012) More Africans and Asians are residing in Lithuania, 31.1.2012

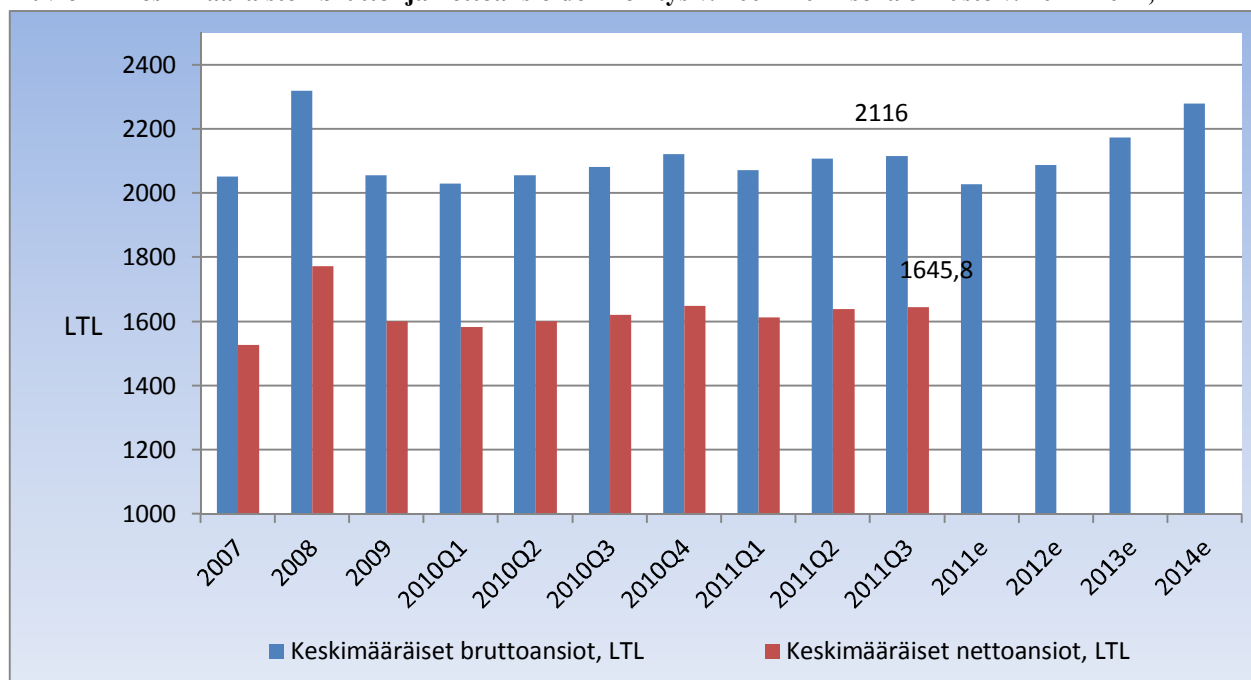
Ansiotulot kääntyneet kasvuun

Tuoreen tutkimuksen mukaan Liettua on Euroopan köyhimpiä maita: liettualaisen keskimääräinen ostovoima on EU-alueen neljänneksi alhaisin ja vain noin 58 % EU:n keskiarvosta. Ostovoima laski selvästi globaalin talouskriisin aikana, ja lisäksi toteutetut säästötoimet venyttivät liettualaisten tuloerot Euroopan suurimmiksi (The Lithuania Tribune 2011; The Baltic Course 2011d).

Ennen talouskriisiä keskimääräiset ansiotulot nousivat Liettuassa johtuen mm. työvoiman kysynnän kasvusta. Vuonna 2009 ansiotulot kääntyivät kuitenkin laskuun, ja vuoden lopussa keskimääräinen bruttopalkka oli noin 610 euroa (2.120 LTL). Ansiotulot laskivat edelleen vuonna 2010 ja keskimääräinen bruttoansio päättyi noin 570 euroon (1.988 LTL) eli -3,4 % edellisestä vuotta alhaisemmalle tasolle. Julkisella sektorilla keskimääräinen bruttopalkka vuoden 2010 päättyessä oli 2.184 LTL ja yksityisellä sektorilla 1.866 LTL. Julkisen sektorin palkat laskivat -4,5 % eli enemmän kuin yksityisen sektorin (-2,6 %) (Liettuan tilastovirasto 2011a ja b).

Liettuan finanssiministeriön (2011) mukaan **keskimääräinen bruttoansio** vuonna 2011 asettui noin 2.028 litiin, josta se tulee nousemaan tasaisesti tulevina vuosina (Kuvio 17). Syyskuussa 2011 keskimääräinen bruttopalkka oli julkisella sektorilla 2.245 LTL (jossa vuotuista kasvua 1,5 %) ja yksityisellä sektorilla 2.036 LTL (vuotuista kasvua 3,4 %). Tuolloin ansiotulojen kasvu johtui erityisesti töiden lisääntymisestä maataloudessa ja rakentamisessa sekä koko taloudessa tehtyjen työtuntien määrän kasvusta (Liettuan tilastovirasto 2011c, d, e ja h).

Kuvio 17 Keskimääräisten brutto- ja nettoansioiden kehitys v. 2007–2011 sekä ennuste v. 2012–2014, LTL

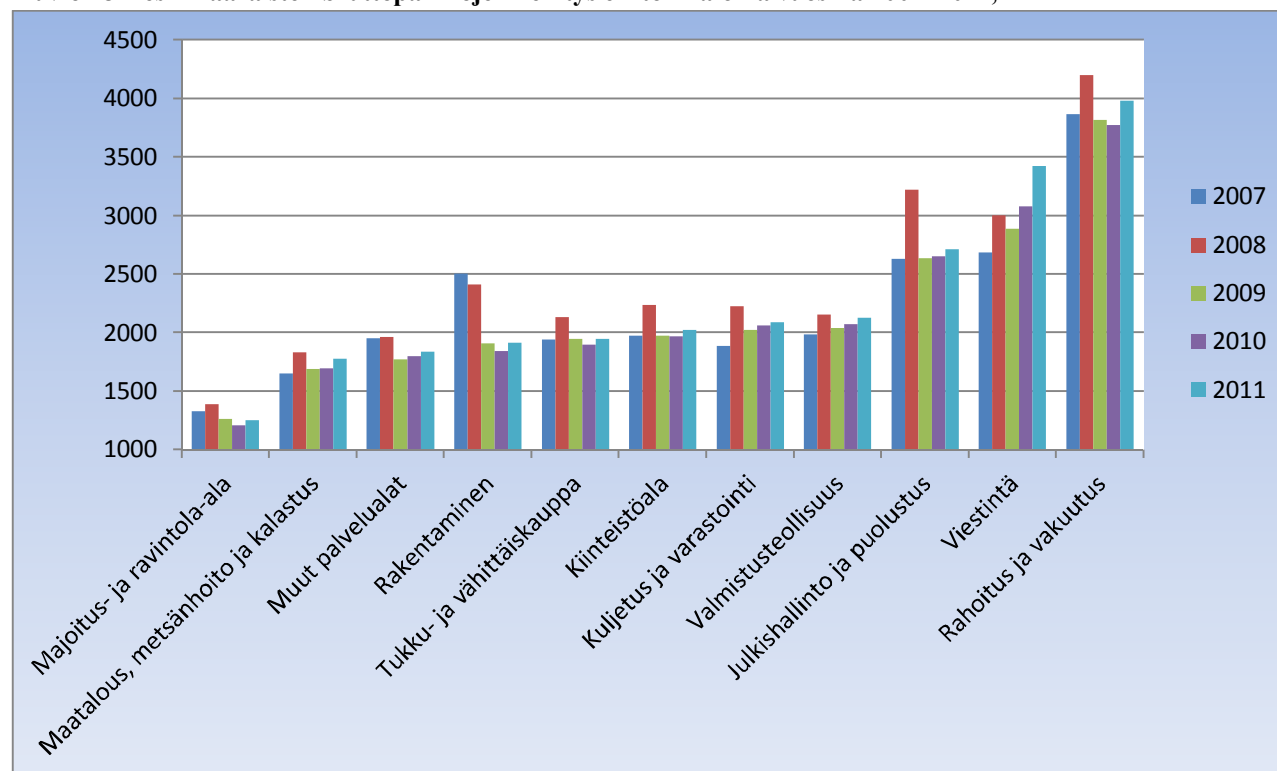

Lähteet: Liettuan tilastovirasto (2011b); Liettuan finanssiministeriö (2011). e=ennuste

Liettuan keskuspankin (2011) mukaan työmarkkinoiden yhteensopimattomuusongelmat tulevat väkisinkin nostamaan liettualaisten keskiansioita lähitulevaisuudessa, kun yritykset kilpailevat niukoista osaamisresursseista esimerkiksi taloushallinnossa. Keskuspankki arvioi, että keskipalkkojen nousu oli 4 % vuonna 2011, mutta tänä vuonna enää 3 %. Swedbank puolestaan arvioi liettualaisten nettoansiotulojen kasvavan 5,5 % vuonna 2012 ja 6 % vuonna 2013. Pankki oli hieman huolissaan tulevista palkannousuista, sillä tuottavuus ei välttämättä tule pysymään ansiotulojen kasvun vauhdissa. Pankki myös arvioi, että minimipalkkaa tullaan todennäköisesti nostamaan tänä vuonna 850 littiin (noin 246 euroon) aiemmasta 800 litistä (noin 232 eurosta) tulevien parlamenttivaalien siivittämänä. Nykyään noin 5,7 % julkisen sektorin työntekijöistä ja noin 11,7 % yksityisen puolen työntekijöistä saa minimipalkkaa (Swedbank 2011a). Syyskuussa pääministeri vahvisti hallituksen tavoitteen nostaa minimipalkkoja 850 littiin, mutta vain muutamia viikkoja myöhemmin ilmoittikin budjettivajeen laskemisen alle 3 %:iin olevan tärkeämpi prioriteetti Liettuan talouden kannalta (ks. esim. The Baltic Course 2011a ja c).

Toimialoittain tarkasteltuna keskimääräiset bruttopalkat laskivat vuonna 2009 kaikilla sektoreilla (Kuvio 18). Suhteellisesti voimakkain pudotus koettiin rakennusosalalla, jolla ansiotulot kääntyivät poikkeuksellisesti laskuun jo vuonna 2008. Mielenkiintoinen havainto on myös julkishallinnon ja puolustuksen palkkapiikki vuonna 2007, joka jäi lyhytaikaiseksi. Suhteellisesti parhaiten palkat ovat pitäneet puolensa viestintäaloilla, joilla pudotus vuonna 2009 oli melko vähäinen ja palkat ovat tämän jälkeen nousseet voimakkaasti (Liettuan tilastovirasto 2011b).

Kuvio 18 Keskimääräisten bruttopalkkojen kehitys eri toimialoilla vuosina 2007–2011, LTL

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011b).

Liettualaisten ansiotuloja muihin EU-maihin verrattuna tasaa erittäin alhainen tuloveroprosentti. Liettuassa ansiotulojen tasavero on 15 %, eli selvästi matalampi kuin Baltian muissa tasaveromaissa (Viro 22 %, Latvia 25 %). Näin ollen liettualaisten keskimääräiset nettoansiot (467 euroa/kk) ovat hieman korkeammat kuin latvialaisten (456 euroa/kk), vaikka bruttoansiot ovat Liettuassa kaikkein alhaisimmat. Alkuvuodesta 2011 bruttoansiot olivat Liettuassa 600 euroa, Latviassa 643 euroa ja Virossa 792 euroa kuukaudessa (Liettuan tilastovirasto 2011f). Sen sijaan keväällä 2011 palkat nousivat eniten Latviassa, vaikka maan työttömyysprosentti on selvästi suurempi kuin Viron tai Liettuan (The Baltic Course 2011b; Worldwide Tax 2012).

Vain yksi haastattelemamme suomalaisyritys oli nostanut työntekijöiden palkkoja vuonna 2011, mutta inflaation kiihtyminen asetti nostopaineita useammissa yrityksissä: *”Energian ja ruoan hinnat Liettuassa ovat selkeästi nousseet, ja palkoille olisi kova paine nousta. Kyllä ihmiset edelleen toivoisi saavansa palkkoihinsa sellaisen lisäyksen, että pystyisi vähintään kompensoimaan nämä hintojen nousut”*. Lisäksi muutamat kertoivat mahdollisten palkankorotusten perustuvan tulevaisuudessa entistä enemmän yrityksen suoritukseen, jolloin henkilöstön ansiotaso nousee esimerkiksi bonusten tai vaikkapa urakkapalkkojen kautta: *”Jos tulee hyvä vuosi, niin maksetaan bonukset, jos tulee huono vuosi, niin sitten ei makseta bonuksia. Totta kai hyvästä työstä palkitaan.”* Samalla yritykset varautuvat talouden turbulenssiin ja pitävät palkkatasossa joustonvaraa mahdollisen uuden kriisin varalta: *”Jos korotuksia pitää tehdä, niin pyritään jonkinlaisilla bonussysteemeillä hoitamaan se sitten. Ei niin, että peruspalkkaa lähdetäisiin jollakin tasaprosentilla nostamaan, vaan katsotaan tilanteen mukaan, kuinka myynti lisääntyy ja samalla myös yrityksen tulos, ja sitä kautta tietysti työn tekemisen määrä. Maksetaan joko urakkapalkkojen kautta, tai tiettyinä bonuksina henkilöstölle”*.

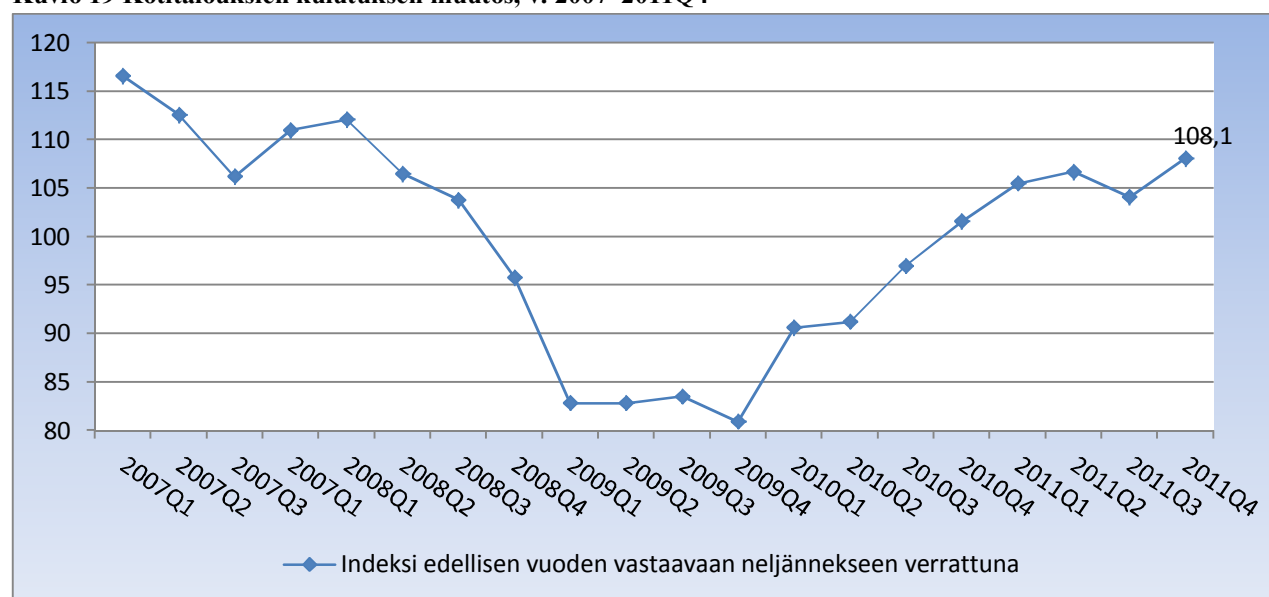
Yksityinen kulutus kääntyi Liettuassa viimeinkin kasvuun loppuvuodesta 2010, mitä ennen se oli laskenut kaksi vuotta peräkkäin pitkälti palkkatason laskun ja työttömyyden kasvun vuoksi. Vuoden 2010 lopulla yksityinen kulutus kasvoi 1,7 % vuotta aiempaan nähden, ja vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä kasvu kiihtyi 5,5 %:iin, vaikka palkat tai sosiaalietuudet eivät tuolloin nousseetkaan. Liettuan keskuspankin mukaan kasvu johtui kotitalouksien odotuksien parantumisesta. Vuoden 2011 päättyessä yksityinen kulutus oli kasvanut 5,6 % vuodesta 2010. Toisella ja kolmannella neljänneksellä kasvuun vaikuttivat odotusten parantumisen lisäksi myös työmarkkinoiden toipuminen, etenkin työttömyyden väheneminen ja ansiotulojen kasvu. EIU:n mukaan suurin yksittäinen syy yksityisen kulutuksen kasvuun oli nimenomaan työttömyyden vähentyminen (Liettuan keskuspankki 2011 ja 2012; EIU 2011a ja b).

Liettuan kotitalouksien kulutus käväisi vuoden 2010 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana alhaisemmalla tasolla kuin vuoden 2005 indeksi. Vuositasolla tarkasteltuna kotitalouksien kulutus on kuitenkin ollut kasvussa vuoden 2010 viimeisestä neljänneksestä lähtien (Kuvio 19). Kotitalouksien kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta oli viime vuoden lopulla 65 %, kun se vuoden 2009 aikana kävi yli 70 %:ssa (Liettuan tilastovirasto 2011g). Swedbankin mukaan negatiivinen reaalikorko,

jolloin inflaatio on korkeampi kuin talletuskorot, saattoi vaikuttaa yksityisen kulutuksen kasvuun viime vuonna. Toisaalta lainoituksen vähentyminen on rajoittanut kotitalouksien kulutusta (Swedbank 2011a ja b). Liettualaisten kotitalouksien vaikeuksista kertoi myös paikallisen haastattelun kommentti: *”Jos puhutaan kotimaisesta vapaa-ajanmatkustamisesta, niin liettualaiset vierailevat edelleen ystävien ja perheiden luona, joten kotimainen vapaa-ajanmatkustus on erittäin, erittäin heikkoa[...] Kotimainen liiketoiminta on tällä hetkellä erittäin, erittäin haasteellista hotellillemme”*.

Liettuan keskuspankki arvioi yksityisen kulutuksen kasvavan tänä vuonna vain 2,5 %, koska maailmantalouden heikentynyt tilanne on vetänyt kuluttajien luottamuksen laskuun, ja odotukset työllisyyden kehittymisestä ovat heikentyneet. Kotitalouksien tulojen kasvua – ja samalla yksityistä kulutusta – rajoittavat etenkin inflaatio, kuluttajaluottamuksen aleneminen, investointien vähentyminen sekä uusien työpaikkojen määrän ja ansiotulojen kasvun hidastuminen. Yksityisen kulutuksen kasvua jarruttavat edelleen myös velkaisten kotitalouksien pyrkimykset vähentää suuria velkataakkojaan, minkä lisäksi pankkien tiukentuneet lainaehdot hillitsevät lisävelkaantumista (Liettuan keskuspankki 2011 ja 2012; EIU 2011a ja b).

Kuvio 19 Kotitalouksien kulutuksen muutos, v. 2007–2011Q4

Lähde: Liettuan tilastovirasto(2011g)

Tutkimuslaitos *Lithuanian Free Market Institute* arvioi hieman hitaampaa kasvua yksityisessä kulutuksessa kuin Liettuan keskuspankki – 4 % vuodelle 2011 ja 5 % kuluvalle vuodelle (LFMI 2011). Nordean mukaan kotitalouksien kysyntä on kuitenkin edelleen vaikeuksissa johtuen korkeasta työttömyydestä etenkin rakennussektorilla, heikosta palkkakehityksestä ja kuluttajaluottamuksesta sekä inflaatiosta. Rakenteellisen työttömyyden torjuminen on yksi suurimpia haasteita, kun Liettua siirtyy valmistuksesta kohti palvelusektorin kasvua (Nordea 2011).

Lähteet:

EIU (2011a) Lithuania economy: Real GDP growth confirmed at 6.9%, EIU ViewsWire, Jun 28, 2011

EIU (2011b) Lithuania: Country outlook, EIU ViewsWire, July 1, 2011

LMFI (2011) 28th survey of the Lithuanian Economy, 25.7.2011, Available in URL:

http://www.lrinka.lt/n/index.php/menu/newsroom/press_releases/28th_survey_of_the_lithuania_economy/5781

Liettuan finanssministeriö (2011) Lietuvos ekonominiu rodikliu projekcijos, Available in URL:

http://www.finmin.lt/web/finmin/aktualus_duomenys/makroekonomika

Liettuan keskuspankki (2011) Lithuanian Economic Review, November 2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_november_2011

Liettuan keskuspankki (2012) Lithuanian Economic Review, February 2012, Available in URL:

http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_february_2012

Liettuan tilastovirasto (2011a) EARNINGS IN 2010, 21.6.2011, Available in URL:

<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9901>

Liettuan tilastovirasto (2011b) Population and social statistics, Available in URL:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/omrade0.asp?Subjectcode=S3&PLanguage=1&Shownews=OFF&tree=false>

Liettuan tilastovirasto (2011c) Earnings in I Quarter 2011, 25.5.2011, Available in URL:

<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9971&PHPSESSID=789f4754fa51f7efa33142bb3b194063>

Liettuan tilastovirasto (2011d) Earnings in IV quarter 2010, 23.2.2011, Available in URL:

<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9621>

Liettuan tilastovirasto (2011e) Earnings in II quarter 2011, 25.8.2011, Available in URL:

<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9682>

Liettuan tilastovirasto (2011f) Economic and Social Development of Lithuania, Latvia and Estonia (2011 catalog), Available in URL:

http://www.stat.gov.lt/en/catalog/list/?cat_y=1&cat_id=1&id=2021&PHPSESSID=e605dbb5fbecaec6f10316fa03ecfe6f

Liettuan tilastovirasto (2011g) M2010107: Gross domestic product by expenditure approach, quarter, Available in URL:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M2010107&PLanguage=1&PXSID=0&ShowNews=OFF>

Liettuan tilastovirasto (2011h) Earnings in III quarter 2011, 24.11.2011, Available in URL:

<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9832>

Nordea (2011) Economic Outlook, August 2011, Available in URL:

<http://www.nordea.ru/documents/news/Nordea%20Economic%20Outlook%20August%202011.pdf>

Swedbank (2011a) Economic Outlook, 23.8.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook/>

Swedbank (2011b) Lithuanian Economy, 2.9.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Lithuanian-Economy---September-2-2011/>

The Baltic Course (2011a) Economist: Lithuania minimum wage should be raised along with tax-exempt income, 15.9.2011

The Baltic Course (2011b) Latvia's wages growth highest in the three Baltic countries in Q2, 1.9.2011

The Baltic Course (2011c) Kubilius: Current Lithuania's priority stable finances, not minimum wage, 29.9.2011

The Baltic Course (2011d) Greek-style austerity measures widen Lithuanians' income gap, 5.12.2011

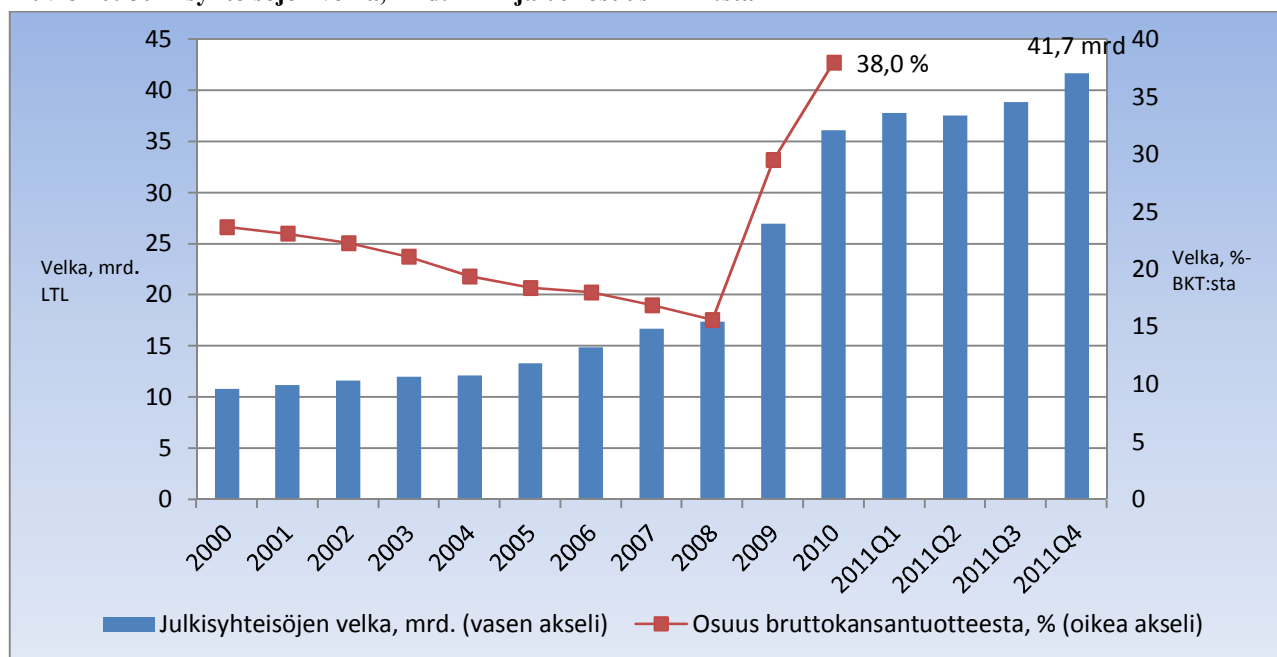
The Lithuania Tribune (2011) Lithuania is one of the Poorest EU Countries, 27.6.2011

Worldwide Tax (2012) Income tax rates, Available in URL: <http://www.worldwide-tax.com/>

Julkinen sektori velkaantunut nopeasti

Liettuan julkisen sektorin velka oli lievässä nousussa koko 2000-luvun alkupuolen, kunnes vuonna 2009 se suorastaan räjähti kasvuun. Vuoden 2010 lopussa velkaa oli jo 36,1 mrd. LTL eli 38 % BKT:sta. Velka kasvoi edelleen vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä ja saavutti 37,8 mrd. LTL tason, minkä jälkeen se on pysynyt kutakuinkin ennallaan (Kuvio 20). Vuoden päättyessä julkisyhteisöjen lainoista noin 74 % oli ulkomaista velkaa, mistä vain 13 % oli kansainvälisten kehitysorganisaatioiden lainoja ja loput 87 % luottolaitosten myöntämää lainarahaa. Valtioiden välistä bilateraalista lainaa ei Liettuaalla ole lainkaan. Valtaosa valtionlainoista (94 %) on pitkäaikaisia (Liettuan finanssiministeriö 2011a; Liettuan tilastovirasto 2011). Vaikka valtionvelka on kasvanut nopeasti viime vuosina, on Liettuan valtio edelleenkin yksi suhteellisesti vähiten velkaantuneita koko EU-alueella, jossa keskiarvo vuonna 2010 oli noin 85 % (Eurostat 2011).

Kuvio 20: Julkisyhteisöjen velka, mrd. LTL ja %-osuus BKT:stä

Lähteet: Liettuan finanssiministeriö (2011a), Liettuan tilastovirasto (2011).

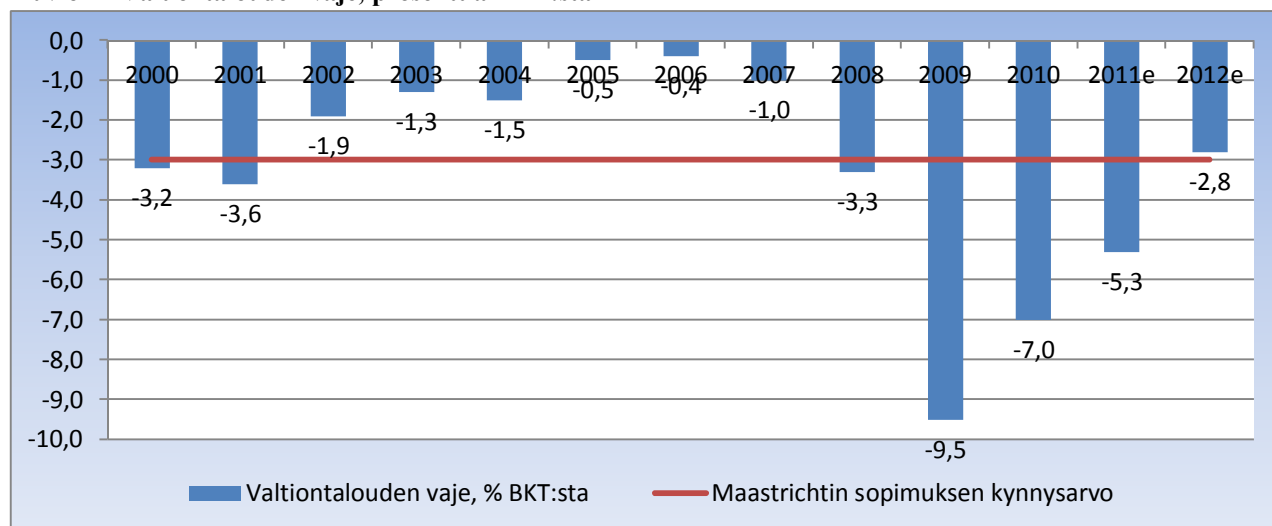
Mikäli Liettuan hallituksen tavoitteet toteutuvat, velan määrä suhteessa BKT:hen tulee laskemaan asteittain noin 35 %:iin vuonna 2014. Euroon liittymisen vaatimuksia säätelevän Maastrichtin sopimuksen ns. lähentymiskriteereiden mukaisesti julkisen velan osuus saa yhteiseen valuuttaan pyrkivillä mailla olla korkeintaan 60 % maan BKT:sta. Tästä on kuitenkin jouduttu joustamaan huomattavasti viimeisten vuosien aikana (Liettuan finanssiministeriö 2011b ja c).

Lainoituksessaan Liettua on toistaiseksi suosinut kansainvälisiä sijoittajia IMF:n asemesta, koska hallitus on halunnut säilyttää itsellään päätösvallan valtion menoleikkauksista ja veronkorotuksista. Kansainvälisillä sijoittajilla on riittänyt uskoa Liettuan valtionlainoihin: esimerkiksi maaliskuussa

2011 Liettuan valtio huutokauppasi 10 vuoden lainaansa 750 miljoonan dollarin edestä, ja onnistui toistamaan vastaavan huutokaupan marraskuussa 2011 kohtuullisella 6,125 % kuponkikorolla (EIU 2011a; The Baltic Course 2011d). Lokakuussa valtiovarainministeri Simonyte kuitenkin ilmoitti, että Liettua saattaa lähitulevaisuudessa kääntyä IMF:n puoleen, mikäli tilanne kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla kiristyy entisestään (The Baltic Course 2011c). Marraskuun onnistunut huutokauppa todisti kuitenkin Liettuan nauttimasta luottamuksesta kansainvälisten sijoittajien silmissä, sillä vastaavaan aikaan esimerkiksi Italialla oli suuria vaikeuksia omissa huutokaupoissaan.

Taluskriisin aikana myös Liettuan **valtiontalouden vaje** nousi ennätyslukemiin vuonna 2009 (Kuvio 21). Vajeen kasvu kuitenkin taittui vuonna 2010 ja vuoden lopussa se oli noin 6,7 mrd. litia eli noin 7 % BKT:stä, mikä alitti reilulla prosenttiyksiköllä valtion alkuperäisen 8,1 %:in tavoitteen. Odotettua parempi tulos johtui erityisesti valtionhallinnossa toteutetuista palkanalennuksista ja kuntasektorin erääntyvien maksujen vähentymisestä (Liettuan tilastovirasto 2011). Vuonna 2011 vaje supistui edelleen, ja valtion asettama 5,3 %:n budjettivajetavoite vaikuttaa realistiselta. Vuodelle 2012 tavoitteeksi on asetettu 3 %, joka on myös Maastrichtin sopimuksen mukainen ns. kynnysarvo (Liettuan finanssiministeriö 2011b ja d; EIU 2011b). Tällöin Liettuasta voisi tulla rahaliiton jäsen vuonna 2014. Pääministeri Kubiliusin mukaan julkista taloutta tasapainotetaan kuitenkin ennen kaikkea maan luottokelpoisuuden turvaamiseksi ja velanhoitokulujen kurissa pitämiseksi, eikä olisi katastrofi, vaikka Liettuan jäsenyys lykkääntyisi vuodesta 2014 eteenpäin (Kauppalehti 2011). SEB-pankin mukaan 3 %:n tavoite on kuitenkin ”mahdoton tehtävä”, ja pankki odottaakin vajeen asettuvan tänä vuonna noin 3,5 %:iin (ks. esim. The Baltic Course 2011e)

Kuvio 21 Valtiontalouden vaje, prosenttia BKT:stä

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011); Liettuan finanssiministeriö (2011b). Huom. e = ennuste.

Liettuan finanssiministeriön alustavien tietojen mukaan valtiontalouden vaje vuonna 2011 oli 4,8 % BKT:stä, mikä oli noin 2,3 mrd. LTL vähemmän kuin vuonna 2010. Vuonna 2011 valtion tulot olivat yhteensä noin 30,7 mrd. LTL ja menot noin 34 mrd. LTL (Liettuan finanssiministeriö 2012). Eri

taloustoimijoiden ennusteet Liettuan valtiontalouden vajeesta asettuivat viime vuoden osalta Nordean maltillisimmasta 5 %:in arviosta EIU:n 5,8 %:iin. Pankkien ja Liettuan finanssiministeriön arvioiden mukaan valtiontalouden vaje asettuu vuonna 2012 puolestaan Maastrichtin 3 % kriteerin alle, mutta selvästi varovaisempia arvioissaan ovat esimerkiksi EIU, joka arvioi maltillista laskua vuoden 2011 tasosta 5,8 %, sekä Oxford Economics (3,9 %). Oxford perustelee pessimististä arviotaan mm. presidentin pyrkimyksillä siirtää tulevia veronkorotuksia ja ajaa samalla eläkkeitä vuoden 2008 kriisiä edeltäneelle tasolle. Tästä johtuen Liettua nojautuu entistä enemmän talouskasvuun valtiontalouden vajeen kuromisessa. Liettuan hallitus sai kesäkuussa hyväksyttyä päätöksen eläkeiän asteittaisesta nostamisesta 65 ikävuoteen vuoteen 2026 mennessä. Nykyisin eläkeikä on naisilla 60 ja miehillä 62,5 vuotta. (Swedbank 2011 ja 2012; Nordea 2011; Oxford Economics 2011: EIU 2011c ja d; Liettuan finanssiministeriö 2012)

Swedbankin mukaan Liettuan valtion **budjetin tulopuoli** viime vuoden tammi-marraskuussa jäi jälkeen alkuperäisistä suunnitelmista. Kyseisellä ajanjaksolla valtio sai yritysten voitoista perittyä veroa 30 % alkuperäistä suunnitelmaa vähemmän. Ansioverotulot sen sijaan kasvoivat vuoden takaiseen ajankohtaan verrattuna peräti 59 % ja olivat 2,6 % valtion alkuperäistä suunnitelmaa suuremmat (Swedbank 2012 ja 2011).

EIU:n arvioiden mukaan Liettua voi joutua lähitulevaisuudessa lainaamaan entistä enemmän ulkomaista pääomaa, ellei se pysty kuroma valtiontalouden vajetta nykyistä nopeammin. Lisäksi Liettua saattaa yksityistää joitakin valtio-omisteisia yrityksiä, joiden arvoksi hallitus on arvioinut noin 6,6 mrd. dollaria. Toisaalta pääpainon nähdään kuitenkin olevan näiden yritysten tehokkuuden ja kannattavuuden parantamisessa, jolloin valtion osinkotulot lisääntyvät ja samalla yrityksistä tulee houkuttelevampia ulkomaisten sijoittajien silmissä (EIU 2011c ja d). Tässä on jo jossain määrin onnistuttu, sillä viime vuoden tammi-syyskuussa valtio-omisteisten yritysten liikevaihto kasvoi 4 % ja nettotulokset lähes kaksinkertaistuivat 326 miljoonaan liitiin, kun yritysten tehokkuus parantui (The Baltic Course 2011f). Liettuan valtionyhtiöt tekivät vuonna 2010 voittoa yhteensä noin 150 miljoonaa litia, mutta pääministeri Kubiliusin mukaan yksityistettyinä näiden yritysten yhteenlasketut voitot olisivat olleet vähintään miljardi litia (ks. esim. Lrytas.lt 2011). Tänä vuonna talousministeriö ennustaa valtio-omisteisten yritysten tuottavan valtiolle osinkotuloja noin 600 miljoonaa litia (The Baltic Course 2012).

Joulukuussa 2011 luottoluokitusyhtiö Fitch vahvisti Liettuan joukkovelkakirjojen **luottoluokituksen** tasolle BBB, mutta laski Liettuan näkymiä positiivisesta vakaaksi euroalueen ja kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden ongelmien vuoksi (Asian News Monitor 2012; Finance Roll 2011). Marraskuussa 2011 luottoluokitusyhtiö Moody's (2011) vahvisti Liettuan joukkovelkakirjojen luottoluokitukseksi Baa1 ja näkymät vakaaksi. Yhtiön mukaan maan keskipitkän aikavälin kasvunäkymät olivat hyvät maan pyrkiessä kohti eurojäsenyyttä. Moody's näki myös maan EU-jäsenyyden positiivisena seikkana, sillä EU:n uskotaan tukevan Liettuaa, mikäli maan maksuvalmius heikentyisi. Myös Standard & Poors on arvioinut Liettuan kasvunäkymät vakaaksi ja joukkovelkakirjojen luottoluokitukseksi BBB (Standard & Poors 2012).

Fitchin mukaan Eurooppaa ravistelevassa velkakriisissä voitaisiin ottaa mallia Baltiassa toteutetusta talouden tasapainottamisesta. Fitchin apulaisjohtaja Michele Napolitano totesi elokuussa 2011, että euroalueen reunamaat voisivat nykyisessä kiinteän valuuttakurssin tilanteessa parantaa kilpailukykyään keskipitkällä aikavälillä vain antamalla hinta- ja palkkatason laskea. Myös DNB Bank pitää Baltian maiden tilannetta hyvänä mallina Euroopan velkakriisin kanssa painiskeleville maille (ks. esim. Taloussanomat 2011; The Baltic Course 2011a). Liettuan tavoitteena on perustaa itsenäinen kriisirahasto tulevien kriisien varalta. Valtiovarainministerin mukaan rahasto voitaisiin perustaa aikaisintaan vuosina 2014–2015, kun valtiontalouden vajeen ei enää pitäisi rasittaa valtion taloutta. Rahaston optimaaliseksi suuruudeksi ministeri Simonyte arvioi noin 20 mrd. litia (The Baltic Course 2011b).

Haastateltujen suomalaisyritysten edustajien mielestä Liettuan valtiontalouden tila vaikutti kohtalaisen hyvältä, vaikka velan määrä onkin noussut huomattavasti: *"Sanotaan niin kuin eurooppalaisittain kestäväällä pohjalla [...] kovat karsinnat tehtiin viime laman aikana. Nyt poliitikot ja tutkimuslaitokset ovat sitä mieltä, että Liettua on kohtalaisen hyvissä asemissa ottamaan uuden laman vastaan"*. Toisaalta vuosien 2008–2009 kriisin jälkeen kaikki mahdolliset säästötoimenpiteet on jo toteutettu, joten lisäleikkausten toteuttaminen voisi käytännössä olla lähes mahdotonta: *"Minä ymmärsin joistakin kirjoituksista, että nyt on leikattu kaikki mitä voidaan periaatteessa leikata, tai mikä on järkevää leikata. Eli nyt ajetaan ns. himmeillä valoilla tuolla valtiontaloudessa"*. Eräs haastateltavista nosti myös esille ongelman, joka vaivaa monia muitakin Euroopan maita – liian suuren julkisen sektorin: *"Liettuassa on niin paljon ihmisiä julkisella sektorilla töissä, että yksityisen sektorin täytyy jatkossa tuottaa entistä enemmän verotuloja valtiolle, jotta valtio saa maksettua jatkossakin eläkkeet ja muut sosiaalitet. Ja tässä on valtion suurin haaste, koska heillä on jo nyt joka kuukausi haasteita saada kaikki maksettua"*.

Liettuan keskuspankin (2011) mukaan Liettuan talouden suurin riski syksyllä 2011 oli EU-alueen julkistalouksien tilanne. Tartuntariski on keskuspankin mukaan kasvanut merkittävästi, erityisesti jos huomioidaan maailman pääomamarkkinoiden suuri keskittyneisyys. Nämä tekijät saattavat keskuspankin arvioiden mukaan nostaa Liettuan valtion lainojen korkoja ja heikentää talouden kasvunäkymiä. Jos korkotaso lähtisi nousuun, seuraisi siitä monia haasteita: yritykset lykkäisivät investointejaan, ja yksityinen kulutus kärsisi, kun kotitaloudet innostuisivat säästämään korkojen nousun siivittämänä. Heikentynyt kotimainen kysyntä voisi nostaa työttömyyttä ja hidastaa inflaatiota. Esimerkiksi puolen prosenttiyksikön korkojen nousu vähentäisi keskuspankin mukaan investointeja jopa 24 %, mutta toisaalta yksityistä kulutusta vain 2 %. Tässä tilanteessa BKT- kasvu jäisi 2,5 %:iin ja vaihtotaseen vaje laskisi, koska vienti ei kärsisi mutta tuonti laskisi.

Lähteet:

Asia News Monitor (2012) Lithuania: Fitch Rates Lithuania's USD1.5bn Eurobond due 2022 'BBB', 26.1.2012

EIU (2011a) Lithuania: Country outlook, EIU ViewsWire, June 1, 2011

EIU (2011b) Lithuania economy: Budget deficit falls, EIU ViewsWire, May 5, 2011

EIU (2011c) Lithuania: Country risk summary, EIU ViewsWire, August 1, 2011

EIU (2011d) Lithuania: Key developments, EIU ViewsWire, August 1, 2011

Eurostat (2011) Provision of deficit and debt data for 2010 - first notification, Available in URL:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-26042011-AP/EN/2-26042011-AP-EN.PDF

Finance Roll (2012) Fitch Rates Lithuania's USD1.5bn Eurobond due 2022 'BBB', 26.1.2012

Kauppalehti (2011) Euroon ehkä vuonna 2014, 13.10.2011

Liettuan finanssiministeriö (2011a) General Government Debt by Type of Debt Holder, Available in URL:
http://www.finmin.lt/web/finmin/skola_pagal_kreditorius

Liettuan finanssiministeriö (2011b) Convergence Programme sets stricter public deficit and debt reduction objectives, Available in URL: http://www.finmin.lt/web/finmin/naujienos?erp_item=naujiena_001587

Liettuan finanssiministeriö (2011c) Central Government Debt in June, 1.8.2011, Available in URL:
http://www.finmin.lt/web/finmin/pranesimai_spaudai?erp_item=naujiena_001654

Liettuan finanssiministeriö (2011d) Silpstant eksportui BVP augimas lėtės, 30.11.2011, Available in URL:
http://www.finmin.lt/web/finmin/naujienos?erp_item=naujiena_001716

Liettuan finanssiministeriö (2012) Central Government Revenue and Expenditure 2011, 1.2.2012, Available in URL:
http://www.finmin.lt/web/finmin/pranesimai_spaudai?erp_item=naujiena_001754

Liettuan keskuspankki (2011) Lithuanian Economic Review, November 2011, Available in URL:
http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_november_2011

Liettuan tilastovirasto (2011) General government deficit and debt in 2010, revised data, 21.10.2011, Available in URL:
<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9757>

Lrytas.lt (2011) A.Kubilius: Jei Lietuvos valstybės įmonės būtų privačiose rankose, uždirbtų milijardu litų daugiau, 29.8.2011, Available in URL: <http://www.lrytas.lt/-13146100831314540817-a-kubilius-jei-lietuvos-valstyb%C4%97s-%C4%AFmon%C4%97s-b%C5%ABt%C5%B3-priv%C4%8Diose-rankose-u%C5%BEDirbt%C5%B3-milijardu-lit%C5%B3-daugiau.htm>

Moody's assigns Baa1 to Lithuania's tap of USD eurobond, 14.11.2011, Available in URL:
http://www.moodys.com/research/Moodys-assigns-Baa1-to-Lithuanias-tap-of-USD-eurobond--PR_230549

Nordea (2011) Economic Outlook, August 2011, Available in URL:
<http://www.nordea.ru/documents/news/Nordea%20Economic%20Outlook%20August%202011.pdf>

Oxford Economics (2011) Country Economic Forecast: Lithuania, June 28, 2011.

Standard & Poors (2012) Sovereigns Rating List, Available in URL:
<http://www.standardandpoors.com/ratings/sovereigns/ratings-list/en/us/?subSectorCode=39&start=50&range=50&ffix=yes>

Swedbank (2011) Economic Outlook, 23.8.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook/>

Swedbank (2012) Lithuanian economy is resilient so far, 4.1.2012, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2012/The-Lithuanian-Economy---January-4-2012/>

Taloussanomat (2011) Fitch: Velkamaat, ottakaa oppia Baltiasta, 25.8.2011

The Baltic Course (2011a) DNB Bank: Baltics are model for Europe debt crisis, 1.9.2011

The Baltic Course (2011b) Simonyte: Lithuania could have a crisis fund in two years, 26.5.2011

The Baltic Course (2011c) Finmin: Lithuania would consider IMF aid if global markets worsen, 13.10.2011

The Baltic Course (2011d) Grybauskaitė: Lithuania successfully borrows on foreign markets, 10.11.2011

The Baltic Course (2011e) GDP growth forecast for Lithuania cut by SEB on European slowdown, 21.12.2011

The Baltic Course (2011f) State-owned enterprises portfolio's sales in Lithuania have grown up to 4% in 2011, 28.12.2011

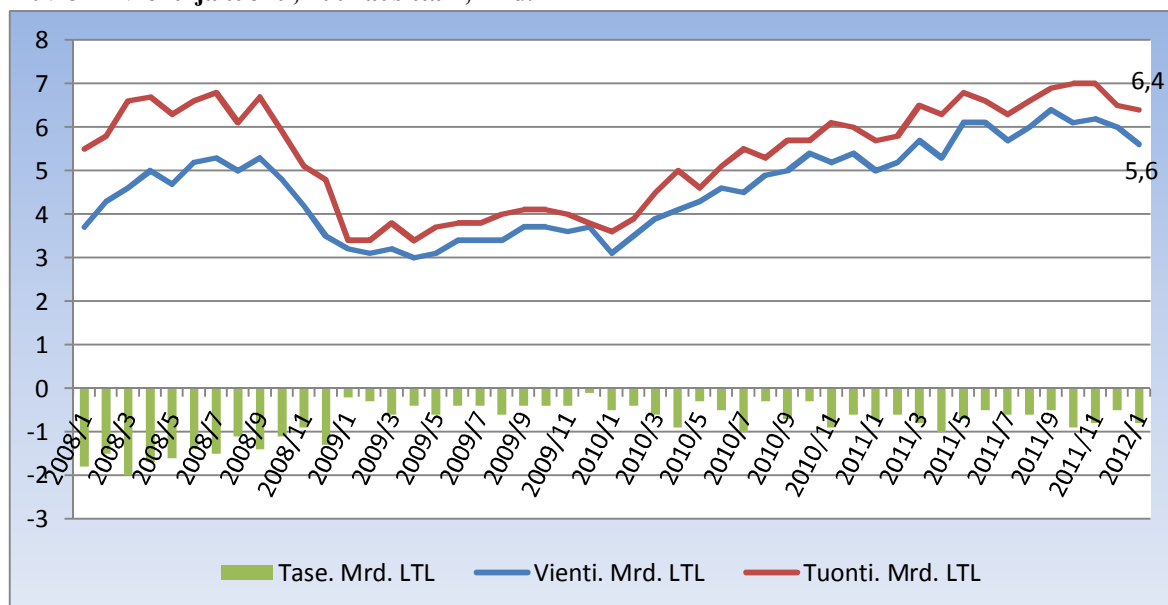
The Baltic Course (2012) Lithuanian ecomin: state companies' dividends in 2012 could be at EUR 174 mln, 5.1.2012

Ulkomaankauppa rikkonut ennätyksiä

Liettuan ulkomaankauppa lähti nopeaan syöksyyn kansainvälisen talouskriisin syövereissä syksyllä 2008. Ulkomaankaupan arvo säilyi matalana koko vuoden 2009, mutta helmikuusta 2010 lähtien sekä vienti että tuonti ovat kasvaneet melko tasaisesti. Vuonna 2011 vienti kasvoi 29 % ja tuonti 28 % edellisvuoteen verrattuna.

Viennin romahtamisella oli merkittävä vaikutus Liettuan talouden alamäkeen ja toisaalta toipumiseen, koska Liettuan BKT:stä yli puolet muodostuu viennistä.⁶ Viennin arvo kävi alimmillaan huhtikuussa 2009, minkä jälkeen se lähti nousuun ja oli syyskuussa 2011 jo yli puolet tätä korkeampi eli noin 6,4 mrd. LTL eli uusiin ennätyslukemiin. Vienti nousi viime vuonna usean kuukauden ajan yli 6 mrd. litin, mikä oli historiallisen korkea taso (Kuvio 22) (Liettuan tilastovirasto 2011 ja 2012). Viennin nopean kasvun taustalla voidaan selvästi nähdä tuotannon tehostumisen ja Liettuassa toteutetun sisäisen devalvaation seurauksena parantunut maan kilpailukyky. Lisäksi erityisesti käytettyjen moottorikulkuneuvojen jälleenvienti Ivy-maihin kasvoi nopeasti aina kesään 2011 asti. Heinäkuussa Valko-Venäjällä, Kazakstanissa ja Venäjällä käyttöön otetut korkeammat tullimaksut (jopa 4-10-kertaiset) vähensivätkin käytettyjen moottoriajoneuvojen jälleenvientiä Ivy-maihin, mikä hidasti myös kokonaisviennin kasvua (Swedbank 2011; IMF 2011; Liettuan tilastovirasto 2012).

Kuvio 22 Vienti ja tuonti, kuukausittain, mrd. LTL

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011)

⁶ Lopputuotemenetelmällä mitaten, mikä tarkoittaa, että BKT on laskettu yksityisen ja julkisen kulutuksen, investointien sekä nettoviennin summana. [Tämän lisäksi BKT voidaan laskea ns. tulomenetelmällä eli tuotannon tuloerien summana (palkat, sosiaaliturvamaksut, voitot ja pääomakorvaukset), tai ns. arvonlisäysmenetelmällä (kuten Suomessa), jolloin BKT lasketaan tuotannosta; tuotannosta vähennetään väliuotekäyttö ja näin saadaan arvonlisäys, joka lasketaan toimialakohtaisesti ja summaamalla arvonlisäykset päästään bruttokansantuotteeseen.] (ks. esim. Tilastokeskus 2012)

Tuonnin kehitys on kulkenut yhdessä viennin kehityksen kanssa, mutta ollut jatkuvasti vientiä suurempaa, ja näin kauppataase on pysynyt negatiivisena koko tarkastelujakson ajan (Kuvio 23) (Liettuan tilastovirasto (2012)).

Tavararyhmittäin tarkasteltuna Liettuan vienti lisääntyi vuonna 2011 eniten polttoaineissa (40 %), lannoitteissa (61 %) sekä ajoneuvoissa (43 %). Ajoneuvojen kohdalla viennin kasvu oli tammi-kesäkuussa peräti 210 %, minkä jälkeen se romahti tullimaksujen muutoksen vuoksi. Tuonti kasvoi vuonna 2011 eniten ajoneuvoissa (49 %), raakaöljyssä (30 %), sekä koneissa ja mekaanisissa laitteissa (31 %). Kivennäistuotteiden viennin osuus kokonaisviennistä ajanjaksolla oli noin neljännes (25,6 %), koneiden ja mekaanisten laitteiden noin kymmenes (10,3 %) ja kemikaalituotteiden hieman vähemmän (9,2 %). Tuonnissa kivennäistuotteiden osuus oli vieläkin suurempi, yli kolmannes (35,1 %). Seuraavaksi suurimmat tuoteryhmät tuonnissa olivat koneet, laitteet ja elektroniikka (12,2 %) ja kemikaalituotteet (10,4 %) (Taulukko 3) (Liettuan tilastovirasto 2012).

Taulukko 3. Suurimpien tavararyhmien vienti ja tuonti v. 2011, mrd. LTL sekä % -muutos

Vienti	2011 (mrd. LTL)	Muutos vuoteen 2010		Tuonti	2011 (mrd. LTL)	Muutos vuoteen 2010
Kivennäistuotteet	17,60	39,7 %		Kivennäistuotteet	26,40	35 %
Kuljetusvälineet ja tarvikk.	4,99	42,6 %		Kuljetusvälineet ja tarvikk.	6,24	48,5 %
Muovi ja muovitavarat jne.	4,04	16,6 %		Höyrykattilat, laitteet jne.	5,55	31,3 %
Lannoitteet	3,36	61,2 %		Sähkökoneet ja laitteet jne.	3,97	14,7 %
Huonekalut	3,56	23,9 %		Muovi ja muovitavarat jne.	2,71	19,3 %
Elektroniset koneet ja laitt.	2,91	18,2 %		Orgaaniset kemialliset yhd.	2,40	21,3 %
Puu- ja puutuotteet	2,32	24,5 %		Farmaseuttiset tuotteet	2,17	15,4 %
Meijerituotteet	1,67	16,1 %		Rauta ja teräs	1,59	42,4 %
Muut tuotteet	29,15	-		Muut tuotteet	27,18	-

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2012).⁷

EIU:n arvion mukaan Liettuan tuonnin arvoa tulee jatkossa kasvattamaan erityisesti korkea energian hinta, joskin heikko kotimainen kysyntä näyttäisi osaltaan rajoittavan tuontia. Toisaalta Liettuan vientiteollisuus tarvitsee paljon ulkomaisia tuotantopanoksia, ja viennin kasvun jatkuessa myös tuonnin arvo tulee nousemaan. Osaltaan tuonnin arvoa kasvattavat myös EU-rahoitteiset projektit, joista virtaa pääomaa Liettuan markkinoille (EIU 2011a). Liettuan keskuspankin mukaan eräs maan talouden kannalta huolestuttavista piirteistä onkin se, että tuonnin kasvuvauhti on ohittanut viennin kasvuvauhdin. Tuonnin kasvuun on vaikuttanut varsinkin investointihyödykkeiden kasvu, kun samaan aikaan tuotantopanosten tuonnin kasvuvauhti on hidastunut viennin kasvuvauhdin hiipumisen vuoksi. Keskuspankin arvioiden mukaan maan tärkeimpien vientimarkkinoiden kysyntä

⁷ Tavararyhmien (I-XX) CN-nimikkeistön suomenkieliset vastineet: Tullihallitus (2009)

tulee heikentymään, ja tälle vuodelle keskuspankki odottaa vain 5,3 % kasvua reaaliyhteistyössä (Liettuan keskuspankki 2011a ja b).

Liettuan tärkeimpien kauppakumppaneiden joukossa ei vuonna 2011 tapahtunut merkittäviä muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Valtaosa kaupasta käydään lähinaapureiden kanssa, mutta kauppa kasvaa nopeimmin muiden EU-maiden kanssa (mm. Ranska, Alankomaat ja Viro). Viennissä tärkeimmät kauppakumppanit olivat Venäjä (16,6 % osuus kokonaisviennistä, ei taulukossa), Latvia (10,2 %), Saksa (9,3 %), sekä Puola (7 %), ja samat maat hallitsivat myös tuontia; Venäjä (32,8 %), Saksa (9,7 %), Puola (9,1 %), sekä Latvia (6,6 %). Suhteellisesti eniten vienti kasvoi ko. ajanjaksolla Viroon (69,6 %) ja Ranskaan (60,5 %) ja tuonti kasvoi vastaavasti eniten Valko-Venäjältä (85,1 %) ja Alankomaista (42 %) (Taulukko 4) (Liettuan tilastovirasto 2012).

Taulukko 4. Liettuan 10 tärkeintä kauppakumppania, vienti ja tuonti 2011, milj. LTL

Vienti	2011 (milj. LTL)	Osuus viennistä	Muutos vuoteen 2010	Tuonti	2011 (milj. LTL)	Osuus tuonnista	Muutos vuoteen 2010
Venäjä	11537	16,6 %	36,4 %	Venäjä	25650	32,8 %	29,0 %
Latvia	7118	10,2 %	40,7 %	Saksa	7617	9,7 %	18,5 %
Saksa	6475	9,3 %	21,2 %	Puola	7137	9,1 %	31,8 %
Puola	4864	7,0 %	16,4 %	Latvia	5187	6,6 %	34,6 %
Viro	4624	6,6 %	69,6 %	Hollanti	3862	4,9 %	42,0 %
Hollanti	4266	6,1 %	42,1 %	Ruotsi	2612	3,3 %	30,6 %
Valko-Venäjä	3607	5,2 %	27,0 %	Italia	2470	3,2 %	22,6 %
Iso-Britannia	2887	4,1 %	8,6 %	Belgia	2449	3,1 %	23,0 %
Ranska	2876	4,1 %	60,5 %	Viro	2193	2,8 %	25,8 %
Ruotsi	2484	3,6 %	27,2 %	Valko-Venäjä	1920	2,5 %	85,1 %

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2012).

Vientiteollisuuden suuren roolin vuoksi Liettuan talous onkin erittäin riippuvainen tärkeimmistä kauppakumppaneistaan, ja mahdolliset ongelmat suurimmissa vientimaissa vaikuttavat välittömästi Liettuan talouteen (ks. esim. EIU 2011b). Suomalaisyrityksen edustaja on samoilla linjoilla: *”Että vaikka tietysti Liettua tekee paljon kauppaa Valko-Venäjän ja Venäjän kanssa, niin kyl se tietysti vaikuttaa toi muukin maailma siihen.”* Liettuan tärkeimmät vientimarkkinat ovat EU (61 %) ja IVY-maat (28 %), joiden yhteenlaskettu osuus Liettuan viennistä on lähes 90 %, minkä vuoksi Liettuan (ja muidenkin Baltian maiden) tulisi pyrkiä kasvattamaan ulkomaankauppaa myös muiden kehittyvien talouksien kanssa (Liettuan tilastovirasto 2012; DNB Bank 2011).

Danske Bankin mukaan viennin keskittyminen Venäjälle ja Saksaan on kuitenkin etu Liettualle nyt, kun maailmantalouden näkymät ovat heikentyneet (Danske Bank 2011). Suomalaishaastateltu vahvistaa näkemyksen: *”...vientihän nyt vetää hyvin, että se on positiivinen asia.”* Muihin Baltian maihin verrattuna tilanne tässä suhteessa kuitenkin hieman vaihtelee: Viron vientiriippuvuus on vieläkin suurempi, ja Latvian puolestaan pienempi kuin Liettuan. Viennin osuus

bruttokansantuotteesta on Virossa noin 75 % ja Latviassa noin 45 %, kun se Liettuaassa on noin 55 %. Tässä valossa maailmantalouden synkentyneet näkymät huolettavat Baltiassa eniten juuri Viroa, jonka vientiriippuvuus on suorastaan pelottavan suurta (ks. esim. SEB 2011).

Swedbank'in pääekonomisti Nerijus Mačiuliksen mukaan maailmantalouden hidastuminen tulee vaikuttamaan Liettuan vientiin kasvua hidastavasti lähitulevaisuudessa. Samoin SEB-pankin pääekonomisti Vilija Tauraitė ilmaisi huolensa Saksan talouden yskimisestä vuoden toisella neljänneksellä. Toisaalta alkuvuoden 2011 viennin kasvu tuli erityisesti viennistä IVY-maihin, sekä Puolaan ja Latviaan, joissa on selvästi paremmat kasvumahdollisuudet. IVY-maihin suuntautunut vienti kasvoi pääasiassa moottoriajoneuvojen kaupan ansiosta, joka kuitenkin hiipui tuontitullien noustua heinäkuussa 2011 (Alfa 2011; Lithuania Tribune 2011). Myös Liettuan keskuspankki (2011b) arvioi, että ulkomaisen kysynnän heikentyminen vaikuttaisi nopeasti Liettuan talouteen.

Swedbankin mukaan eräs merkittävä uhka Liettuan kilpailukyvyllä on laskeva öljynhint, joka saattaa aiheuttaa devalvaatiopaineita Venäjän ruplalle. Tämä taas heikentäisi merkittävästi Liettuan vientiyritysten kilpailukykyä, etenkin viennissä IVY-maihin, joihin Liettuan vienti on kasvanut voimakkaasti vuodesta 2010 lähtien. Toisaalta ruplan devalvaation vaikutukset reaalityalouteen saattaisivat jäädä kuitenkin jokseenkin pieniksi, koska merkittävä osa IVY-viennin kasvusta on tullut moottoriajoneuvojen edelleenviennistä alueelle. Reaalityalouden kannalta suurempi uhka on Saksan markkinoiden mahdollinen hyytyminen, koska Saksaan vietiin noin 12 % kaikista Liettuaassa tuotetuista tavaroista vuoden ensimmäisen puoliskon aikana (Swedbank 2011). Liettuan keskuspankin (2011b) mukaan laskeva öljynhint, vaikuttaisi puolestaan positiivisesti maan talouteen. Keskuspankin mukaan öljynhinnan lasku saisi inflaation laskemaan, joka vaikuttaisi positiivisesti yksityiseen kulutukseen ja investointeihin ja täten myös työmarkkinoihin.

Lähteet:

Alfa (2011) Economists: U.S. has avoided bankruptcy, but because of Lithuania's exports will slow down, 4.8.2011.

Danske Bank (2011) Macro Monitor Lithuania, 20.10.2011,

[http://danskeanalyse.danskebank.dk/abo/MacroMonitorLithuania201011/\\$file/MacroMonitor_Lithuania_201011.pdf](http://danskeanalyse.danskebank.dk/abo/MacroMonitorLithuania201011/$file/MacroMonitor_Lithuania_201011.pdf)

DNB Bank (2011) Baltic Economic Outlook 2011, Available in URL: <http://dnb.lt/en/publications/Baltic-Rim-Economic-Outlook/?archive=296>

EIU (2011a) Lithuania: Country outlook, EIU ViewsWire, July 1, 2011

EIU (2011b) Lithuania economy: Growth in Q1 of 2011, EIU ViewsWire, Jun 7, 2011

IMF (2011) Republic of Lithuania, 2011 Article IV Consultation, November 2011, Available in URL:

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2011/cr11326.pdf>

Liettuan keskuspankki (2011a) Economic Outlook for Lithuania, 11.8.2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/macroeconomic_forecast

Liettuan keskuspankki (2011b) Lithuanian Economic Review, November 2011, Available in URL:

http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_november_2011

Liettuan tilastovirasto (2011) M6050101: Exports and imports, seasonally adjusted by month, Available in URL:

<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M6050101&PLanguage=1&PXSID=0&ShowNews=OFF>

Liettuan tilastovirasto (2012) Foreign trade of Lithuania in January–November 2011, 9.1.2012, Available in URL:

<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=10733>

SEB (2011) Nordic Outlook, 30.8.2011, Available in URL:

http://www.seb.se/pow/wcp/filedownload.asp?file=DUID_5C362E1273767AB2C12578FC0026F761_Nordic_Outlook_1108E.pdf

Swedbank (2011) Economic Outlook, 23.8.2011, Available in URL:

<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook/>

Tilastokeskus (2012) Kolme tapaa laskea BKT, Available in URL:

<http://www.stat.fi/tup/verkkokoulu/data/talt/03/05/index.html>

The Lithuania Tribune (2011) SEB bank analyst: German economic problems – a bad sign to Lithuania, 19.8.2011

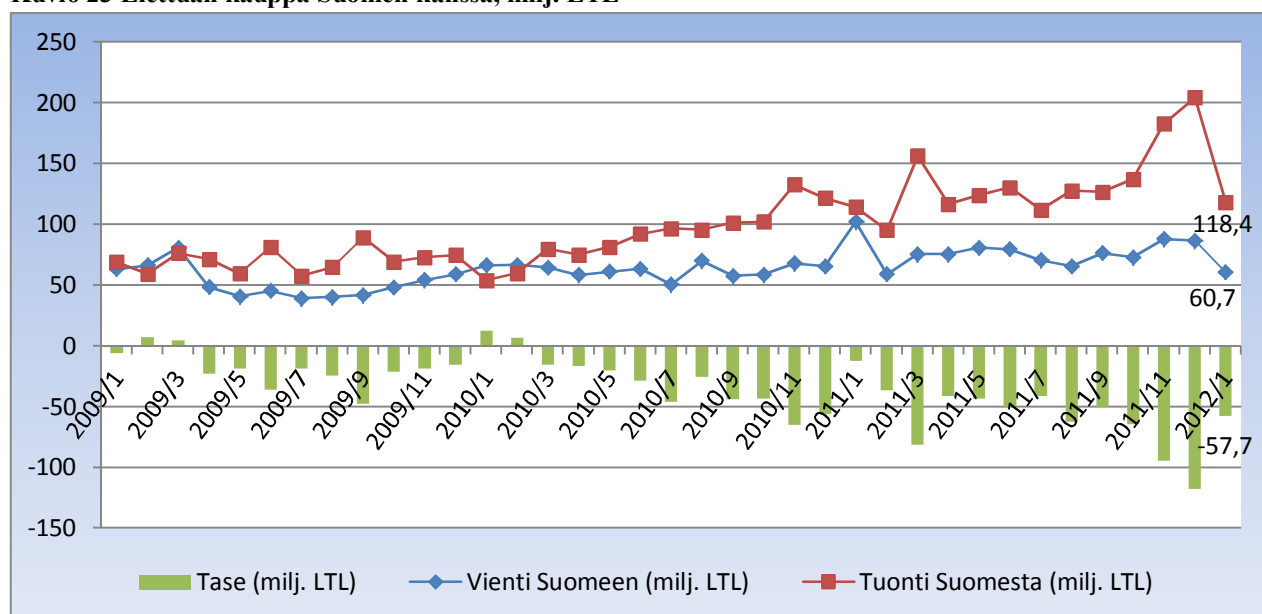
Liettuan kauppa Suomen kanssa kasvussa

Suomi on ollut Liettualle suhteellisen pieni kauppakumppani: esimerkiksi vuonna 2010 Suomen osuus Liettuan viennistä oli ainoastaan noin 1,4 % ja tuonnista noin 1,8 %, eli kutakuinkin saman verran kuin edellisenä vuonna. Sen sijaan viime vuonna Suomen osuus Liettuan viennistä laski hitusen 1,3 %:iin, kun osuus Liettuan kokonaistuonnista puolestaan nousi selvästi 2,1 %:iin. (Liettuan tilastovirasto 2011a).

Liettuan kokonaiskauppa Suomen kanssa on ollut trendinomaisessa kasvussa vuoden 2010 alusta lähtien (Kuvio 23). Erityisesti Liettuan tuonti Suomesta on kasvanut voimakkaasti, kun vastaavasti Liettuan vienti Suomeen on kasvanut selvästi vaimeammin. Liettuan tilastoviraston mukaan Liettuan tuonti Suomesta oli huipussaan noin 1,7 mrd. LTL ennen talouskriisiä vuonna 2007, minkä jälkeen se laski selvästi, mutta on noussut nopeasti vuodesta 2010. Viime vuonna Liettuan tuonti Suomesta oli arvoltaan noin 1,6 mrd. LTL eli lähes aiempien huippulukemien tasolla. Marras-joulukuussa tapahtunut erityisen korkea hyppäys tuonnissa lienee johtunut erityisesti kivennäispolttoaineiden sekä höyrykattiloiden ja -laitteiden toimituksista Liettuaan.

Sen sijaan Liettuan vienti Suomeen oli ennen kriisiä korkeimmillaan vuonna 2008 noin 761 milj. LTL, mistä se laski selvästi vuonna 2009, mutta lähti nousuun jälleen vuonna 2010 (752 milj. LTL). Viime vuonna Liettuan viennin arvo Suomeen kasvoi edelleen voimakkaasti ollen peräti 933 milj. LTL. Näin ollen kauppataase on ollut jo pitkään negatiivinen Liettualle (Liettuan tilastovirasto 2011a ja b).

Kuvio 23 Liettuan kauppa Suomen kanssa, milj. LTL

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011b).

Tavararyhmittäin tarkasteltuna viime vuonna Liettuan viennissä Suomeen ei tapahtunut kovin merkittäviä muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Tupakkavalmisteet olivat edelleen selvästi Liettuan suurin vientituote, jota seurasi muovit ja muovitavarat. Nämä muodostivat yhdessä reilusti yli neljänneksen Liettuan viennistä Suomeen (Taulukko 5). Seuraavaksi suurimmat tuoteryhmät olivat erilaiset tarkkuuslaitteet, huonekalut ja sähkökoneet.

Myöskään Liettuan tuonnissa Suomesta ei merkittäviä muutoksia tapahtunut. Selvästi suurinta tuonti oli kategorioissa höyrykattilat, koneet ja mekaaniset laitteet, sekä sähkökoneet ja -laitteet, jotka yhdessä muodostivat jopa yli kaksi kolmasosaa koko tuonnin arvosta. Näiden lisäksi Liettuaan tuotiin Suomesta mm. kuljetusvälineitä ja -tarvikkeita, kivennäispolttoaineita sekä paperi-, kartonki- ja pahvituotteita (Liettuan tilastovirasto 2012). Perinteisesti Liettuaan on tuotu Suomesta juuri konepaja- ja elektroniikkateollisuuden koneita ja laitteita, sekä paperiteollisuuden tuotteita, jotka ovat olleet Suomen tärkeimpiä vientiteollisuuden aloja (esim. Heliste ym. 2007).

Taulukko 5 Liettuan kauppa Suomen kanssa, 10 suurinta vienti- ja tuontitavararyhmää CN-nimikkeistön (Combined Nomenclature) mukaan, 2011

LIETTUAN VIENTI SUOMEEN Suurimmat vientitavararyhmät	Vienti (milj. LTL)	LIETTUAN TUONTI SUOMESTA Suurimmat tuontitavararyhmät	Tuonti (milj. LTL)
Tupakka ja valmistetut tupakankorvikkeet	138.046,6	Höyrykattilat, koneet ja mekaaniset laitteet; niiden osat	299.423,2
Muovit ja muovitavarat	125.892,4	Sähkökoneet ja -laitteet sekä niiden osat	292.059,5
Optiset, mittaus-, tarkistus-, tarkkuus-, lääketieteelliset jne. kojeet ja laitteet; niiden osat ja tarvikkeet	55.907,9	Kuljetusvälineet ja kulkuneuvot (muut kuin rautatien tai raitiotien) sekä niiden osat ja tarvikkeet	154.730,4
Huonekalut	52.582,3	Kivennäispolttoaineet	111.674,2
Sähkökoneet ja -laitteet sekä niiden osat	51.564,5	Paperi, kartonki ja pahvi; paperimassa-, paperi-, kartonki- ja pahvitavarat	101.564,7
Puu ja puusta valmistetut tavarat; puuhiili	45.794,2	Puusta tai muusta kuituisesta selluloosa-aineesta valmistettu massa	81.037,8
Kivennäispolttoaineet	45.001,5	Rauta ja teräs	72.895,0
Vaatteet ja vaatetustarvikkeet	44.938,6	Muovit ja muovitavarat	61.782,6
Höyrykattilat, koneet ja mekaaniset laitteet; niiden osat	42.885,1	Optiset, mittaus-, tarkistus-, tarkkuus-, lääketieteelliset jne. kojeet ja laitteet; niiden osat ja tarvikkeet	38.097,7
Myllyteollisuustuotteet	39.991,9	Lannoitteet	35.442,7
Muut tuotteet	290.740,7	Muut tuotteet	379.489,2
KOKONAISVIENTI	933.345,7	KOKONAISTUONTI	1.628.197,0

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2012)

Liettuan ja Suomen välisen kaupan rakenteeseen ovat vaikuttaneet useiden kansainvälisten suuryritysten viime vuosina Liettuaan suuntautuneet investoinnit. Esimerkiksi tupakkatuotteiden nousu Liettuan suurimmaksi vientiartikkeliksi Suomeen liittyy Philip Morrisin tuotantoon Klaipedan

vapaakauppa-alueella. Toisaalta Liettuan tuonnissa Suomesta näkyy myös suomalaisyritysten investointeihin liittyvää tuontia, kuten koneita ja laitteita: *"Fortumhan on kovin aktiivinen tällä hetkellä siellä, mun mielestä ne rakentaa kahta laitosta, Klaipedaan ja Kaunasiin, että se saattais tietysti olla, että sinne on toimitettu teknologiaa tai vastaavaa."* (Ks. lähemmin "Suomalaiset investoinnit Liettuassa" -kappale.)

Lähteet:

Heliste, P., Kosonen, R. ja Mattila, M. (2007) Suomalaisyritykset Baltiassa tänään ja huomenna: liiketoimintanormien ja -käytäntöjen kehityksestä, Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja B-81, HSE Print. Available in URL:
<http://hsepubl.lib.hse.fi/pdf/hseother/b81.pdf>

Liettuan tilastovirasto (2011a) Exports, imports by country, Available in URL:
<http://www.stat.gov.lt/en/pages/view/?id=2787>

Liettuan tilastovirasto (2011b) M6050106: Exports and imports by the Combined Nomenclature (CN, 2-digits level) and countries, Available in URL:
<http://dbl.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M6050106&PLanguage=1&PXSID=0&ShowNews=OFF>

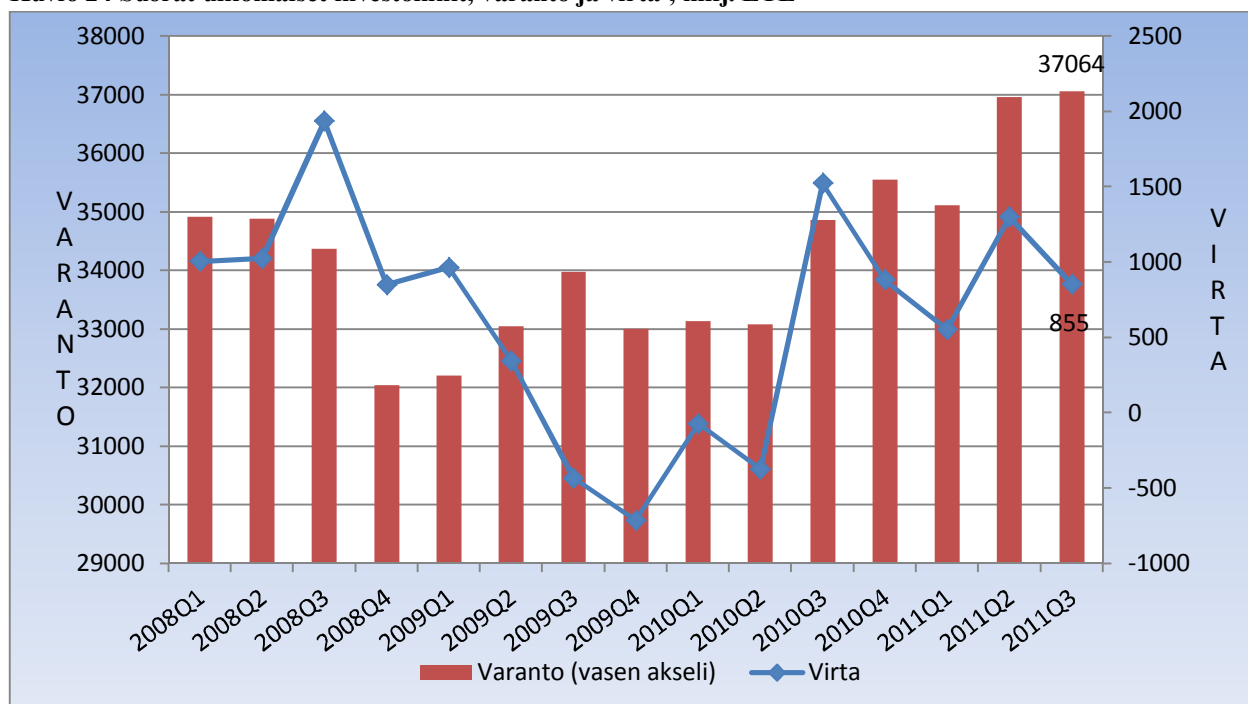
Liettuan tilastovirasto (2012) M6050306: Exports and imports by the Combined Nomenclature (CN, 2-digits level), country, year, Available in URL:
<http://dbl.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=M6050306&PLanguage=1>

Suomen Tulli (2011) Maatilastoja, Available in URL:
http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/ulkomaankauppatilastot/tilastoja/maatilastoja/index.jsp

Ulkomaiset investoinnit toipumassa

Liettuan vastaanottamien suorien ulkomaisten sijoitusten varanto laski selvästi talouskriisin vuoksi vuonna 2008, mutta lähti nopeaan kasvuun vuosina 2009–2010 ja saavutti vuoden 2011 kolmannella neljänneksellä uuden ennätysen, yli 37 mrd. LTL. Kasvupyrähdys investointivirrassa nähtiin jo viime vuoden toisella neljänneksellä, jolloin investointipääomaa virtasi maahan 1,8 mrd. LTL (Kuvio 24). Kasvua siivittivät erityisesti investoinnit valmistusteollisuuteen. Viime vuoden tammi-syyskuun aikana Liettuaan virtasi yhteensä 2,7 mrd. LTL ulkomaisia investointeja, jossa kasvua vuoden takaiseen oli peräti 1,6 mrd. LTL. Swedbankin mukaan suurin osa viime vuoden ulkomaisista investoinneista oli emoyhtiöiden tarjoamaa lainaa liettualaisille tytäryrityksilleen (Liettuan keskuspankki 2011a; Liettuan tilastovirasto 2011a, b c ja 2012; Swedbank 2011b).

Kuvio 24 Suorat ulkomaiset investoinnit, varanto ja virta⁸, milj. LTL

Lähde: Liettuan keskuspankki (2011a).

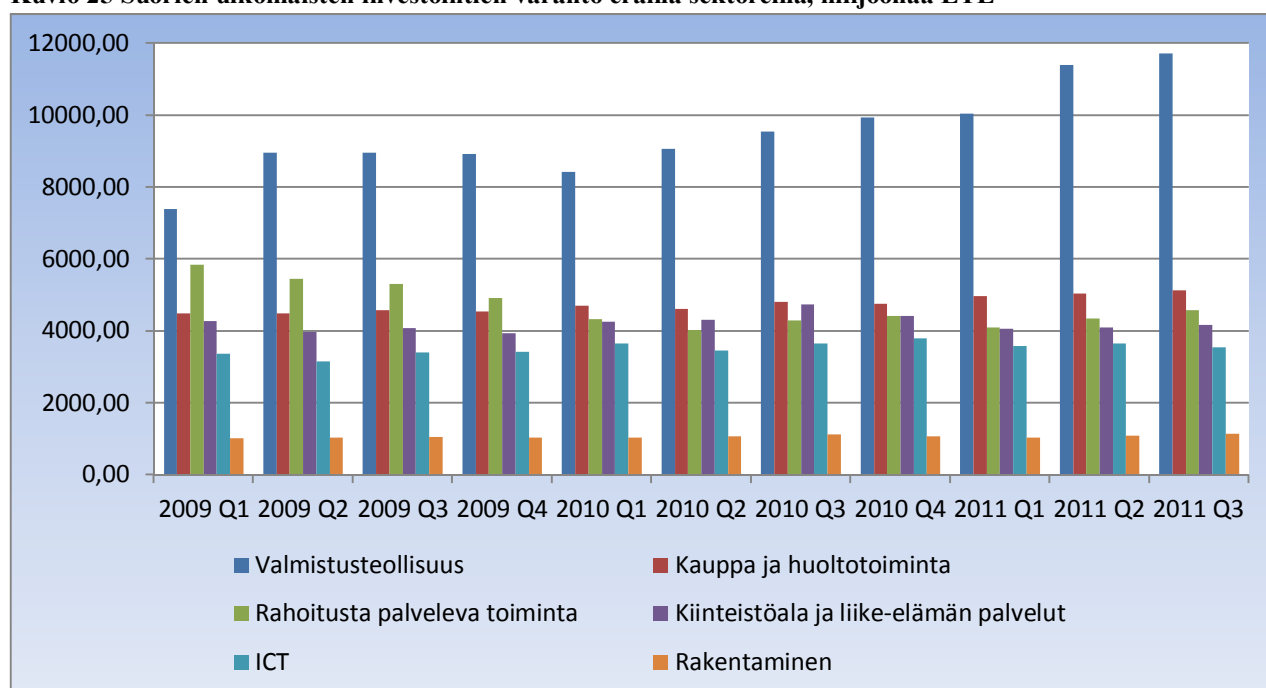
Toimialoittain tarkasteltuna vuonna 2010 ulkomaisia investointeja virtasi selvästi eniten Liettuan valmistusteollisuuteen (noin 1,18 mrd. LTL), kiinteistöalalle ja liiketoiminnan palveluihin (581 milj. LTL), sähkö-, kaasu-, ja vesiteollisuuteen (349 milj. LTL), sekä kauppa- ja huoltotoimintaan (117 milj. LTL) (Liettuan keskuspankki 2011b). Kokonaisuudessaan vuonna 2010 Liettuassa aloitettiin 42 investointiprojektia ulkomaisten sijoittajien toimesta. *Invest in Lithuania* arvioi näiden projektien

⁸ Investointien negatiivinen virta voi olla seurausta investointien arvonalennuksista, lainojen takaisinmaksuista tai investointien myymisestä.

tuovan maahan noin 4 mrd. LTL (1,15 mrd. €) ja luovan noin 3.300 uutta työpaikkaa seuraavien kolmen vuoden aikana (Invest Lithuania 2011a).

Viime vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana suurimmat ulkomaiset investoinnit tehtiin valmistusteollisuuteen (1,76 mrd. LTL), rahoitus- ja vakuutuspalveluihin (734,5 milj. LTL), tukku- ja vähittäiskauppaan (357,7 milj. LTL), sekä rakentamiseen (101 milj. LTL). Kuviosta 25 voidaan havaita nopea kasvu valmistusteollisuuden investointivarannossa, joka on saavuttanut jo lähes 12 mrd. LTL arvon (Liettuan keskuspankki 2011a ja b).

Kuvio 25 Suorien ulkomaisten investointien varanto eräillä sektoreilla, miljoonaa LTL

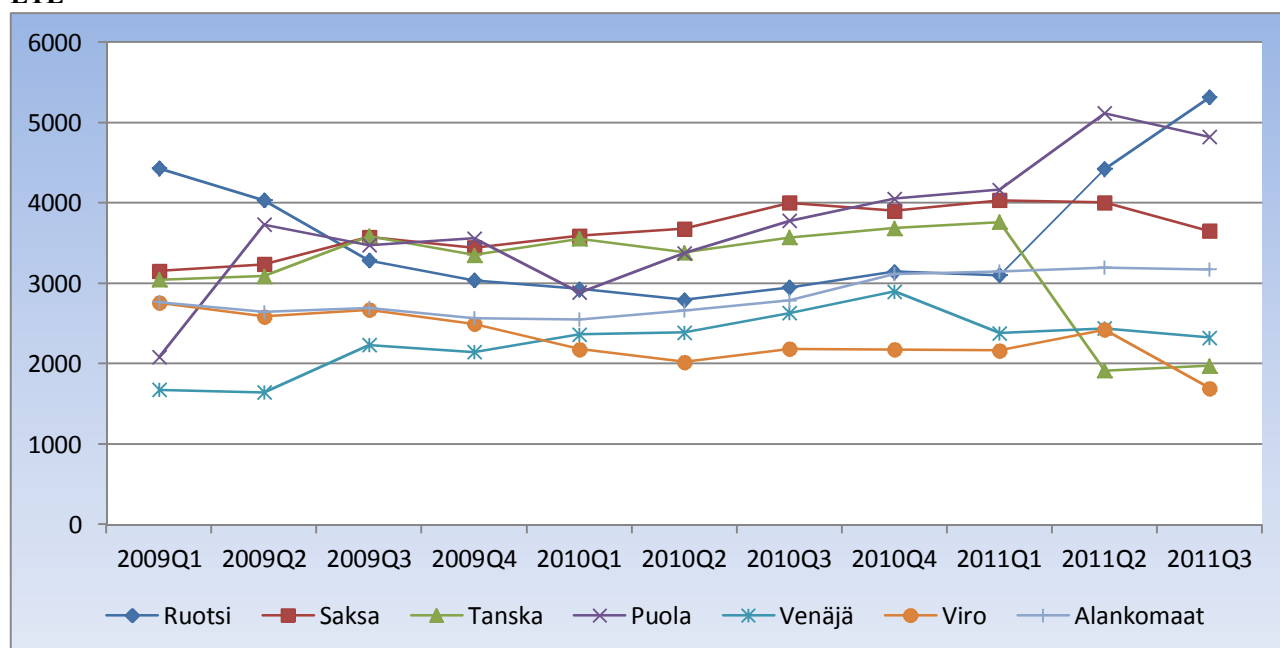
Lähde: Liettuan keskuspankki (2011b).

Alkuperämaittain tarkasteltuna Liettuan vastaanottamien investointien suurimpia lähteitä ovat olleet mm. Puola, Saksa ja Ruotsi (Kuvio 26). Puola nousi vuoden 2006 viimeisellä neljänneksellä kertaheitolla Liettuan tärkeimmäksi ulkomaiseksi investoijaksi, kun puolalainen PKN Orlen osti Liettuan suurimman energiayhtiön Orlen Lietuvan (aikaisemmin Mažeikių Nafta). Ruotsi oli muutaman vuoden ajan Liettuan suurin ulkomaisten investointien alkuperämaa erityisesti rahoitussektorin investointiensa ansiosta (esim. SEB ja Swedbank). Ruotsalaisten sijoitusten varanto Liettuassa kuitenkin laski merkittävästi kansainvälisen talouskriisin seurauksena, koska maassa toimivat ruotsalaispankit palauttivat pitkä- ja lyhytkestoisia lainoja emoyhtiöilleen pankkien välisten lainamarkkinoiden tyrehtyessä.

Vuosien 2009–2010 aikana Liettua vastaanotti runsaasti sijoituksia myös Saksasta ja Tanskasta. Ruotsalaisen investointivarannon arvo vuoden 2011 syyskuussa oli 5318 milj. LTL (14,3 % koko ulkomaisten investointien varannosta), kun vastaavasti puolalaisen investointivarannon arvo oli 4825

milj. LTL (13 % koko varannosta). Kokonaisuudessaan viime vuoden tammi-syyskuussa Liettuaan tehtiin selvästi eniten sijoituksia Ruotsista (3,3 mrd. LTL), Puolasta (1 mrd. LTL), Suomesta (305 milj. LTL), Alankomaista (216 milj. LTL), sekä Sveitsistä (139 milj. LTL). Koko investointivarannon arvo oli syyskuun päättyessä noin 37,1 mrd. LTL %, eli noin 2,2 mrd. LTL enemmän kuin vuoden 2010 syyskuun lopussa (Liettuan keskuspankki 2011a; Liettuan tilastovirasto 2011b, c ja 2012; Swedbank 2011b).

Kuvio 26 Ulkomaisten suorien sijoitusten kanta Liettuassa syyskuussa 2011, 7 suurinta alkuperämaata, miljoonaa LTL

Lähde: Liettuan keskuspankki (2011a)

Invest in Lithuanian mukaan Liettuan markkinat ovat tällä hetkellä huomattavasti aiempaa suotuisimmat länsimaisille sijoittajille, koska maa hakee ennen kaikkea strategisia sijoittajia. Arvioiden mukaan esimerkiksi venäläissijoittajat ovat sen sijaan olleet kiinnostuneita suurista projekteista (The Lithuania Tribune 2011a), ja myös useat venäläispankit ovat kiinnostuneita laajentumaan Liettuaan (ks. esim. The Baltic Course 2011e).

Vaikka ulkomaisten investointien määrä tulee todennäköisimmin saavuttamaan jälleen uudet ennätykset vuoden 2011 lopullisissa tilastoissa, ovat ne jäämässä Swedbankin arvioiden mukaan kuitenkin alle vuoden 2008 tason BKT-osuuteen suhteutettuna. Pankin mukaan ulkomaisten investointien kasvun hidastumisen syy on rakenteellinen. Liiketoimintaympäristö ei ole vielä suosiollinen, minkä lisäksi valtaosa ulkomaisista investoinneista keskittyy palvelualoihin, jotka ovat vähemmän pääomavaltaisia (Swedbank 2011a). Toisaalta vuoden lopussa maahan virtasi huomattavan paljon uusia ulkomaisia investointeja pääomavaltaiselle valmistussektorille.

Muihin Baltian maihin verrattuna Liettua on viime vuosina vastaanottanut vähemmän ulkomaisia investointeja kuin Viro, mutta hieman enemmän kuin Latvia. Vielä vuonna 2000 kaikkien kolmen maan keräämät ulkomaiset sijoitukset olivat kuitenkin arvoltaan hyvin lähellä toisiaan. Erot kasvoivat huomattavasti viime vuosikymmenellä: UNCTAD:n (2011) investointiraportin "*World Investment Report 2011*" Viro on houkuttellut eniten ulkomaisia sijoituksia (16,4 mrd. USD), Liettua toiseksi eniten (13,4 mrd. USD) ja Latvia vähiten (10,8 mrd. USD). Liettua on kuitenkin kirimässä Viron etumatkaa kiinni.

Liettuan johto on viimeisten vuosien aikana mainostanut Liettuan investointimahdollisuuksia maailmalla hyvin aktiivisesti ja varsin tuloksekkaasti. Valtio on tavoitellut erityisesti korkean jalostusasteen omaavaa ja teknologiaintensiivistä teollisuutta vetoamalla mm. alhaiseen verotukseen, kilpailukykyiseen liiketoimintaympäristöön, osaavaan työvoimaan, sekä valtiojohdon vahvaan tukeen investointeja kohtaan (Kauppalehti 2011; Invest in Klaipeda 2010). Nopea talouskasvu, EU-jäsenyys, bilateraaliset kauppasopimukset, sekä avoimuus ulkomaisia investointeja kohtaan ovatkin houkutteleet maahan monia kansainvälisiä yrityksiä (Venkataramany & Miller 2010). Liettuan tilastoviraston (2011d) mukaan vuoden 2010 päättyessä Liettuassa toimi 2.977 ulkomaisen yrityksen omistamaa yritystä, joista 36 % toimi kaupan parissa ja 15 % valmistusteollisuudessa.

Todisteina Liettuan viime vuosien menestyksestä ulkomaisten investointien houkuttelemisessa esimerkiksi Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki (EBRD) piti Liettuaa esimerkkinä onnistuneista ulkomaisista sijoituksista, ja vastaavasti Ernst & Young arvioi tuoreessa tutkimuksessaan Liettuan olevan **Baltian houkuttelevin sijoituskohde** kansainvälisille yrityksille (ks. esim. The Lithuania Tribune 2011b; Ernst & Young 2011).

Myös Liettuan talouslehdet ovat vastikään raportoineet useista suurista investointisuunnitelmista eri toimialoilla. Teollisuudessa viime vuonna muun muassa tanskalainen Danspin ja ruotsalainen Swedish Pelly Intressenter sopivat alustavasti investoivansa Liettuaan. Investointien suunniteltu arvo olisi noin 48 milj. LTL (ks. esim. Ministry of Economy 2011). Kanadalaisen lääkejätin Valeant Pharmaceuticals International suunnitelmissa on ostaa Liettuan suurin lääkevalmistaja AB Sanitas. Kaupan kokonaisarvoksi on arvioitu noin 314 miljoonaa euroa, mikä olisi suurin yrityskauppa koko Baltian alueella viimeisten vuosien aikana, ja tekisi myös Valeant:sta suurimman yksittäisen kanadalaisinvestoijan Liettuassa (ks. esim. Enterprise Lithuania 2011b).

Liike-elämän palveluissa ja IT-puolella nähtiin myös merkittäviä investointisuunnitelmia. Muun muassa norjalaisyritykset Mirror Accounting (tili- ja konsulttitoimisto) ja Storebrand Group (vakuutusyhtiö) aikoivat investoida Liettuaan yhteensä 70,5 miljoonaa litia (noin 20,4 miljoonaa euroa). Mirror Accounting sijoittaa Liettuan palvelujensa laajentamiseen ja Storebrand Group laajentaa palvelukeskustaan. Uusia työpaikkoja arvioitiin syntyvän noin 270 (The Baltic Course 2011a). Myös Dell suunnittelee avaavansa Liettuaan uuden datakäsittely- ja asiakaspalvelukeskuksen (The Lithuania Tribune 2011d). Western Union sen sijaan jo avasi Euroopan palvelukeskuksensa Vilnassa toukokuussa 2011, jolloin mainittiin myös kiinalaisen teknologiajätin Huaweiin

suunnitelmista avata tutkimuslaboratorio Vilnaan yhteisprojektina Vilnan yliopiston kanssa syksyllä 2011 (ks. esim. Enterprise Lithuania 2011a; The Lithuania Tribune 2011e)

Myös kaupan alalla tehtiin merkittäviä päänavauksia. Mm. IKEA on vahvistanut suunnitelmat Vilnan lentokentän lähettyville avattavasta myymälästä. Investointiprojektin alustava arvio on 107 milj. euroa (ks. esim. The Baltic Course 2011b; Invest Lithuania 2011b). Myös saksalainen vähittäiskauppaketju Lidl suunnittelee Liettuan toimintojen uudelleen käynnistämistä. Ketju hankki jo vuonna 2002 useita maa-alueita uusia kauppapaikkoja varten, mutta myi ne eteenpäin vuonna 2008. Nyt yhtiö kuitenkin suunnittelee avaavansa vähittäiskauppoja kaikkiin Liettuan kaupunkeihin, joissa on yli 20.000 asukasta. Yhtiö on aloittanut jo uusien työntekijöiden ja toimitilojen etsimisen Liettuassa (The Lithuania Tribune 2011c; Stores 2011). Brittiläinen tavarataloketju Next avasi syksyn alussa ensimmäisen myymälänsä koko Baltian alueella Vilnaan ja myös lukuisat muut kansainväliset yhtiöt ovat aloittaneet tai aloittelemassa toimintoja Liettuassa lähiaikoina (ks. esim. The Lithuania Tribune 2011f; Invest Lithuania 2011b).

Syyskuussa 2011 maassa vieraili myös ensimmäinen virallinen kauppavaltuuskunta Yhdysvalloista, jossa oli mukana merkittäviä yrityksiä Fortune 500-listalta (esim. AT&T, Exelon, Sutherland Global Services). Valtuuskunnan tavoitteena oli erityisesti tutustua Liettuan IT-alaan, palvelukeskuksiin, uusiutuvaan energiaan sekä bioteollisuuteen. Amerikkalaisen kauppakamarin puheenjohtaja Tadas Vizgirda kertoi ennen tapaamista odottavansa 2-3 bilateraalisen sopimuksen syntymistä maiden välillä, mikä tekisi Yhdysvalloista yhden kymmenestä suurimmasta ulkomaankauppakumppanista Liettualle (The Lithuania Tribune 2011g). Myös NASA on kiinnostunut Liettuan tieteellisestä potentiaalista ja mahdollisesta yhteistyöstä maan avaruusteknologiayhtiöiden ja yliopistojen kanssa. NASAn mukaan Liettua on tunnettu teknologiaosaamisestaan, erityisesti pienissä satelliiteissa (ks. esim. The Baltic Course 2011c).

Kokonaisuudessaan viime vuoden tammi-syyskuussa Liettuassa aloitettiin 16 ulkomaista investointiprojektia, jotka olivat yhteisarvoltaan noin 300 milj. LTL, ja joiden arvioitiin luovan noin 2.200 uutta työpaikkaa Liettuaan. Näin ollen investointiprojektien määrä, -yhteisarvo ja niiden luomien työpaikkojen määrä jäisivät selvästi vuodesta 2010, jolloin aloitettiin 42 ulkomaista investointiprojektia yhteisarvoltaan 4 mrd. LTL, joilla arvioitiin luotavan noin 3.300 uutta työpaikkaa (Invest Lithuania 2011b).

Eräs pitkään suunnitteilla ollut investointihanke on ollut **uuden ydinvoimalan** rakentaminen Visaginaksen kuntaan Ignalinan suljetun ydinvoimalan korvaamiseksi. Hanke kohtasi kuitenkin joulukuussa 2010 suuren takapakin, kun ainoa silloinen elinvoimainen kumppaniehdokas, Korea Electric Power Corporation (KEPCO), vetäytyi hankkeesta viime metreillä. Tämän jälkeen japanilainen Hitachi ilmoittautui mahdolliseksi rakentajaksi ja osakkaaksi tulevaan ydinvoimalaan. The Lithuania Tribune -lehden (2011h) mukaan yhtiö oli kiinnostunut myös muunlaisesta taloudellisesta toiminnasta Liettuassa ja maassa odotettiin Hitachin mahdollisen edustuston perustamista. Joulukuussa 2011 Liettuan hallitus ja Hitachi allekirjoittivat alustavan

toimilupasopimuksen (konsessiosopimuksen), joka menee vielä keväällä Liettuan parlamentin hyväksyttäväksi (The Baltic Course 2011j)

Alun perin muiden Baltian maiden ja Puolan kanssa yhteisprojektina toteutettavaksi suunniteltu ydinvoimala on kohdannut huomattavan paljon haasteita kussakin maassa, ja on mahdollista, muttei kuitenkaan kovin todennäköistä, että Liettua tulee rakentamaan voimalan ilman mainittujen maiden panosta. Esimerkiksi Puola ehti jo marraskuussa 2011 ilmoittaa vetäytyvänsä koko hankkeesta, mutta joulukuussa maan viranomaiset totesivat paluun hankkeen pariin olevan kuitenkin edelleen mahdollista. Myöskään Viro ei toistaiseksi ole varmistanut mahdollista osallistumistaan tai tavoittelemaansa omistusosuutta hankkeeseen, mutta Eesti Energian pääjohtajan Sandor Liiven mukaan mahdollinen panostus Virosta saattaisi olla noin miljardin euron luokkaa. Voimalan kokonaisrakennuskustannuksiksi on alustavasti arvioitu noin 5 mrd. euroa. Latvia vahvasti halunsa osallistua hankkeeseen noin 15–20 %:n omistusosuudella heti alustavan konsessiosopimuksen allekirjoituksen jälkeen. Liettua on saamassa hankkeesta vähintään 34 %:in omistuksen (The Baltic Course 2011i, j ja k; BBC Monitoring European 2012). Eräs suomalaishaastateltu pitää hanketta kuitenkin epävarmana: *”...kyllähän kaikki tajuu sen, että maat yrittää pitää energian hinnan järkevällä tasolla. Että jos ydinvoimala tulee, kolmen maan yhteinen, mihin en kyllä usko, [...] niin sit se on nykyisen sukupolven lapset ne, jotka siitä ydinvoimasta sitten nauttii.”*

Myös vanhan Ignalinan ydinvoimalan käytöstä poistaminen on kohdannut haasteita viime aikoina, esimerkiksi sulkemiseen kohdennettujen varojen väärinkäyttöepäilysten vuoksi. Epäselvyyksien johdosta mm. Liettuan varaenergiaministeri Romas Svedas erosi yllättäen viime syksynä. Lisäksi marraskuussa 2011 Liettua sai EU:lta vain 210 miljoonaa euroa lisärahaa voimalan sulkemiseen, kun se oli alun perin pyytänyt 770 miljoonaa euroa. Energiaministeri Arvydas Sekmokasin mukaan sulkemisen rahoituksessa on käytännössä 1,5 mrd. euron aukko (ks. esim. The Lithuania Tribune 2011i; The Baltic Course 2011f ja h).

Liettua tutkii tällä hetkellä myös vaihtoehtoisia energiantuotantomuotoja, kuten liuske kivien jalostusta kaasun tuotantoon. Marraskuussa 2011 Liettua ilmoitti esittävänsä kuluvan vuoden keväällä avoimen kutsun/tarjouspyynnön yrityksille tulla tutkimaan maan lounaisosissa sijaitsevia liuskekaasureservejä, joiden kooksi on alustavasti arvioitu peräti 120 miljardia kuutioneliötä, mikä riittäisi kattamaan maan oman kulutustarpeen 30–60 vuodeksi (Oxford Economics 2011; The Baltic Course 2011g ja 2012).

Liettuan investointiympäristössä on edelleen monia haasteita, jotka vähentävät myös ulkomaisten investoijien kiinnostusta maata kohtaan. Esimerkiksi DNB Bank:in ekonomisti Rimantas Rudziksen mukaan yksi suurimpia ongelmia Liettuassa on se, että maassa investoidaan varsin vähän erilaisiin uusiin teknologioihin, laitteisiin ja koneisiin (keskimäärin vain 4,5 % BKT:stä vuonna 2010, mikä oli EU -alueen kolmanneksiksi alhaisin osuus), joiden avulla luotaisiin perusteita talouden tulevalle kehitykselle. Muita ongelmia Liettuan investointiympäristössä ovat esimerkiksi investointialoitteiden juuttuminen järjestelmän rattaisiin sekä monimutkainen verojärjestelmä, joka vaikeuttaa erityisesti

pienien yritysten toimintaa. Rudzkis mainitsee Liettuan haasteina myös epäjohtonmukaisuuden maan talouspolitiikassa, osaavien työntekijöiden puutteen, liiketoiminnan raskaan byrokratian, hankalat määräykset, korruption, liiketoimintaa tukevien julkisten instituutioiden puutteet, syvälle juurtuneet negatiiviset asenteet liiketoimintaa kohtaan, oikeuslaitoksen läpinäkyvättömyyden, sekä heikot lentoyhteydet (The Baltic Course 2011d).

Sen sijaan ulkomaalaisten yritysten investointihaluja Liettuaan saattaa lisätä maan hallituksen päätös laskea yritysten voitoista ja osingoista perittävän veron määrää 20 %:sta 15 %:iin, joka tuli voimaan tammikuussa 2010. EIU:n arvioiden mukaan uudistettu verokanta tulee pysymään tällä tasolla vielä pitkään, mikä antaa Liettualle ennen muuta kilpailuetua ulkomaisten investointien hankinnassa suhteessa Latviaan ja Viroon (EIU 2011). Haastateltujen suomalaisyritysten edustajien mukaan Liettuassa ei myöskään ole törmätty ylivoimaiseen byrokratiaan. Erityisesti maan liittyminen Euroopan Unioniin vuonna 2004 paransi tilannetta selvästi: *"EU-jäsenyyden myötä tuli vissi ero byrokratiaan. Sen jälkeen alettiin päästä ihan normaaliin käytännön työhön"*. Tilanne on kehittynyt yrityksiltä vaadittavan paperityön ja hallinnoinnin osalta edelleenkin parempaan suuntaan, kuten haastattelukommentista voi päätellä: *"Kyllä se byrokratian kehitys on parempaan suuntaan menossa. Se on hyvä uutinen."*

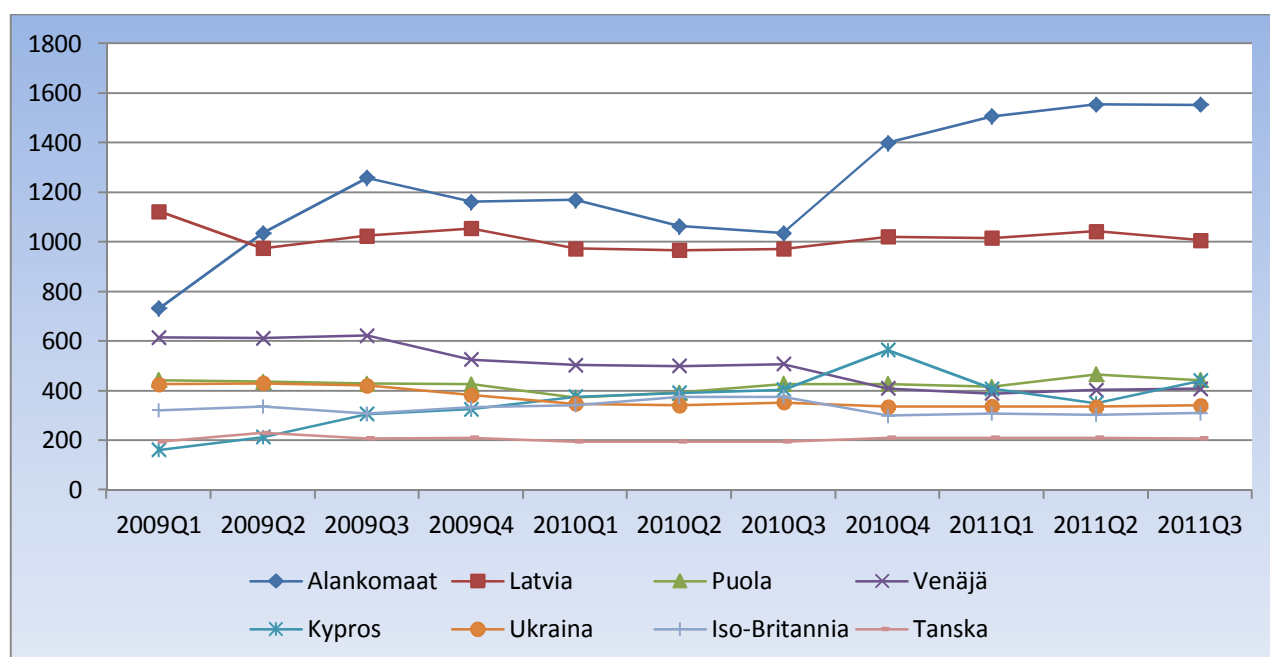
Liettuassa toteutetun kyselyn mukaan 78 % liettualaisista on kuitenkin yhtä mieltä siitä, että maa tarvitsee ulkomaisia investointeja. Vain 13 % vastaajista näki ulkomaiset investoinnit negatiivisessa valossa. Positiivisten näkemysten merkittävin syy oli uusien työpaikkojen syntyminen, kun taas negatiivisesti suhtautuvat selittivät mielipidettään mm. sillä, että ulkomaisten yritysten tulo aiheuttaa kovaa kilpailua kotimaisille yrityksille (The Baltic Course 2011d).

Forbes-lehden liiketoimintaympäristövertailussa vuonna 2011 Liettua rankattiin 128 maan joukosta sijalle 32, jolla se oli myös vuonna 2010. Viro oli sijalla 19 (-2), Latvia sijalla 41 (ennallaan), ja Suomi sijalla 11 (ennallaan) (Forbes 2011). Sen sijaan Maailmanpankin *"Doing Business"* -vertailussa maiden keskinäiset sijoitukset olivat hieman erilaiset: ainoastaan Latvian sijoitus nousi edellisvuodesta ja maa ohitti samalla molemmat naapurinsa saavuttaen sijaluvun 21, kun Viro oli sijalla 24 ja Liettua sijalla 27. Samassa vertailussa Suomi sai sijaluvun 11 (The World Bank 2011).

Maailman talousfoorumin tuoreimmassa kilpailukykyvertailussa Liettua nousi sijalle 44 (nousua 3 sijaa). Myös Latvian sijoitus parani ja maa oli tuoreella listalla sijalla 64 (nousua 6 sijaa). Viron sijoitus pysyi sen sijaan ennallaan 33:ssa ja maa oli selvästi kilpailukykyisin naapureihinsa verrattuna (World Economic Forum 2011). Liettuan taloutta pidetään kansainvälisissä vertailuissa myös suhteellisen avoimena, sillä tuoreimman *"Economic Freedom of the World"* -raportin mukaan Liettua oli tutkituista 141 maasta avoimuudessa sijalla 24. Tässä oli huomattavaa parannusta vuoteen 2010, jolloin Liettuan sijoitus oli 33 (yhteensä 141 maasta). Viro sijoittui sijalle 15 ja Latvia sijalle 60 (Cato Institute 2011).

Liettua ulkomaille tehtyjen sijoitusten tärkein kohdema oli pitkään naapurimaa Latvia. Vuoden 2009 puolivälissä suurimmaksi kohdemaaksi nousi kuitenkin Alankomaat, jonne liettualaista pääomaa on virrannut kiihtyvää tahtia pari viimeisen vuoden aikana (Kuvio 27).

Kuvio 27. Liettua ulkomaille tehtyjen suorien sijoitusten varanto, 8 tärkeintä kohdemaata, miljoonaa LTL

Lähde: Liettuan keskuspankki (2011a)

Alankomaiden nousu investointikohteeksi selittynee talouskriisin aiheuttamalla pääomien siirtelyllä verotuksellisesti suotuisampiin kohtemaihin, pikemminkin kuin liettualaisten kasvaneella kiinnostuksella Alankomaita kohtaan. Eräs suomalainen haastateltu uskoi tilanteen liittyvän osittain veronkiertoon ns. offshore -yhtiöiden kautta, ja hänen mukaansa samaa ilmiötä on ollut havaittavissa myös muissa Itä-Euroopan maissa.

Liettualaiset investoinnit ulkomaille ovat kaiken kaikkiaan hyvin pieniä. Vuonna 2010 Liettua ulkomaille tehtyjen sijoitusten virta oli yhteensä vain noin 206 milj. LTL ja investointivarannon arvo vuoden 2010 päättyessä oli 5,4 mrd. LTL. Suurimmat investoinnit vuonna 2010 tehtiin Kyprokselle (170 milj. LTL), Bosnia ja Herzegovinaan (102 milj. LTL), Valko-Venäjälle (62 milj. LTL), sekä Iso-Britanniaan (46 milj. LTL), kun vastaavasti suurimmat kotiutukset tehtiin Norjasta (-95 milj. LTL), Latviasta (-67 milj. LTL), sekä Venäjältä (-59 milj. LTL). Sektoreittain suurimmat investoinnit tehtiin vesikuljetuksiin (140 milj. LTL) sekä kuljetus- ja varastointipalveluihin (87 milj. LTL). Vastaavasti suurimmat kotiutukset tehtiin kiinteistöpalveluista (-237 milj. LTL) ja telekommunikaatiopalveluista (-48 milj. LTL) (Liettuan keskuspankki 2011a).

Sen sijaan tammi-syyskuussa 2011 Liettuasta virtasi ulkomaille investointipääomaa noin 305 miljoonaa LTL eli enemmän kuin koko vuonna 2010. Eniten investointeja tehtiin Alankomaihin (154 milj. LTL), Puolaan (66 milj. LTL), Saksaan (46 milj. LTL), Valko-Venäjälle (36 milj. LTL), Venäjälle (32 milj. LTL), Latviaan (25 milj. LTL), sekä Bulgariaan (19 milj. LTL). Suurimmat kotiutukset tehtiin Kyprokselta, josta investointeja vedettiin takaisin noin 114 milj. LTL arvosta. Sektoreittain suurimmat investoinnit Liettuasta ulkomaille tammi-syyskuussa tehtiin valmistusteollisuuteen (113 milj. LTL), kiinteistöpalveluihin (90 milj. LTL), sekä tukku- ja vähittäiskauppaan (71 milj. LTL). Suurimmat kotiutukset tehtiin vesikuljetuksista (83 milj. LTL) (Liettuan keskuspankki 2011c).

Lähteet:

BBC Monitoring European (2012) Estonian power company's head confirms interest in Lithuanian nuclear plant, 20.1.2012

Cato Institute (2011) Economic Freedom of the World: 2011 Annual Report, Available in URL:
<http://www.cato.org/pubs/efw/>

EIU (2011) Lithuania economy: Ten year growth outlook, EIU ViewsWire, June 7, 2011

Enterprise Lithuania (2011a) China's Huawei to set up research laboratory in Vilnius, 19.5.2011, Available in URL:
<http://www.verslilietuva.lt/en/about/news/news/view/china-s-huawei-to-set-up-research-laboratory-in-vilnius>

Enterprise Lithuania (2011b) Canadian pharmaceutical giant loading its leg in Lithuania, 14.6.2011, Available in URL:
<http://www.verslilietuva.lt/en/about/news/partners-news/view/canadian-pharmaceutical-giant-loading-its-leg-in-lithuania>

Ernst & Young (2011) Ernst & Young's 2011 European attractiveness survey, Available in URL:
<http://www.investlithuania.com/files/files/2011%20European%20FDI%20Attractiveness.pdf>

Forbes (2011) Best Countries for Business, Available in URL: http://www.forbes.com/lists/2010/6/best-countries-10_Best-Countries-for-Business_Rank.html

Invest in Klaipeda (2010) Lithuania governments talks to 66 potential investors, 18.6.2010, Available in URL:
<http://www.investinklaipeda.com/good-news/Lithuania-Government-Talks-to-66-Potential-Investors>

Invest Lithuania (2011a) Lithuania attracted by 42 % more foreign capital, Available in URL:
<http://www.investlithuania.com/en/services/press/news/categoryView/news/lithuania-attracted-by-42-more-foreign-capital>

Invest Lithuania (2011b) News, Available in URL: <http://www.investlithuania.com/en/services/press/news/index>

Kauppalehti (2011) Liettuua nappasi IBM:n tutkimuskeskuksen, 13.10.2010

Liettuan keskuspankki (2011a) Foreign Direct Investment in Lithuania by Countries, Available in URL:
http://www.lb.lt/stat_pub/statbrowser.aspx?group=8006&lang=en

Liettuan keskuspankki (2011b) Foreign Direct Investment in Lithuania by Economic Activities NACE 1.1, Available in URL: http://www.lb.lt/stat_pub/statbrowser.aspx?group=8005&lang=en

Liettuan keskuspankki (2011c) Direct Investment Abroad by Economic Activities NACE 2.0, Available in URL:
http://www.lb.lt/stat_pub/statbrowser.aspx?group=8030&lang=en

Liettuan tilastovirasto (2011a) Foreign direct investment in I quarter 2011, 1.7.2011, Available in URL:
<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9418>

Liettuan tilastovirasto (2011b) Foreign direct investment in IV quarter 2010 and in 2010, 1.4.2011, Available in URL:
<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9822>

Liettuan tilastovirasto (2011c) Foreign direct investment in II quarter 2011, 10.3.2011, Available in URL:
<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=9972>

Liettuan tilastovirasto (2011d) M2030104: Foreign direct investment at the end of the quarter by economic activity (NACE 2), Available in URL:
<http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=M2030104&PLanguage=1&PXSID=0&ShowNews=OFF>

Liettuan tilastovirasto (2012) Foreign direct investment in III quarter 2011, 2.1.2012, Available in URL:
<http://www.stat.gov.lt/en/news/view/?id=10993>

Ministry of Economy of the Republic of Lithuania (2011) Projects totaling more than LTL 70 million to be implemented by two Norwegian companies in Lithuania, Available in URL:
<http://www.ukmin.lt/en/dokumentai/ziniasklaidai/detail.php?ID=31147>

Oxford Economics (2011) Country Economic Forecast: Lithuania, June 28, 2011.

Stores (2011) Lidl set to Re-enter Lithuania, Available in URL:
<http://www.stores.org/STORES%20Magazine%20September%202011/lidl-set-re-enter-lithuania>

Swedbank (2011a) Economic Outlook, 23.8.2011, Available in URL:
<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/Swedbank-Economic-Outlook/>

Swedbank (2011b) Industry stagnates; retail trade remains resilient, 2.12.2011, Available in URL:
<http://newsroom.swedbank.com/en/Publications/2011/The-Lithuanian-Economy---December-2-2011/>

The Baltic Course (2011a) Two Norway companies to invest over EUR 20 mln in Lithuania, 1.8.2011

The Baltic Course (2011b) Ikea eyes Lithuania market, 10.2.2011

The Baltic Course (2011c) NASA would like to cooperate with Lithuania companies and universities, 21.9.2011

The Baltic Course (2011d) Foreign investments in Lithuania hindered by different bureaucratic obstacles, 8.4.2011

The Baltic Course (2011e) Russian banks eye Lithuanian market, 9.11.2011

The Baltic Course (2011f) Commission pledges EUR 210 mln for Ignalina shutdown, 24.11.2011

The Baltic Course (2011g) Lithuania to announce tender to explore shale gas reserves, 28.11.2011

The Baltic Course (2011h) Lithuania faces funding gap of EUR 1.5 bln in closing Ignalina NPP, 24.11.2011

The Baltic Course (2011i) PGE might return to Visaginas NPP project, 22.11.2011

The Baltic Course (2011j) Visaginas NPP concession termsheet signed, 23.12.2011

The Baltic Course (2011k) Latvia wants 15-20% stake in Lithuanian NPP, 23.12.2011

The Baltic Course (2012) Poland's Lotos will look for shale gas in Lithuania, 24.1.2012

The Lithuania Tribune (2011a) Russian investments fall against the West, 13.9.2011

The Lithuania Tribune (2011b) fDi Intelligence: Lithuania – example of FDI attraction, 16.5.2011

The Lithuania Tribune (2011c) Lidl is serious about plans in Lithuania, 22.6.2011

The Lithuania Tribune (2011d) Dell may open support centers in Lithuania, 14.4.2011

The Lithuania Tribune (2011e) Western Union opens its Regional Centre in Vilnius, 5.5.2011

The Lithuania Tribune (2011f) The first “Next” store in the Baltic States opens in Vilnius, 22.8.2011

The Lithuania Tribune (2011g) First U.S. Certified Trade Mission to Lithuania, 10.8.2011

The Lithuania Tribune (2011h) HITACHI shows interest in investment environment in Lithuania, 2.8.2011

The Lithuania Tribune (2011i) A. Sekmokas refuses to resign, 8.9.2011

The World Bank (2011) Doing Business in a More Transparent World, 20.10.2011, Available in URL:
<http://www.doingbusiness.org/~media/FDPKM/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB12-FullReport.pdf>

UNCTAD (2011) World Investment Report 2011, Available in URL: <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2011-Full-en.pdf>

Venkataramany, Sivakumar. & Miller, Sean T (2010) Future Prospects For Foreign Investment In Lithuania: Does This Baltic Tiger Still Have Teeth?, International Business & Economics Research Journal - June 2010 Volume 9, Number 6

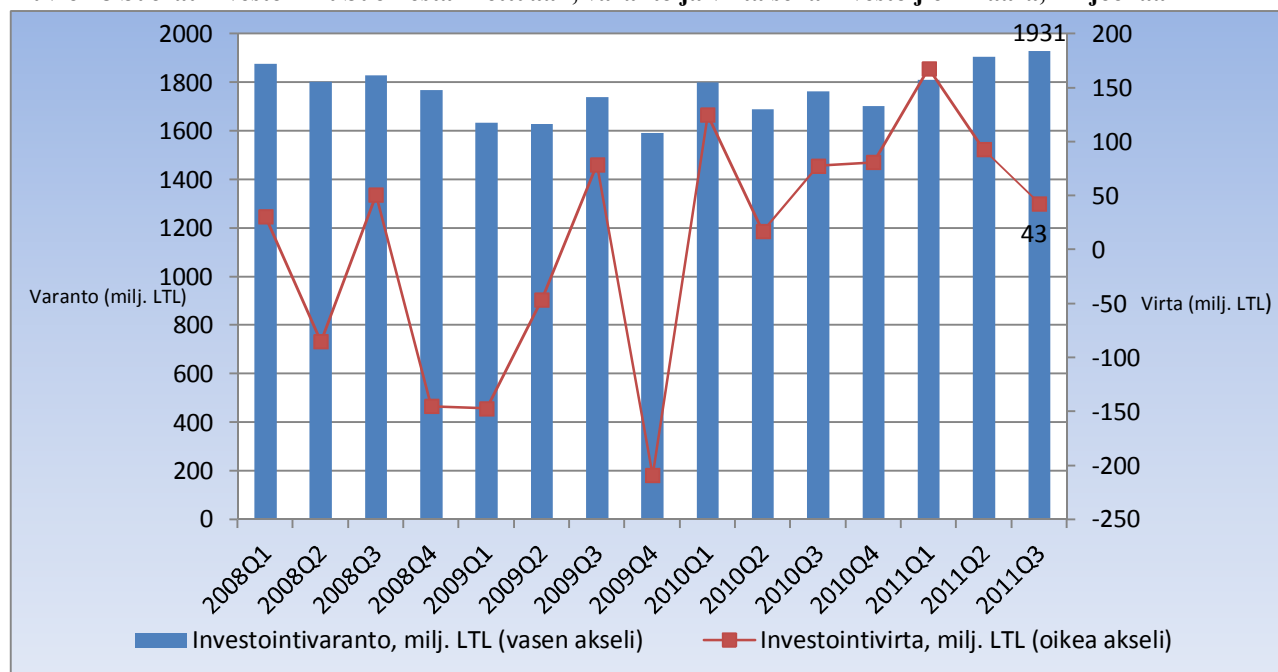
World Economic Forum (2011) The Global Competitiveness Report 2011-2012, Available in URL:
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf

Suomalaiset investoinnit Liettuaassa lähellä ennätystään

Suomalaisen investointivarannon kasvu Liettuaassa oli suhteellisen nopeata 2000-luvun alkupuolella. Vuonna 2000 varannon arvo oli noin 563 milj. LTL, kun se vuoden 2006 päättyessä oli kasvanut jo 1,93 mrd. litiin. Tämän jälkeen varannon arvo lähti lievään laskuun, jota kesti aina vuoteen 2010. Vuonna 2010 investointivirta Suomesta Liettuaan oli positiivista jokaisella vuosineljänneksellä, ja vuoden päättyessä Liettuaan oli virrannut suomalaista pääomaa yhteensä 302 milj. LTL ja varannon arvo oli noin 1,7 mrd. LTL. Tästä huolimatta investoijien määrä laski vuoden aikana (Liettuan keskuspankki 2011a; Liettuan tilastovirasto 2011).

Tammi-syyskuussa 2011 suomalaisen investointivarannon arvo Liettuaassa kasvoi edelleen noin 304 milj. LTL, ja syyskuun lopussa se oli noin 1,93 mrd. LTL eli vain muutamia miljoonia euroja pienempi kuin huippuvuonna 2006 (Kuvio 28). Näin ollen Suomi oli jopa kolmanneksi aktiivisin investoija Liettuaassa tällä ajanjaksolla Ruotsin ja Puolan jälkeen, tosin huomattavan suurella erolla (ks. kappale ”ulkomaiset investoinnit”). Suomen osuus kaikista Liettuaan suuntautuneista ulkomaisista investoinneista oli syyskuun 2011 lopussa 5,2 %, kun se vuoden 2010 päättyessä oli ollut 4,6 %. Pienen talouden, kuten Liettuan tapauksessa jo yksi suuri investointi tai toisen investoinnin arvonalennus vaikuttaa tilastoihin merkittävästi (Liettuan keskuspankki 2011a).

Kuvio 28 Suorat investoinnit Suomesta Liettuaan, varanto ja virta sekä investoijien määrä, miljoonaa LTL

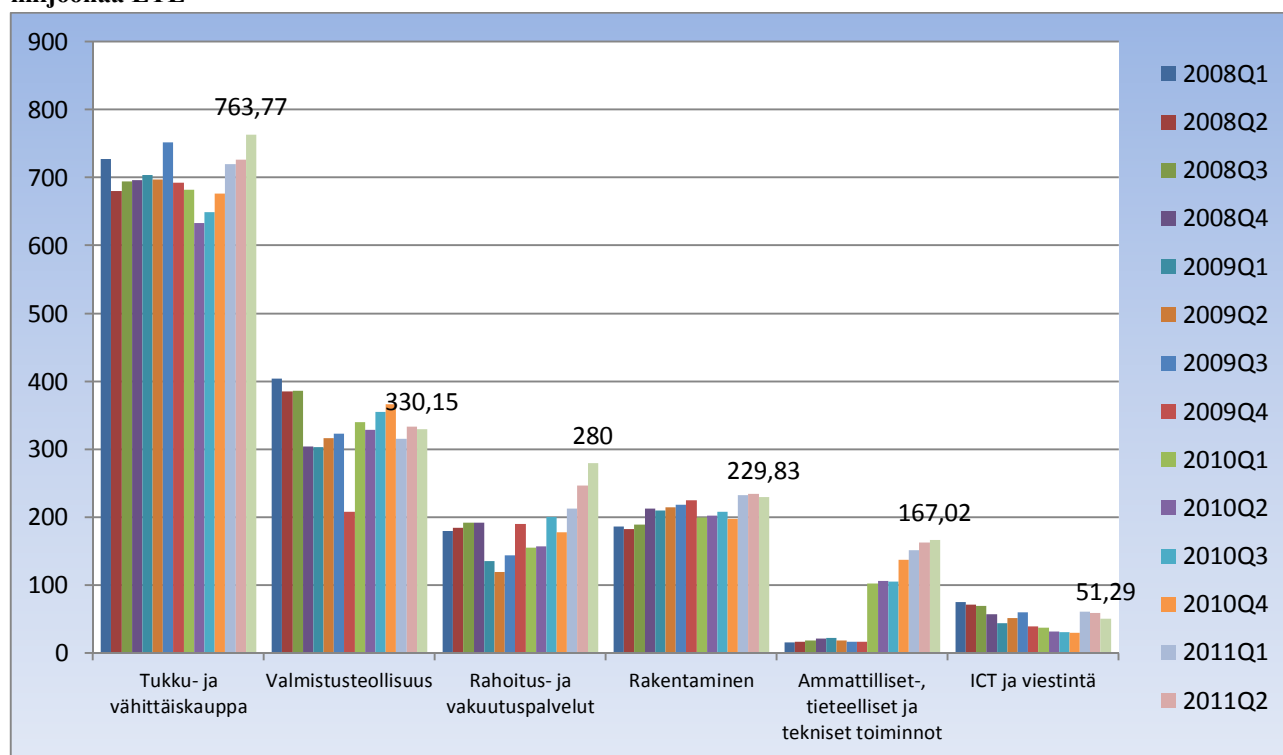
Lähde: Liettuan keskuspankki (2011a)

Sijoittajien määrä on kuitenkin samaan aikaan vähentynyt, mikä viittaa siihen, että yksittäisten investointien kokoluokka on ollut kasvussa. Vuoden 2010 päättyessä Liettuaassa toimi 188

suomalaisinvestoijaa, jossa laskua vuoden 2009 loppuun oli peräti 20 yrityksen verran. Korkeimmillaan suomalaisten sijoittajien määrä kävi vuoden 2009 maaliskuun lopussa, jolloin Liettuassa toimi yhteensä 213 suomalaisinvestoijaa. Sijoittajien lukumäärän tarkastelussa mielenkiintoinen havainto on, että kriisivuonna 2008 suomalaisinvestoijien määrä nousi vuoden jokaisella neljänneksellä huolimatta vaikeasta taloudellisesta tilanteesta, mutta siitä huolimatta investointivirta ko. ajanjaksolla oli noin 148 miljoonaa LTL negatiivinen (Liettuan keskuspankki 2011a; Liettuan tilastovirasto 2011).

Toimialoittain tarkasteltuna Liettuan suomalaissijoituksista merkittävin osa vuoden 2011 syyskuun päättyessä oli tukku- ja vähittäiskaupassa (mm. S-ryhmä Prisma, Neste Oil), jota seurasi valmistusteollisuus (mm. Finnfoam), rahoitusta palveleva toiminta (mm. Pohjola Seesam) ja rakentaminen (mm. Lemminkäinen & YIT). Kuten kuviosta 29 havaitaan, viimeisten parin vuoden aikana suomalaissijoituksissa on tapahtunut kasvua erityisesti rahoitus- ja vakuutuspalveluissa, sekä ammatillisissa, tieteellisissä ja teknisissä toiminnoissa (Liettuan tilastovirasto 2011). Jälkimmäiset ovat liittyneet esimerkiksi pääkonttoritoimintoihin ja liikkeenjohdon konsultointiin.

Kuvio 29: Suomalaisten suorien investointien varannon arvo eräillä toimialoilla Liettuassa, tilanne jakson lopussa, miljoonaa LTL

Lähde: Liettuan tilastovirasto (2011)

Suomalaisinvestointien varannon kasvu vuonna 2010 muodostui vain kahden eri toimialan kasvusta: valmistusteollisuudesta, jossa varannon arvo kasvoi vuoden aikana noin 158 milj. LTL, sekä asiantuntija-, tiede-, ja teknisistä palveluista, joissa varannon arvo kasvoi noin 121 milj. LTL. Muilla

toimialoilla varannon arvo laski vuoden aikana. Vuoden 2011 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana investointivaranto kasvoi puolestaan muilla sektoreilla paitsi valmistusteollisuudessa, jossa laskua vuoden 2010 viimeiseen neljännekseen oli 36,3 milj. LTL. Lisäksi kuljetus- ja varastointisektorilta lähti muutamia kymmeniä tuhansia litejä. Tukku- ja vähittäiskauppatoiminta oli edelleen selvästi suurin yksittäinen sijoitussektori noin 40 %:in osuudella kaikista suomalaisinvestoinneista. Sektorin osuus kuitenkin laski huomattavasti verrattuna vuoden 2009 loppuun, jolloin sen osuus oli peräti 49,5 % kaikista suomalaisinvestoinneista (Liettuan keskuspankki 2011b; Liettuan tilastovirasto 2011).

Vuonna 2010 Liettuassa nähtiin merkittäviä suomalaisinvestointeja vaikeasta taloustilanteesta huolimatta. Esimerkiksi Neste Oil laajensi huoltoasemaverkostoaan ja vuoden lopulla sillä oli maassa jo 59 huoltoasemaa (Kauppalehti 2010a). YIT sai 19 miljoonan euron urakkasopimuksen Vilnan yliopistolta ja Lemminkäinen 12 miljoonan euron tieurakkasopimuksen Liettuan tiehallinnolta (Kauppalehti 2010d ja e). Lämpöeristeiden valmistaja Finnfoam avasi puolestaan Kaunasin vapaakauppa-alueelle tuotantolaitoksen, investoinnin arvon ollessa lähes 30 miljoonaa euroa (Invest in Lithuania 2009). Alkuvuodesta 2010 Fortum ilmoitti solmineensa 140 miljoonan euron arvoisen sopimuksen Klaipėdan kaupungin kanssa sähkö- ja lämpöyhteistuotantolaitoksen rakentamisesta, jonka on määrä valmistua tuotantoon 2013 tammikuuhun mennessä. Kuluvan vuoden alussa Fortum ilmoitti suunnittelevansa uutta energiantuotantolaitosta myös Kaunasin kaupunkiin ja sen odotetaan valmistuvan tuotantoon vuonna 2016. Projektin arvoksi on alustavasti arvioitu noin 200 miljoonaa euroa (Kauppalehti 2010b ja e; The Baltic Course 2012). Joulukuussa suomalainen kaasuun keskittynyt energiayhtiö Gasum ilmoitti sopineensa Liettuan johtavan kaasuyhtiön Lietuvos Dujos:in kanssa yhteistyösopimuksen kaasupörssitoiminnan käynnistämiseksi Liettuassa tänä vuonna. Yhtiö solmi vastaavan sopimuksen myös Viron johtavan kaasuyhtiön AS Eesti Gaas:in kanssa (Gasum 2011 ja 2012).

Suomalainen suodatinvalmistaja M-Filter on suunnitellut käynnistävänsä suodatintuotantoa Etelä-Liettuan Druskininkain kunnassa tänä vuonna. Yhtiö tavoittelee Liettuan tuotannolla erityisesti Keski-Euroopan markkinoita ja tässä mielessä sijainti palvelee tarkoitustaan erinomaisesti. Tuotantolaitoksen tavoitteena on työllistää noin 50 henkilöä ja yhtiö aikoo investoida laitokseen noin 2 miljoonaa euroa seuraavien 2-3 vuoden aikana. Yhtiön toimitusjohtaja Kai Liesmaa totesi lehtihaastattelussa, että *"asiakaskunnastamme keskieuropalaisten osuus kasvaa jatkuvasti. Halusimme perustaa tehtaan Liettuaan, jotta olisimme lähellä kasvavia markkinoita"* (Invest Lithuania 2011; Pyhäjokiseutu 2011).

Syksyllä 2011 myös Konecranes julkaisi sopimuksen kolmen STS-nosturin ja seitsemän kumipyöräkonttinosurin toimittamisesta Klaipėdan satamaan, jota laajennetaan voimakkaasti. Sopimuksen kauppahintaa osapuolet eivät julkaisseet, mutta toimitusten on tarkoitus alkaa tämän vuoden loppupuolella (Arvopaperi 2011; Yle 2011). Syyskuussa Viron tapahtuma- ja ryhmämatkoihin keskittynyt Livonia Travels & Events laajensi toimintaansa Liettuaan (Kauppalehti 2011a).

Suomen ja Liettuan taloussuhteita on tiivistetty myös yleisemmällä tasolla. Keväällä 2011 perustettiin *Finnish-Lithuanian Chamber of Commerce*, suomalais-liettualainen kauppakamari, jonka tehtävänä on edistää Suomen ja Liettuan välisiä kaupallisia suhteita (ks. esim. Kauppalehti 2011b; UM 2011). Jo aiemmin suomalaisyritysten yhteistyöfoorumina on toiminut mm. Vilnan Suomalainen Kilta, nyttemmin Liettuan Suomalainen Kilta, sekä Helsingissä toimiva Suomi-Liettua -kauppayhdistys.

Joidenkin Liettuassa toimivien suomalaisyritysten edustajien mukaan korruptio on lisääntynyt Liettuassa viimeisten parin vuoden aikana vaikean taloustilanteen myötä: *"On puhuttu, että tämä tiukempi aika on niin kuin huonontanut tilannetta korruption osalta, elikkä se on niin kuin mennyt huonompaan suuntaan. On otettu pari askelta ehkä, tai askel on menty vähän ehkä taaksepäin. En minä puhu askeleista, mutta on ehkä menty vähän taaksepäin korruption suhteen, että en usko että se olisi niin paljon parantunut"*.

Eräs haastateltava kertoi pelänneensä korruption lisääntymistä kriisin aikana, mutta näin ei kuitenkaan hänen mukaansa tapahtunut, vaan tilanne on säilynyt jotakuinkin ennallaan: *"Minä itse pelkäsin, että korruptiosta tulee isompi ongelma. En ole hirveän laajalti vielä kuullut, että se olisi nyt suurempi ongelma kuin mitä se tähän asti on ollut, mutta kyllähän se tietysti tässä yhteiskunnassa on"*. Hänen mukaansa Liettuan valtio on kuitenkin menossa tässä suhteessa oikeaan suuntaan: *"Kyllä niin kuin valtio tunnustaa kyvyttömyytensä hoitaa eri asioita vähän eri tavalla. Nythän ne tulivat sen Ignalinan kanssa ulos, siitä on ollut tietoa jo kaksi vuotta, että vaikka sinne pumpataan niin paljon rahaa kuin hyvänsä, niin ei se ydinenergian alasajo vaan onnistu, että se raha vaan valuu jonnekin paikallisten oligarkkien taskuihin. Että se niin kuin tavallaan on poikkeuksellista ja kyllä siellä niin kuin tavallaan ehkä on nyt herätty siihen todellisuuteen"*.

Paikallinen yritysjohtaja kertoi myös maan poliisivoimissa tehdyistä uudistuksista, mikä on vähentänyt liikennepoliisien harjoittamaa korruptiota: *"Korruptioon liittyen voin kommentoida tilannetta liikennepoliisin osalta. Olemme muiden ihmisten kanssa käytyjen keskustelujen kautta todenneet, että tilanne on tältä osin parantunut huomattavasti, koska poliisin ylijohdo toteutti erityisiä toimia tilanteen vuoksi. He vähensivät poliisien mahdollisuuksia ottaa käteistä vastaan ja järjestelmä toimii nykyisin siten, että sakot pitää maksaa pankkisiirtoina. Se on positiivista kehitystä ja toivon, että jatkossa suunta on sama[...] Omakohtaisena esimerkkinä voin kertoa, että edellisellä kerralla kun poliisi pysäytti minut STOP-merkin huomiotta jättämisestä, sain heiltä vain muistutuksen asiasta. Mielestäni se oli erittäin hyvä esimerkki poliisin "goodwill:stä"*.

Suomalaisyritysten eteneminen Baltiassa on tyypillisesti alkanut Virosta ja edennyt siitä maantieteellisesti alaspäin Latviaan ja Liettuaan. Toki myös poikkeuksia löytyy ja Liettua on ollut joidenkin yritysten ensimmäinen kohdema Baltiassa. Osa yrityksistä on käyttänyt Liettuaa myös ensiaskeleena suunnatessaan Puolan tai Valko-Venäjän markkinoille, jonne Liettualla on perinteisesti ollut läheiset suhteet. Esimerkiksi panimoyhtiö Olvi on laajentanut toimintaansa onnistuneesti Valko-Venäjälle, vaikkakin viime vuonna maan valuutan devalvaatio (-80 %) aiheutti yritykselle haasteita

(ks. esim. Taloussanomat 2011). CEMAT:n haastattelemista suomalaisista osa uskoikin Valko-Venäjän kysymyksen tulevan ”joskus näyttelemään isoa roolia Liettuan menestyksessä”. Erään asiantuntijan mukaan Valko-Venäjän viimeaikaiset vaikeudet ovat kuitenkin selvästi vähentäneet suomalaisyritysten kiinnostusta aluetta kohtaan: ”Ei sinne oikein uskalla mennä tällä hetkellä[...]. Jos kuukausittain vaihtuu se, että minkä arvoinen on valuutta ja saako sinne viedä valuuttaa sisään ja saako sitä viedä ulos, niin ei sinne nyt kukaan uskalla mitään tehdasinvestointeja tehdä”.

Lähteet:

Arvopaperi (2011) Konecranesille tilaus Liettuasta, 13.9.2011

Gasum (2011) Gasum ja Lietuvos Dujos yhteistyöhön kaasun pörssikaupan käynnistämiseksi Liettuassa, Available in URL: <http://www.gasum.fi/kaasuporssi/uutiset/Sivut/GasumLietuvosDujosyhteistyporssi.aspx>

Gasum (2012) Gasum ja Eesti Gaas solmivat yhteistyösopimuksen maakaasun pörssikaupan kehittämisestä Viron kaasumarkkinoille, Available in URL: <http://www.gasum.fi/yritysinfo/media/uutiset/Sivut/GasumEestiGaasPorssi.aspx>

Invest in Lithuania (2009). Finnish Finnfoam Investing EUR 29 million in Kaunas FEZ, Press release, 25.2.2009, Available in URL: <http://www.lda.lt/en/NewsDetails.html?sp=I90000000000000180>

Invest Lithuania (2011) Finnish M-Filter sets up filter factory in Lithuania to target Central Europe, Available in URL: <http://www.investlithuania.com/en/services/press/news/categoryView/news/finnish-m-filter-sets-up-filter-factory-in-lithuania-to-target-central-europe>

Kauppalehti (2010a) Neste Oilin Liettuan polttoaineasemien osto vahvistunut, 28.5.2010

Kauppalehti (2010b) Fortum investoi voimalaitokseen Liettuassa, 24.2.2010

Kauppalehti (2010d) YIT sai urakkasopimuksen Vilnan yliopistolta Liettuasta, 22.2.2010

Kauppalehti (2010e) Lemminkäinen sai isot tieurakat Liettuasta, 20.1.2010

Kauppalehti (2011a) Livonia Travels laajentaa, 19.9.2011

Kauppalehti (2011b) Suomalainen kauppakamari myös Liettuan yrityksille, 27.6.2011

Liettuan keskuspankki (2011a) Foreign Direct Investment in Lithuania by Countries, Available in URL: http://www.lb.lt/stat_pub/statbrowser.aspx?group=8006&lang=en

Liettuan keskuspankki (2011b) Foreign Direct Investment by Economic Activities NACE 2.0, Available in URL: http://www.lb.lt/stat_pub/statbrowser.aspx?group=8030&lang=en

Liettuan tilastovirasto (2011) Economy and Finance (Macroeconomics), Available in URL: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectTable/omrade0.asp?Subjectcode=S2&PLanguage=1&Shownews=OFF&tree=false>

Pyhäjokiseutu (2011) M-Filter avaa tehtaan Liettuuan, 4.8.2011

Taloussanomat (2011) Valko-Venäjän ruplan romahdus tuotti tappioita Olville, 11.8.2011

The Baltic Course (2012) Fortum starts planning cogeneration power plant project in Kaunas, 23.1.2012

UM (2011) Suomalais-liettualainen kauppakamari perustettu, 27.5.2011

Yle (2011) Konecranes vie nostureita Liettuaan, 13.9.2011

Liettuan tulevaisuudennäkymät

Liettuan talouskasvu vuonna 2011 oli EU-alueen huippuluokkaa. Alustavien tietojen mukaan BKT kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna peräti 5,8 %. Talouden kasvu kuitenkin hidastui vuoden loppua kohden, ja suurin kasvupyrähdys näyttäisi olevan takanapäin. Maailmanmarkkinoiden elokuussa 2011 alkanut myllerrys ja globaalisti heikentyneet kasvunäkymät ovat hioneet kasvusta kovimman terän pois, ja monet indikaattorit ovat kääntyneet selvästi maltillisemmiksi. Syksyn aikana maailmalta kantautuneet odotuksia vaimeammat talousuutiset, sekä Euroopan ja Yhdysvaltojen velkakriisit olivat erittäin huolestuttavia Liettuan kannalta, juuri kun talous oli saatu kasvu-uralle parin vaikean vuoden jälkeen.

Keväällä 2012 Liettua on siirtymässä hitaamman kasvun vaiheeseen, koska sen suurimpien kauppakumppanien talouskasvu on hidastunut ja samalla luottamusindikaattorit sekä Liettuassa että muualla ovat heikentymässä (Liettuan keskuspankki 2012). Tällä hetkellä onkin vaikea arvioida, miten Liettuan talous tulee pitkällä tähtäimellä kehittymään, koska erittäin haavoittuvaisena ulkoisille häiriöille se on hyvin riippuvainen maailmantalouden tilanteesta. Läntisen maailman velkaongelmien kärjistyminen ja/tai mahdollinen uusi rahoituskriisi veisivätkin Liettuan mitä todennäköisimmin uuteen lamaan. Arvioiden mukaan Liettua on nyt kuitenkin huomattavasti valmiimpi kohtaamaan mahdollisen uuden globaalin taantuman kuin vuonna 2008 (The Lithuania Tribune 2011).

Liettua selvisi edellisestä kriisistä omin voimin ilman Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n apua, mutta mahdollinen uusi rahoituskriisi voi kuitenkin nostaa lainarahan hintaa huomattavasti, mikä saattaisi hyvinkin pakottaa myös Liettuan kääntymään IMF:n tai EU:n puoleen (EIU 2012; The Baltic Course 2011). Viime vuonna Liettua onnistui kuitenkin edelleen lainaamaan rahaa kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta suhteellisen hyvillä ehdoilla, mikä kertoo kansainvälisten sijoittajien luottamuksen säilymisestä maan taloutta kohtaan.

Viime vuosina merkittävä osa kiinteistä investoinneista Liettuassa on kohdennettu ns. suljetuille sektoreille, kuten rakentamiseen, valtionhallintoon ja sosiaali- ja terveysalalle, joilla hinnat määräytyvät kotimaan tuotantokustannusten mukaan ja tuottavuuden kasvu on rajallista. Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF 2010 ja 2011) mukaan Liettuan tulevan kasvun kannalta olisi olennaista, että yritykset investoisivat huomattavasti enemmän avoimille sektoreille, joilla on mahdollisuus kasvattaa tuottavuutta. Tulevina vuosina on huolehdittava palkkakehityksen pysymisestä tuottavuuden tasolla, yritysten verotaakan pitämisestä kohtuullisena, julkisten menojen tiukasta valvonnasta sekä inflaation hillitsemisestä. Liiketoimintaympäristöä helpottavia muutoksia tulisi toteuttaa ja valtionyhtiöiden tehokkuutta parantaa entisestään. IMF:n mukaan Liettuan eläkeuudistuksen jatkaminen on tärkeää, jotta ikääntyvästä väestöstä ei tule kestämatöntä taakkaa valtion taloudelle. Samalla verojen keräystä tulee tehostaa ja verotuksen rakennetta harkita. Lisäksi työlakeihin tulisi tehdä määräaikaista työsuhdetta koskevia huojennuksia, jotta työmarkkinoiden toipuminen jatkuisi.

Myös monet Liettuassa toimivista suomalaisyrityksistä ovat saaneet nauttia talouden elpymisestä, joka on siivittänyt niiden myyntiä ja liiketoimintojen kasvua. Vaikka nopein kasvu vaikuttaisi olevan jo takanapäin, Liettuan näkymät ovat keväällä 2012 melko positiiviset suomalaisyritysten näkökulmasta: *"Ihan hyvältä näyttää, että suomalaiset on kuitenkin tottuneet bisneksiä hoitamaan, että semmoinen kylmä harkinta, niin se ei ole kadonnut mihinkään. Niin toimialasta riippuen tietysti, että tietysti lainalaisuudet on joka toimialalla. Mutta kyllä suomalaiset on aika monissa vesissä kuitenkin keitetty, että en mä näe tässä mitään ongelmaa. Varmaan korostuu tällainen rahoituksen ja kassan hallinta, niin kuin kaikkialla, mutta ehkä Liettuassa sillä on vielä suurempi merkitys, koska se finanssisektori on saanut aika kovia iskuja ihan lähimenneisyydessä..."* Liettuan keskuspankin (2011b) mukaan suurin riski Liettuan talouden kasvuun on Euroopan julkistalouksien tilanne, jossa tartuntariski on kasvanut merkittävästi. Toiseksi merkittävimpänä riskinä keskuspankki näkee äkillisen ulkomaisen kysynnän vähentymisen.

Myös lokakuussa 2012 lähestyvät parlamenttivaalit saattavat olla haaste maan taloudelle, mikäli maailmantalous ajautuisi uuteen taantumaan ja Liettuassa tulisi toteuttaa lisää säästötoimenpiteitä. EIU:n (2011) mukaan Liettuan puoluepoliittinen tilanne jatkuu epävakana, koska hallituskoalitio koostuu ideologioiltaan monenlaisista puolueista. Lisäksi kansan epäluottamus poliitikkoja kohtaan on erittäin suurta. Äänestäjien tyytymättömyys maan taloudelliseen tilanteeseen lisää epävarmuutta ja korkeahkot työttömyysluvut sekä sisäisen devalvaation seuraukset saattavat lisätä sosiaalista levottomuutta. Mahdollisilla julkisilla mielenosoituksilla ei kuitenkaan uskota olevan suurta vaikutusta hallituksen politiikkaan ja säästötoimenpiteisiin, koska hallituksessa on ideologisista eroista huolimatta selvä konsensus maan EU-lähentymisen suhteen.

Lähteet:

EIU (2011) Lithuania: Country outlook, EIU ViewsWire, June 1, 2011

EIU (2012) Lithuania: Monthly highlights, March 2012. Available in URL: <http://country.eiu.com/Lithuania>

IMF (2010) Republic of Lithuania: 2010 Article IV Consultation—Staff Report; Staff Supplement; Public Information Notice on the Executive Board Discussion; and Statement by the Executive Director for Lithuania, Available in URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2010/cr10201.pdf>

IMF (2011) Republic of Lithuania, 2011 Article IV Consultation, November 2011, Available in URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2011/cr11326.pdf>

Liettuan keskuspankki (2011a) Recent Economic Developments and Outlook for Lithuania, Available in URL: http://www.lb.lt/economic_developments_in_lithuania_august_2011

Liettuan keskuspankki (2011b) Lithuanian Economic Review, November 2011, Available in URL: http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_november_2011

Liettuan keskuspankki (2012) Lithuanian Economic Review, February 2012, Available in URL:
http://www.lb.lt/lithuanian_economic_review_february_2012

The Baltic Course (2011) Finmin: Lithuania would consider IMF aid if global markets worsen, 13.10.2011

The Lithuania Tribune (2011) Lithuania much better prepared for 2nd wave of financial crisis – President and PM,
22.8.2011